

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra psychologie

Homoparentalita z pohledu gay lesbické komunity

**Gay and lesbian community's attitudes towards gay
parenting**

Magisterská diplomová práce

Autor: Bc. Radka Hájková
Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Olomouc
2014

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma „Homoparentalita pohledem gay lesbické komunity“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé diplomové práce PhDr. Marku Kolaříkovi, Ph.D. za cenné rady a vstřícné vedení. Mgr. Lucii Viktorové za pomocnou ruku. Dále Ing. Janu Klikovi a Bc. Kláře Weiglové za technickou podporu a v neposlední řadě Henriettě Šeri, která byla stěžejní osobou při získávání výzkumného vzorku.

Obsah

Úvod	7
Struktura diplomové práce	9
1. Homosexualita	10
1.1. Historie	10
1.1.1. Homosexualita v dějinách lidstva	10
1.1.2. Církev a homosexualita	11
1.1.3. Pojetí homosexuality od přelomu 20. století dodnes	12
1.2. Pojmy	13
1.3. Teorie vzniku homosexuality	15
1.4. Výzkumy homosexuality	16
1.5. Vývoj právních přístupů k homosexualitě	17
2. Rodina	19
2.1. Tradiční model rodiny	19
2.2. Homoparentální rodina	20
2.3. Vývojové trendy rodiny	21
3. Homoparentalita	23
3.1. Právní aspekty homoparentality	23
3.1.1. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod	24
3.1.2. Zákon o registrovaném partnerství	24
3.1.3. Zákon o rodině	26
3.2. Homoparentální výchova	27
3.2.1. Obavy společnosti	28
3.3. Výzkumy zaměřené na děti vyrůstající v homosexuální rodině	31
3.3.1. Zahraniční studie o dětech lesbických matek	32
3.4. Limity těchto výzkumů	33
3.5. Homoparentalita v České republice	34
3.6. Homofobie a předsudky	35
4. Praktická část	38
4.1. Shrnutí teoretických východisek	38

4.2. Hlavní cíle	39
4.3. Design výzkumu	39
4.3.1. Výzkumné otázky	39
4.3.2. Metodologický rámec a popis metod výzkumu	40
4.3.3. Výsledky jednotlivých položek dotazníku	44
4.4. Zodpovězení výzkumných otázek	88
4.5. Diskuze	92
4.6. Závěr	99
Souhrn	100
Literatura	103
A. Podklad pro zadání diplomové práce	110
B. Dotazník 1	111
C. Dotazník 2	122

Úvod

„Diskurz rovnoprávného postavení gay mužů a lesbických žen ve společnosti a legislativa registrovaného partnerství v mnoha zemích Evropy a zamoří, nabrala v posledních dvou desetiletích nádech určité neodvratitelnosti. I když otázka gay a lesbického rodičovství stále funguje jako rozbuška, dostala se do popředí společenského zájmu jako velmi důležité integrální téma nejen diskusí o rovnoprávnosti sexuálních menšin, ale i obecných otázek uznání, různých forem diskriminace a lidských práv“ (Sokolová, 2009).

V mnoha zdrojích, zejména pak těch, které vznikají v naší zemi, se můžeme dočíst, že oblast homoparentality je dosud nepřiliš zmapovanou oblastí, jež si zaslouží naši pozornost a zkoumání. Tyto výroky přivedly i nás na myšlenku, že by bylo užitečné se tématu věnovat podrobněji a přinést do této oblasti vlastní nápady a výzkum. V průběhu tvorby práce jsme dospěli k poznání, že se o tak okrajové téma, jak se na první pohled může zdát, zase tak úplně nejedná. V zahraničí se mnoho longitudinálních studií věnuje otázkám stejnopohlavních párů, dopadům výchovy homosexuálním párem na dítě, předsudkům společnosti atd. S autory však musíme souhlasit v tom, že v ČR je těchto rozsáhlých studií opravdu pomálu.

Téma homoparentality je zejména pro studenty vysokých škol jistě dost atraktivní a vzniká poměrně velké množství absolventských prací zaměřujících se na různé aspekty této problematiky. Obecné informace o homosexualitě, její historii, vývoji, výzkumech, o homoparentalitě a studiích, které se jí věnují, jsou ve valné většině těchto prací velmi kvalitně zpracovány, a proto se těmto oblastem v naší práci věnujeme jen okrajově s odkazem na dobře dostupné literární zdroje, publikované mnohdy v českém jazyce.

Hlavní pozornost budeme věnovat zejména naší dotazníkové studii, jejímž rozsahem jsme se chtěli odlišit od mnohých výše zmiňovaných prací. Ty jsou spíše koncipovány kvalitativně a naším cílem bylo oslovit právě co největší část homosexuální komunity. Rozhodli jsme se využít svého kontaktu s lesbickou komunitou, ve které se již několik let pohybujeme. Pomocí svých přátel, internetových serverů a velmi vstřícné spolupráce mnoha lidí, se nám podařilo získat 408 dotazníků, které byly zaměřeny na otázky homoparentality. Drtivá většina prací staví na srovnávání názorů heterosexuální většiny a homosexuální menšiny. I v tomto směru jsme se tedy rozhodli "rebelovat" a oslovili jsme pouze gay a lesbickou komunitu. Díky tomu jsme mohli vytvořit dotazník, který podle našeho

názoru plně pokrývá danou problematiku.

Cílem naší práce je zprostředkovat veřejnosti pohled co možná největší části gay a lesbické komunity na problematiku rodičovství stejnopohlavních párů. Poměrně obsáhlým vzorkem se nám podařilo získat mnohé nosné informace, které se následně dají využít v poradenských praxích, mohou posloužit jako podklad pro argumentaci při úpravách zákona, poskytují dobrý odrazový můstek pro další navazující výzkumy a neposlední řadě mohou napomoci k přiblížení tohoto kontroverzního tématu blíže k majoritní společnosti a tím pádem i napomoci i ke změně společenských postojů.

Velmi nás zaujala myšlenka Sokolová (2009) a v ní citované slovinské socioložky Švab (2007), které říkají, že homosexuální partnerství a jejich rodiny jsou jednak motorem společenských změn moderní doby a současně jsou jejich důsledkem. Rodičovství stejnopohlavních párů je ještě stále limitováno odkazy na "tradiční rodinu" a strachem z nabourání "trvalých hodnot" naší společnosti. Nicméně i přes všechny argumenty, předsudky, strachy a různá legislativní opatření, gay a lesbické rodiny také byly, jsou a budou a my bychom se s tím měli naučit žít a pracovat.

Struktura diplomové práce

Diplomová práce je rozdělena do dvou základních celků. První, teoretická pasáž, je dále dělena do tří tematických částí - o homosexualitě, o rodině a o homoparentalitě. První část se stručně dotýká homosexuality v dějinách lidstva, tématu homosexualita vs. křesťanství a jsou zde specifikovány některé ze základních pojmů, jež jsou v následném textu opakovaně používány, proto jejich vymezení považujeme za důležité. Následuje kapitola o teoriích vzniku homosexuality, zmíněny jsou některé české i zahraniční výzkumy zabývající se danou problematikou a v neposlední řadě jsme zařadili i kapitolu o vývoji právních aspektů homosexuality. Druhá část je věnována srovnání pojmů "tradiční" a homoparentální rodiny, následované textem o vývojových trendech rodiny. Závěrečná, třetí část, je nejobsáhlejší a věnuje se podrobněji námi sledovanému tématu. Je dělena na pasáž o právních aspektech homoparentality, o výchově stejnopohlavními páry a společenských obavách s tím spojenými a část s přehledem výzkumů v dané oblasti a jejich limity. Následuje srovnání stavu v zahraničí a v ČR. Závěr celé teoretické části je pak věnován kapitole o homofobii a předsudcích.

Druhá, praktická část práce, je pak věnována naší studii. V úvodu je popsána metodologie výzkumu a na ni navazuje analýza výsledků. Ty jsou následně rozpracovány v souhrnu. Celá práce je zakončena diskuzí a závěrem a doplněna seznamem doporučené české i zahraniční literatury.

1 Homosexualita

I když se téma naší práce zaměřuje na homoparentalitu a ne na homosexualitu jako takovou, je nezbytné na začátku udělat alespoň stručný exkurz i do tohoto tématu. Znalost historického vývoje přístupu lidstva k homosexualitě je nezbytná pro pochopení současné situace, stejně tak jako popis vlivu církve na vnímání homosexuality a její následné dopady na její vnímání v dnešní době. Zařadili jsme i kapitolu s vysvětlením základních pojmů, které se v následném textu opakují, čímž jsme chtěli předejít možným terminologickým nesrovnalostem. Kapitola o výzkumech G/L komunity pak vytváří teoretický základ pro následné výzkumy homoparentality, uváděné dále.

1.1. Historie

1.1.1. Homosexualita v dějinách lidstva

Jedním z nejrozsáhlejších děl o dané problematice je kniha Fanel (2000) *Gay historie*. Obsáhlé dílo se věnuje tématu homosexuality od nejdávnějších dob až po současnost. Vzhledem k zaměření naší práce není vhodné rozepisovat celé bohaté dějiny homosexuálů a homosexuálního chování. Ve zkratce jsou v dalších odstavcích shrnuty jen ty nejdůležitější historické milníky.

Informací o výskytu homosexuality v dobách minulých je velmi málo. I tak se dá usuzovat, že homosexuální chování se ve společnosti vyskytovalo již několik století před Kristem. O situaci v prehistorické době se snažíme dozvědět pomocí studií na primitivních národech. Ty ukazují, že homosexuální nebo ještě častěji bisexuální chování, je zde přítomné. V některých kmenech se jej formou trestů snaží potlačit, v jiných je dokonce běžnou součástí rituálů.

V době starého Řecka byla homosexualita považována za rovnocennou a plnohodnotnou variantu sexuálního chování. Soužití staršího muže a chlapce bylo naprosto běžné a bylo považováno za součást komplexní výchovy dospívajícího muže. Tento postoj se projevoval i v umění, dokonce byl kvitován v době válečného tažení. Starý Řím sice přebíral mnoho věcí z Antického Řecka, nicméně i tak stále ještě velmi hojně rozšířená homosexualita již nebyla považována za ekvální s heterosexuální. S koncem antiky končí i doba tolerance. Za císaře Konstantina je již homosexuální chování trestáno smrtí. Judaismus i Islám homosexualitu

nejen odsuzují, ale i tvrdě trestají. I přes to je právě v muslimských kulturách homosexualita velmi rozšířena, zejména mezi mladými chlapci.

V Evropě i Americe se kříží dvě větve: židovsko-křesťanská a pohansko-antická. S nástupem křesťanství dochází k jasnému vymezení se vůči homosexualitě a jejímu odsouzení na základě výkladu Bible. Ten je ovšem často dosti sporný, a proto i názory lidí na homosexualitu se mohou v mnohém lišit. V současnosti vliv církve na všeobecný názor obyvatel není tak veliký. Její postoje jsou ovšem velmi důležité pro věřící homosexuály, kteří tímto stojí na pomezí dvou rozdílných postojů (Brzek & Pondělíčková-Mašlová, 1992).

Od 9. století začala společnost přistupovat k homosexualitě shovívavěji. Netolerance na venkovech přetrvávala, ale ve městech byl přístup mírnější a hříšníci, kteří se dopustili homosexuálních deliktů, se mohli pokáním a určitým mírným trestem z tohoto hříchu vykoupit. Od 12. století se však přístup k homosexuálnímu chování vyostřuje, a do té doby poměrně mírný postoj církve vůči této problematice, se mění v boj proti "sodomii". Kruté tresty za tento přečin nabírají na intenzitě a vrcholí trestem smrti. Od poloviny 14. století se homosexualita stává jedním z nejtěžších hrdelních zločinů (Komenda, 2000).

Z výše uvedeného by se na první pohled mohlo zdát, že gayové ve středověku neexistovali, nebo byli všichni pobiti. Není tomu tak. Homosexualita se v této době vyskytovala stejně často jako v dobách jiných. Pouze byla skrytá a u mnoha lidí zůstala jen ve sféře fantazií místo toho, aby byla projevována veřejně. Mnoho významných lidí a svatých otců pocítilo lásku k osobě stejného pohlaví, mezi nimi např. i sv. Augustin. Neodsuzovali homosexualitu jako takovou, ale spíše rozkošnictví, prostituci a zneuctění mužského těla jako těla ženského. Nešlo tedy ani tolik o stanovisko Bible, ale o její následné výklady.

Homosexuálové se museli potýkat s mnohými předsudky. Jak bylo zmíněno výše, samotná homosexuální orientace odsuzována nebyla, spíše nějaké aspekty, které jí byly přisuzovány jako například bezuzdné požitkářství. Kolovaly představy, že homosexuálové tíhnou k obtěžování dětí, spatřovali v ní zbytky pohanství atd. Zpráv o homosexualitě žen je mnohem méně. Známe legendu o svaté Perpetui a Felicitě, existují záznamy o vztazích mezi některými řeholnicemi a kolem 12. století i o lesbických vztazích u dvora (Fanel, 2000).

1.1.2. Církev a homosexualita

Stott (2000) v prvních stranách své knihy píše, že bez ohledu na svou sexuální orientaci jsme všichni lidskými bytostmi a všichni jsme také bytostmi sexuálními.

Jeho dílo je také zaměřeno na kritický výklad Bible a v ní obsažených příběhů, které byly mnohdy zneužity jako hlavní argumenty odsuzující homosexualitu.

Postoje dnešního křesťanství k homosexualitě popisuje v knize *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality* Ovečka (2008). Říká, že k homosexuálním lidem je třeba přistupovat s pochopením. Ne všichni lidé, kteří trpí touto deformací, za ni nesou osobní vinu. Proto je nutné rozlišovat homosexuální orientaci, která ve své podstatě není dobrá ani špatná, je to prostě stav nebo úděl. Odsouzeníhodné je však homosexuální chování, které je nemorální, nezřízené a nelze ho schvalovat.

Helminiak (2007) ve své knize *Co vlastně Bible říká o homosexualitě?* říká, že k výkladu Bible můžeme přistupovat dvojím způsobem. Buďto budeme dodržovat doslovné čtení, ze kterého můžeme nabývat dojmu, že Bible homosexualitu odsuzuje. Nebo na ni budeme pohlížet historicko-kritickým způsobem, a pak můžeme dojít k závěrům, že situace je mnohem složitější, než se na první pohled mohlo zdát.

Ve třetí kapitole o Sodomském hříchu autor popisuje Biblický příběh, kdy Lot pohostil v domě dva cizince a Sodomský lid přichází k jeho domu s tím, že chce muže poznat (podle autorova výkladu zneuctít) a Lot jim místo toho nabízí své dcery. Při rozboru příběhu dochází k tomu, že anální sex mezi muži například v době válek znamenal pro znásilněného ponížení. Bylo to urážkou, protože se s tělem muže zacházelo jako s tělem ženy. Muž má být nadřazený, žena podřízená. Hlavním důvodem averze vůči homosexuálnímu styku dvou mužů tedy nebylo morální pohoršení, ale poženšťování muže. V kontextu tohoto příběhu tedy nejde o odsouzení homosexuálního styku (o sex, ať už hetero nebo homosexuální), ale jde o odsouzení zneužití a znásilnění. Výklad Sodomského hříchu, jakožto odsouzení homosexuálního chování, je tedy zcela mylný. Obdobný příběh přináší kniha *Soudců* v kapitole 19. V obou příbězích nejde o sex, ale o zavržení hanebnosti, krutosti a neúcty, která je v obou případech potrestána zničením města. Podobným způsobem nahlíží na věc i kniha *Problematika homosexuálních vztahů* od Malinová et al. (2006), která je společným dílem několika autorů a velmi přehledně se zabývá otázkou homosexuality v teologickém kontextu a z pohledu vědy.

1.1.3. Pojetí homosexuality od přelomu 20. století dodnes

Odborníci postupně ustupují od křesťanského pojetí homosexuality jakožto hříchu a spíše na něj nahlížejí jako na nemoc. Roku 1867 ji Carl H. Ulrichs označil za Třetí pohlaví (přechod mezi mužem a ženou). Koncem 19. století se o homosexualitě

poprvé mluví jako o vrozené. Přelom 19. a 20.století přináší uvolňování poměrů, zlepšuje se postavení žen, situace se posouvá ke svobodě jedince a jeho individualitě. Nacistický totalitní systém potíral veškeré odlišnosti, a tak roku 1933 byly v Německu zavírány gay podniky. O rok později začaly vznikat růžové seznamy. To vše na základě toho, že homosexualita byla vnímána jako smilstvo proti přírodě a mrhání plodící silou mužů. Trestem byla kastrace nebo smrt. Odsouzeno bylo 50 000 gayů, 10 000 skončilo v koncentračním táboře (kde je kromě smrti čekaly i mnohé nelidské medicínské experimenty).

Po druhé světové válce docházelo v některých státech Evropy k postupné dekriminálnízaci. Československá republika byla jednou z prvních - zákon zavedla roku 1961. I tak byly ale veřejné projevy homosexuálního chování nadále postihovány jako jednání vzbuzující veřejné pohoršení. Nesměly vznikat homosexuální organizace, inzeráty, periodika. To vedlo k velké neinformovanosti obyvatel, vzniku mnoha předsudků a obav, což mělo za následek potlačování vlastních tužeb takto orientovaných lidí a vznik mnoha manželství z rozumu. Homosexuálové se museli skrývat, což mohlo být příčinou vzniku jejich psychosociálních obtíží (neurózy, deprese, závislosti atd.). I proto mohla být homosexualita řazena mezi psychopatologie. Tento status jí náležel až do konce 90. let. Roku 1992 byla egosyntonní homosexuální orientace vyjmuta z MKN10, u nás vstoupila v platnost až 1994.

Teprve po listopadové revoluci 1989 se stala homosexualita viditelným společenským jevem, začaly vznikat organizace jako SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů), zvýšila se medializace této problematiky a tím i informovanost společnosti (Janošová, 2000).

1.2. Pojmy

V této kapitole popisujeme některé ze základních pojmů, které se týkají tématu homosexuality a homoparentality, a v následném textu jsou opakovaně využívány. Vysvětlení daných pojmů bylo čerpáno hlavně ze článku Pechová (2007) a knihy Procházka (2002):

- **LGBT** - zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby.
- **Homofobie** - ne úplně vhodně používaný pojem, který má popisovat nepřátelský postoj a chování vůči homosexuálním lidem. Vhodnější by

bylo využívat pojmů jako homosexismus, homonegativismus nebo anti-gay prejudice, nicméně pojem homofobie zůstává stále nejvíce rozšířeným.

- **Heterosexismus** - nevědomé považování heterosexuality jako jediné a samozřejmé sexuální orientace. V podobném významu můžeme používat i pojem heteronormativita - tedy respektování existence gayů, pokud se nedomáhají práv heterosexuálů.
- **Diskriminace** - chování, při kterém je s jedincem zacházeno hůře - ne na základě jeho schopností, ale díky předsudkům a negativním stereotypům vázaným na pohlaví, rasu, sexuální orientaci atd.
- **Coming out** Možná nejtěžší fáze (po sebeuvědomění si své homosexuální orientace). Znamená otevřené přiznání tohoto faktu okolí. Lidé se obávají reakce svých blízkých (často neopodstatněně), ale v některých případech se opravdu mohou setkat s odmítnutím. Horší pochopení mají obecně muži k mužům, starší ročníky a nejbližší rodinní příslušníci.
- **Homosexuální orientace (preference)** Sexuální orientace je permanentním a neměnným rysem osobnosti člověka, který určuje, zda jedinec ve své citové i erotické oblasti života preferuje za partnera muže či ženu. Nedá se jednoznačně měřit, usuzujeme ji pouze vlastním sebepoznáním člověka, zejména pak podle obsahů erotických snů, fantazií a citové náklonnosti (do koho se člověk častěji zamilovává). Heterosexuální orientace (tedy sexuální náklonnost k osobám opačného pohlaví) ve společnosti dominuje. Homosexuální orientace je ve společnosti zastoupena mnohem méně, avšak v dnešní době se toto dříve velmi tabuizované téma postupně otevírá a procento zástupců této kategorie se zvyšuje (pozn. dáno větší otevřeností společnosti, reálné zastoupení zůstává pravděpodobně stále stejné). Bisexuálně orientovaných lidí je nejmenší počet - existuje dokonce polemika, zda tento typ orientace skutečně existuje, a nejedná se jen o občasné experimentování, popř. o přechodnou fázi mezi hetero a homosexualitou. Častěji se vyskytuje u žen (ovlivněno pravděpodobně náhledem společnosti na vztah dvou žen vs. vztah dvou mužů).
- **Sexuální identifikace** reprezentuje vnitřní cítění, sebepojetí a sebehodnocení člověka. Odpovídá na otázku, za koho se považuji - vnímám se tedy jako hereto/bi/homosexuál (Janošová, 2000).

- **Sexuální chování** je pak samotným projevem sexuální orientace a jedná se tedy o hetero nebo homosexuální pohlavní styk atd. U homosexuálů nejsou tyto tři složky vždy stejně zaměřené. Někteří lidé se mohou chovat jako heterosexuálové, mohou se tak dokonce i identifikovat, jejich sexuální preference je však homosexuální. To může být buďto uvědomované nebo nikoliv. Někteří lidé záměrně navazují sexuální kontakt s oběma pohlavími. Někteří mohou být velice dlouho heterosexuální a svou orientaci si uvědomí až ve vyšším věku, nebo naopak v době puberty experimentují, ale nakonec vytvoří plnohodnotný vztah s osobou opačného pohlaví.
- **Egodystonická sexuální orientace** (F 66.1) - Diagnóza spadající do skupiny F 66 - Psychické a behaviorální poruchy spojené se sexuálním vývojem a orientací. Sexuální orientace je nepochybná, ale jedinec touží po její změně. Proto vyhledává léčení, eventuálně se snaží o heterosexuální adaptaci, která je ale neúspěšná. Výskyt této poruchy se díky zvyšující se otevřenosti společnosti vůči tématu homosexuality stále snižuje (Bouček et al., 2006).
- **Heterosexismus** (homofobie) - Může mít individuální nebo institucionální úroveň. Individuální heterosexismus odráží přesvědčení člověka, že vše, co není heterosexuální, je nepřírozené a špatné. Mělo by to být tedy kritizováno a zakazováno. Pramení z přesvědčení, že homosexuálně orientovaní lidé jsou společnosti nebezpeční (jsou promiskuitní, sexuálně ohrožují malé děti, jsou agresivní, nemorální atd.). To může vést nejen ke slovním, ale i fyzickým napadením homosexuální menšiny. Institucionální heterosexismus lze snadno najít v zákazech homosexuálních manželství, nemožnosti vykonávat armádní službu v USA, v mnoha zemích silnou perzekuci za projev homosexuální náklonnosti atd. (DeVito, Bartůšek, & Rezek, 2001).

1.3. Teorie vzniku homosexuality

Zcela jasné důkazy o vzniku homosexuality neexistují. Existuje spíše velké množství teorií, které jsou (některá více, některá méně) pravdivá a pravděpodobná. Nejrozšířenější je teorie založená na genetických průkazech. Homosexualita je podle ní tedy vrozená a předpokládá existenci genu homosexuality na chromosomu X. U rodin matek homosexuálních synů je častější výskyt homosexuálů. Také jednovaječná dvojčata se často shodují ve své sexuální orientaci. Mluví se také o vlivu hormonů v průběhu nitroděložního vývoje plodu. Nebo o nedostatečném

vlivu některého z rodičů v průběhu prvních třech let života dítěte. Teorie, že homosexualita vzniká nedostatečnou výchovou, nebo zneužitím v průběhu dospívání, jsou dnes zastaralé a byly mnohokrát vyvráceny. U zneužívaných žen se může projevit vyšší náklonnost k ženám (sex s mužem se jim hnusí), ale nejedná se o pravou homosexualitu (Procházka, 2002).

Z historických výzkumů je zajímavé zmínit snahu některých lékařů o nalezení souvislosti mezi sexuální orientací člověka a jeho tělesnými znaky. Na přelomu 19. a 20. století spojovali odborníci homosexualitu s excesivní masturbací. Další zajímavou teorií je pojetí S. Freuda, který považoval lidi za vrozeně bisexuální a až v průběhu života u nich jeden pól zvítězí. Důvody k preferenci homosexuality pak mohou být například nadměrná fixace na matku, narcismus, strach z kastrace, nepřítomnost otce atd. (Janošová, 2000).

Jednotná teorie tedy neexistuje. Stejně tak se tedy nedá říct, že by homosexualita měla pouze jednu příčinu. Odborníci se ale shodují, že rozhodující vliv při jejím vzniku mají biologické faktory (ať už genetické, nebo hormonální působící při nitroděložním zrání). Psychologické vlivy mohou působit spíše v raném dětství a to jen u predisponovaných jedinců. Dnes již víme, že homosexuální orientace je neměnná, a nedá se tudíž ničím změnit ani vyléčit, jak se o to pokoušely celé řady odborníků v minulosti. Většina výzkumů je v tomto zaměřená na muže. Lesbické ženy jsou mimo zřetel odborného zkoumání a je jim věnována jen okrajová pozornost (Procházka, 2002).

1.4. Výzkumy homosexuality

Procentuální zastoupení homosexuální populace není zcela známé. Všeobecně uváděné číslo - 4 % je pozůstatek zastaralého výzkumu A. Kinseyho, který se na přelomu padesátých a šedesátých let zabýval homosexuálním chováním a udělal nejrozsáhlejší výzkum té doby v dané populaci. Ona 4 % reprezentují počet ryzích homosexuálů, tedy lidí, kteří zažili jen a pouze homosexuální pohlavní styk a žádný jiný. Lze tedy usuzovat, že takto "čistých" homosexuálů je mnohem méně (většina z nich zažila alespoň jednou heterosexuální styk), a tedy reálný počet homosexuálně orientovaných lidí bude mnohem vyšší (Procházka, 2002).

Alfred Kinsey s týmem kolegů šokoval Ameriku svými zjištěními, nicméně i přes převratnost jeho poznatků nemůžeme opomíjet fakt, že jeho výzkum trpěl řadou metodologických nedostatků. Soubor dobrovolníků získal bez předem nastavených přijímacích pravidel. Většinou se jednalo o mladé, bílé, vysokoškolské studenty

střední třídy, kteří se do výzkumu přihlásili sami. Soubor tedy nebyl reprezentativní a jeho výsledky nelze zobecnit na celou populaci (Weiss & Zvěřina, 2001).

Janošová (2000) ve své knize Homosexualita v názorech současné společnosti uvádí, že procento homosexuálně orientovaných lidí v populaci dodnes není známé a jednotlivé výzkumy na dané téma se dost liší. U mužů se nejčastěji mluví o 4 - 10 %, u žen pak o 1 % a více. V některých studiích se procento lesbických žen vyšplhalo až na 19 %. Tento velký rozptyl je pravděpodobně zapříčiněn tím, že veřejně se ke své orientaci přiznává jen zlomek homosexuálně orientovaných lidí. Nesmíme také opomíjet tu část populace, která si svou orientaci nepřiznala ani sama před sebou.

1.5. Vývoj právních přístupů k homosexualitě

V minulosti byla homosexualita považována za negativní jev a její přítomnost byla tvrdě trestána. Zejména vliv církve je v tomto směru markantní. V Íránu se jedná dokonce o tak vážný přečin, že je trestán smrtí. V následujícím historickém období byla homosexualita považována spíše za nemoc (za kterou si pacient nemohl sám), a proto by za to neměl být trestán, ale léčen. Někteří psychoanalytici zastávají tento postoj dodnes. V současné době již víme, že se nejedná o chorobu, tudíž se od léčby upustilo a homosexualita (pokud se nejedná o její egodystonní formu), byla vyškrtnuta z MKN10. Až v posledních přibližně 20 letech se stává homosexualita běžným společenským jevem, který se zájmem sleduje odborná i laická veřejnost. Vzniká mnoho hnutí za práva homosexuálů, gay a lesbické kluby atd. Na právním poli došlo k mnoha významným změnám - homosexualita byla zrovnoprávněna s heterosexuální - jedná se tedy o druhou stejnocennou alternativu sexuální orientace. Před osmi lety došlo k uzákonění registrovaného svazku stejnopohlavních párů. Současná doba řeší zejména zavedení institutu sňatku párů stejného pohlaví, a tím i umožnění adopce dětí takto sezdaných lidí (Procházka, 2002).

V dnešní době většina evropských států chrání G/L páry před diskriminací. Před 200 lety však byl sexuální kontakt mezi lidmi stejného pohlaví trestně stíhán a často končil i postihem nejvyšším. První zemí na světě, která uzákonila sňatek homosexuálních párů, bylo Nizozemí roku 2001.

Homosexuální chování bylo považováno za trestný čin již od konce starověku. První změny v tomto smýšlení přináší až osvícenství a Velká francouzská revoluce. Osvícenci neschvalovali homosexualitu, ale věřili v principy vyjádřené v prohlášení lidských a občanských práv z roku 1789, tedy v to, že svoboda člověka znamená

dělat si cokoliv, co neškodit druhým. Roku 1791 Francie jako první země na světě dekriminalizovala homosexuální styk mezi dvěma dospělými jedinci. Expanze této myšlenky probíhala díky napoleonskému trestnímu zákoníku z roku 1810. Vlny dekriminalizace pak proběhly počátkem 20. století v Rusku, v 60. letech na obou stranách železné opony a roku 1990 ve státech východní Evropy. V poslední zmiňované fázi se spíše jedná už o legalizaci homosexuálního partnerství a ošetření otázek homoparentality (Baršová, 2002).

V České republice je homosexualita rovnoprávnou alternativou sexuální orientace. Trestní stíhání za homosexualitu bylo zrušeno roku 1961. Postupem času byla srovnána věková hranice povolující homosexuální pohlavní styk na 15 let. V zákoně o zaměstnanosti z roku 2004 je řešena diskriminace na základě sexuální orientace. V zákoníku práce se však tato pasáž objevuje až v roce 2009 v rámci právního systému Evropské unie. Roku 2006 vešel v platnost zákon o registrovaném partnerství, umožňující formalizaci partnerských svazků homosexuálních párů. Zavedení zákona je výsledkem mnohaleté práce aktivistů a neziskových organizací bojujících za práva menšin. Zákon se dá považovat za první krůček k ideálu, ke kterému G/L společenství směřuje. Nejsou jím totiž garantována stejná práva jako heterosexuálním párům, mnohé požadavky lobbistů byly vynechány nebo upraveny (Polášková et al., 2009).

2 Rodina

Tato kapitola je věnována tématům rodiny, ať již heterosexuální nebo homosexuální. Nepovažujeme za vhodné přejímat definice od jiných autorů, protože nám naše studie poskytla dostačující materiál pro vytvoření výkladu pojmu rodina tak, jak jej chápou naši respondenti. Nejčastěji byla rodina popisována, jako skupina lidí (eventuálně jen dva lidé): „*u kterých se cítíme bezpečně a věříme jim. Milují nás ať se děje co se děje a naopak.*“ V odpovědích se nejčastěji opakovaly výrazy jako láska, zázemí, jistota a bezpečí, opora, důvěra, štěstí, podpora, sounáležitost, spokojenost, útočiště, spoleh a porozumění.

2.1. Tradiční model rodiny

Dnes si pod pojmem rodina nejčastěji představíme "ideální model" muže a ženy (jako manželský pár) a dvě děti. Tato představa ale nepatří k lidstvu odjakživa. Původně se pod významem slova rodina schovávalo mnohem více lidí než dnes. Ve starověku i středověku jsme sem řadili celé společenství lidí sdílející jednu domácnost (tedy ty, co žili pod jednou střechou a podléhali hlavě rodiny). Antická i židovská kultura počítala do rodiny nejen pokrevní příbuzné, ale všechny, kdo žili společně v domě, tedy i otroky nebo služebnictvo. U šlechty zase patřil do rodiny každý pokrevní příbuzný, i ten, kdo s nimi nesdílel společný domov. V tomto smyslu mluvíme o rodové příslušnosti. Tyto modely přetrvávaly až do první poloviny 19. století. Dnes vnímáme rodinu jako párově monogamní soužití muže a ženy s dětmi v jedné domácnosti (Možný, 1990).

Čurdová (2004) ve svém komentáři popisuje tradiční model rodiny (tak jak jej chápe a vnímá většina společnosti) za pouhý ideální mýtus. Model, kdy otec je živitelem rodiny a matka se primárně stará o děti, v dnešní době nefunguje. Rodina v současnosti prochází krizí a v ČR zažíváme vůbec nejnižší porodnost. V kontextu našeho tématu pak docházíme k tomu, že i pro heterosexuální ženu je dnes stále více obtížné skloubit roli matky a svou profesní dráhu, jak náročné to musí být pro ženy, které žijí ve stejnopohlavním svazku.

Mění se i tradiční pojetí mužské role v pozici otce. Dříve muž projevoval svou lásku a péči o rodinu zejména prací (tedy materiálním zabezpečováním rodiny) a starost o dítě byla na bedrech matky. Dnes se v tomto směru role obou začínají srovnávat, i když jde spíše zatím jen o směr, kterým se vývoj ubírá, než o dominanci tohoto

jevu. Z institucionální a autoritářské role se postupně role otce přesouvá na rovinu vztahovou, dobrovolnou a je mužem svobodně volena (Maříková, 2009).

2.2. Homoparentální rodina

Pro pojmenování rodin gayů a leseb existuje několik pojmů (stejnopohlavní, homosexuální, gay-lesbické atd.), ale nejvhodnější se zdá být pojem homoparentální, protože homosexuální orientaci v rodině mají pouze rodiče, nikoliv jejich děti, ale i ty jsou samozřejmě její součástí. Přesný počet homoparentálních rodin není znám, protože tato oblast není součástí žádných statistických šetření. Průzkumy z USA přicházejí s tím, že počet dětí, které mají alespoň jednoho rodiče homosexuálně orientovaného, je 6-14 milionů, 163 tisíc homosexuálních párů žije ve společné domácnosti s dětmi. V ČR jsou takto vychovávány stovky dětí.

I když se naše práce nezaměřuje pouze na lesbické rodiny, je fakt, že většina dětí, které jsou vychovávány stejnopohlavním párem, jsou vychovávány dvěma ženami. Pro muže (minimálně v ČR) není tak snadné získat dítě do vlastní péče. Proto se nyní budeme více bavit o lesbických rodinách. Ty můžeme terminologicky rozdělit na smíšené lesbické rodiny (jedna nebo obě partnerky si do vztahu přinášejí dítě z předchozího heterosexuálního partnerství) a plánované lesbické rodiny (ženy si pořídí dítě, až když jsou spolu ve vztahu a dítě je oběma plánované a chtěné). Samozřejmě existuje i kombinace obou variant. Dále můžeme rozlišovat pojmy nevlastní matky (partnerka ženy, která má dítě z předchozího vztahu) a sociální matka (partnerka, která si plánovaně pořídila dítě s biologickou matkou) (Sedláčková, 2009).

Otázkou gay rodičovství se ve svém výzkumu zabývá Sokolová (2009). Její studie vycházela z polostrukturovaných rozhovorů se 30 homosexuálně orientovanými muži, kteří odpovídali na dotazy, které autorka rozčleňuje do 4 témat (rodičovské touhy, reprodukční postoje, konstrukce homosexuálních rodin, možnost propojení role gay muže a gay otce). Výzkum přichází například se zjištěním, že 24 ze 30 dotázaných mužů touží po dítěti, což naprosto popírá všeobecně známý předsudek, že gay muži nechtějí být rodiči. Zajímavý je fakt, že i když muži vyjádřili touhu po dítěti, většina z nich zároveň pochybovala o správnosti svého rozhodnutí. Hlavní roli v tom hrálo jednak sociální okolí, které sice čím dál více toleruje existenci homosexuality, ale stále se ještě nesmířilo s faktem, že homosexuálové chtějí mít rodičovská práva. Druhým argumentem, proč o svém rodičovství muži pochybovali, bylo tradiční genderové rozdělení rolí, tedy to, že žena je pro dítě důležitější

než muž. Reprodukční strategie u gay mužů jsou v ČR velmi omezené. Adopce, pěstounská péče nebo surrogátní mateřství u nás není povoleno, takže se mnoho mužů často předem vzdává svých snah o pořízení si potomka. Skupinová rodina (jako jedna z mála existujících variant) - tedy rodina, ve které se na výchově dítěte podílí jak gay, tak lesbický pár, rozhodně není pro každého, a i když se tento model vyskytuje, není příliš častý (Sokolová, 2009).

Některé děti mohou žít v domácnosti s dvěma rodiči stejného pohlaví, další mohou mít ještě třetího heterosexuálního rodiče, jiné mohou být vychovávány pouze jedním homosexuálním rodičem, nebo se na jejich výchově může podílet větší skupina osob.

Pokud dítě vyrůstá v milující rodině, kde vztah mezi partnery (a to bez ohledu na pohlaví) je kvalitní, plný tolerance, úcty a lásky, pak může tato rodina dát dítěti vše, co potřebuje pro svůj budoucí život. Rodiny nejsou v sociální izolaci a děti si mohou případný nedostatek určitého vzoru nalézat ve svém okolí. Výzkumy ukazují, že děti z lesbických rodin jsou obecně tolerantnější a otevřenější vůči různým jinakostem mezi lidmi. Pokud je navíc tento typ výchovy rodinou a jejím okolím přijímám jako něco normálního, dítě s tímto faktem bude vyrůstat a bude jej považovat za normu (Sedláčková, 2009).

2.3. Vývojové trendy rodiny

Ještě do poloviny 20. st. se v západních zemích uplatňoval model, kdy se postavení rodiny ve společnosti odvíjelo od postavení hlavy rodiny. Většina populace žila v úplných rodinách, ženy ze střední a vyšší třídy byly v domácnosti a ženy z nižších tříd byly zaměstnány na stejné sociální úrovni jako jejich partneři. Uplatňoval se patriarchální model rodiny. Tento konvenční přístup se postupem času stal neudržitelný. Ženy stále více pronikaly na trh práce a v domácnostech se začala projevovat demokracie. Otázkou tedy zůstává, zda se má rodina nadále považovat za základní jednotku společnosti (Šanderová, 2000).

Pojem rodina, tak jak byl vnímán v minulosti, se postupem času proměňuje. Zejména v posledních několika desetiletích dochází k působení mnoha trendů utvářejících novou formu rodiny. Například odkládání rodičovství na pozdější dobu, normalizace volby bezdětnosti, nesezdané páry, matky samoživitelky, singles, rozvolnění tradičních genderových rolí atd.

Mění se i koncept mateřství dříve vnímaný jako hlavní naplnění života ženy. Dnes je chápán rovnocenně s jinými alternativními rolemi. Mění se životní styl žen

a matek, mění se vztahy k dětem i způsoby jejich počtí.

Dle sčítání obyvatel České republiky z roku 2009 tvoří úplné rodiny 54,6 % ze všech domácností. I přes tyto veškeré trendy ale stále zůstává normou a ideálem heterosexuální spojení dvou sezdaných jedinců opačného pohlaví, kteří ve společné domácnosti vychovávají potomky. Gay a lesbické rodičovství je v tomto kontextu protimluv, který nicméně reprezentuje směr, jakým se soudobá společnost ubírá.

G/L rodiny jsou na pomezí dvou světů. Na straně jedné se snaží bořit konvence společnosti, a vytváří tak nová rodinná uspořádání. Na straně druhé se snaží dítěti poskytovat "tradiční typ" výchovy, ve kterém jsou zastoupeny oba typy rolí (jak ženská, tak mužská atd.) (Polášková et al., 2009).

3 Homoparentalita

V dnešní době se objevuje stále více výzkumů snažících se poodhalit rozdíly mezi výchovou hetero a homosexuálním párem, respektive se snaží vyvrátit protiargumenty odpůrců homoparentality, zbavit společnost strachu z dopadu této odlišné výchovy a odstranit případné předsudky. Obecně by se dala většina výsledků shrnout do vět: Mezi výchovou různu/stejnopohlavním párem neexistují žádné rozdíly, dopady výchovy na dítě jsou v obou případech stejné, eventuálně děti vyrůstající v homosexuálním prostředí, jsou obecně více tolerantnější, otevřenější atd. Tento, vesměs pozitivní přístup, má ale svá úskalí. Mnoho lidí jistě s výsledky studií souhlasí, ale problém nastává ve chvíli, kdy se začínáme bavit o legalizaci této výchovy, a tedy zrovnoprávnění institutu klasické rodiny s rodinou homoparentální. To by vedlo k předefinování pojmu rodiny, jak ho dodnes známe. Za normu je v naší společnosti považována rodina, tvořena manželským heterosexuálním párem, který spolu v monogamním partnerství plodí potomky. Je to ideál, který je bezesporu v současnosti na ústupu. Přibývá množství rozvedených párů, matek samoživitelek, atd. Stále se ale jedná o jedinou "oficiální" instituci, něco, k čemu bychom v ideálním případě měli směřovat. Pokud by došlo ke změně legislativy a homosexuální páry by mohly adoptovat děti, eventuálně uzavírat manželství, nejen registrované partnerství, stalo by se "klasické heterosexuální manželství" jen jednou z možných alternativ (Nedbálková, 2002).

3.1. Právní aspekty homoparentality

Právní normy zrcadlí postoje společnosti k různým sociálním jevům a zároveň je pomáhají utvářet. Právě v oblasti homosexuality a G/L rodičovství jsou právní aspekty zcela zásadní, protože mají přímý dopad na fungování homosexuálních párů a jejich každodenní život (Polášková et al., 2009).

43 % dotazovaných v našem šetření uvedlo, že mezi hlavní vlivy, které utvářející pohled veřejnosti na homoparentální rodinu a možnost adopce, patří právě politika a právní normy země. V této souvislosti zde zmiňujeme tři stěžejní zákony a listiny: Úmluvu o ochraně základních práv a svobod, zákon o registrovaném partnerství a zákon o rodině:

3.1.1. Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod

Roku 1991 podepsala Česká republika, jakožto jeden ze členů Rady Evropy, Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod, kterou se zavazuje dodržovat zásady v ní uvedené. V kontextu naší problematiky je pro nás nejvýznamnější článek číslo 14 zakazující diskriminaci: „*Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoli důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnosti nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení*“ (Ústav pro studium totalitních režimů, 2002).

3.1.2. Zákon o registrovaném partnerství

Podle zákona 115/2006 Sb. O Registrovaném partnerství je tato instituce definována jako: „*trvalé společenství dvou osob stejného pohlaví vzniklé způsobem stanoveným tímto zákonem*“ (Hrušáková et al., 2009).

Dalo by se říci, že registrované partnerství je někde na půli cesty mezi nesezdaným soužitím a manželstvím. Při přijímání zákona o registrovaném partnerství byl za hlavní normu považován institut manželství a hovořilo se o tom, v čem bude registrované partnerství podobné a v čem odlišné. Registrované partnerství mohou uzavřít dvě osoby (dva muži nebo dvě ženy) splňující tyto podmínky: alespoň jedna z nich má státní občanství ČR, nejsou sourozenci ani příbuznými v přímé linii, dosáhly plnoletosti, obě jsou způsobilé k právním úkonům, jsou svobodné (bez jiného manželství nebo registrovaného partnerství). K uzavření dochází tzv. prohlášením, které musí být úplné a svobodné a které probíhá před matrikářkou. Nemusí být slavnostní a nemusí být přítomni svědci. Prohlášení se činí slovem "ANO" na otázku, zda chtějí spolu vstoupit do partnerství. Po uzavření registrovaného partnerství dochází ke změně kolonky "stav" na občanském průkaze. Partneři se nemusí dohodnout na společném příjmení, je to ale samozřejmě možné. Zánik registrovaného partnerství vzniká smrtí jednoho z partnerů, nebo jeho zrušením na základě soudního rozhodnutí.

Při uzavírání registrovaného partnerství vznikají párům jisté právní závazky: např. partneři se mohou vzájemně zastupovat v běžných záležitostech (převzít balík, zrušit rezervace atd.), mají vzájemnou vyživovací povinnost, nedochází ke vzniku společného jmění - buď věci nabývají do individuálního vlastnictví, nebo do spoluvlastnictví obou osob, s tím, že podíl na věci mají oba 50:50, nebylo-li (nejlépe smluvně) dohodnuto jinak. Dále vzniká mezi partnery vyživovací povinnost,

stávají se dědici ze zákona (jsou v první skupině dědiců), pokud ale nemají společné potomky, nemůže partner/ka dědit sama (jako manžel/ka), a spadá tak automaticky do druhé skupiny dědiců. Partner má také právo na informace o zdravotním stavu nemocného partnera atd.

Uzavření registrovaného partnerství nemění vztah mezi biologickým dítětem a jeho rodičem, stejně tak nesmí být důvodem k odnětí dítěte z jeho péče. Pokud žijí partneři ve společné domácnosti s dítětem, povinnost péče o potomka a jeho výchova automaticky přechází i na nebiologického partnera. Registrované partnerství nebrání tomu, aby bylo dítě svěřeno do pěstounské péče, eventuálně byl jeden z partnerů ustanoven jako poručník, nemohou však tohoto vztahu nabýt oba dva. Registrované partnerství se stává překážkou při adopci, protože osvojení dítěte je povoleno jen manželskému páru nebo jedinci, který ovšem není registrovaný (Štěpánková & Čižinský, 2006).

Jedním ze zásadních bodů jednání, je uzákonění možnosti adopce dítěte, již vychovávaného v homoparentálním svazku. Zákon o registrovaném partnerství nařizuje nebiologickému rodiči podílet se na výchově dítěte vyrůstajícím ve společné domácnosti, ale současně neumožňuje vazbu mezi dítětem a druhým rodičem jakkoliv právně ošetřit. Z toho vyplývá, že při úmrtí nebiologického rodiče pozbývá dítě nárok na dědictví. Při úmrtí biologického rodiče hrozí, že bude dítě svěřeno do péče jiné osoby, což povede k jeho další traumatizaci (náhle přijde o oba rodiče). V případě rozchodu partnerů nemá nebiologický rodič právo na kontakt s dítětem atd. (Polášková et al., 2009).

V Evropě můžeme rozlišovat tři modely právního řešení soužití osob stejného pohlaví:

- **Severský model**

Nejstarší model registrovaného partnerství, poprvé aplikovaný v Dánsku roku 1989, následovaný dalšími severskými státy a Německem. Od ostatních se odlišuje tím, že upravuje pouze soužití stejnopohlavních párů, tzn. že G/L mohou uzavírat registrované partnerství jako paralelní institut vedle klasického manželství, nabývají tím tedy stejných práv jako manželé, ale s jistými výjimkami jako je ošetření vztahu k dětem, celkové pojetí rodičovství atd.

- **Francouzský model**

Roku 1999 přijali ve Francii zákon o "O občanském paktu solidarity" - "PACS", který umožňuje uzavřít tento pakt nejenom homosexuálním ale i heterosexuálním

párům, které z různých důvodů nechtějí vstoupit do klasického manželství. Jedná se tedy o smlouvu, která se ale v mnoha bodech odlišuje od tradiční manželské formy (opět včetně ošetření vztahu k dětem atd.). Jedná se spíše o jinou alternativu životního stylu než o zrovnoprávnění G/L.

- **Nizozemský model**

Byl přijatý v Holandsku roku 2001. Jedná se o nejradiálnější model, který umožňuje G/L párům vstupovat do manželství se stejnými právy i povinnostmi, jako je tomu u párů heterosexuálních. Mimo Evropu platí tento model pouze v jediném státu USA - ve Vermontu.

Všechny tyto modely odrážejí morální a politické přesvědčení jednotlivých států a jejich pohled na nutnou ochranu jakéhokoliv silného citového pouta mezi dvěma lidmi bez ohledu na jejich pohlaví (Baršová, 2002).

3.1.3. Zákon o rodině

Zákon č. 94/1963 Sb., O rodině umožňuje společnou adopci manželskému páru, nebo individuální adopci (Česko, 1998). V kontextu homosexuální problematiky ale zákon o registrovaném partnerství zakazuje registrovaným partnerům jak společnou, tak individuální adopci. Toto ustanovení mnoho lidí považuje za diskriminační, i když se nejedná o diskriminaci v pravém slova smyslu (jak je definována v Listině základních práv a svobod). Ta zajišťuje rovné jednání pouze v oblastech jmenovaných danou listinou (akcesorická rovnost) - adopce do těchto práv ale nepatří (Šabatová, 2014).

Při osvojení neboli adopci vznikají mezi dítětem a osvojitelem stejná práva a povinnosti jako mezi dítětem a jeho biologickými rodiči (tzn. vniká mezi nimi příbuzenský vztah). Osvojitelem se může stát fyzická osoba nebo manželský pár. Adoptováno může být jen nezletilé dítě a o jeho osvojení rozhoduje soud, před jehož ustanovením musí uplynout lhůta 3 týdnů, kdy se potencionální zájemce stará o dítě na vlastní náklady. Adopci dělíme na dva typy: Zrušitelná - 1. stupně (aplikována do 1 roku dítěte, osvojitelé nejsou přepsáni do rodného listu) a nezrušitelná - 2. stupně (od 1 roku věku dítěte, osvojitelé jsou v rodném listu dítěte přepsáni). Adoptovat dítě smí: manželský pár, manžel/ka rodiče dítěte nebo jedinec (Hrušáková, Králíčková, et al., 2001).

Ročně je v ČR osvojeno kolem 600 dětí. Čekací doba bývá dlouhá (často podle výše nároků žadatelů) a pohybuje se v rozmezí 3-5 let (Bubleová & Kovařík, 1999).

Právní předpisy v oblasti pěstounské péče jsou ukotveny v zákoně č. 94/1963 Sb., a zákoně č. 50/1973 Sb., O pěstounské péči. Jedná se o zvláštní formu NRP řízené a kontrolované státem. Snaží se o dostatečné hmotné zabezpečení dítěte a finančně odměňuje pěstouny. Pěstouny se může stát manželský pár nebo jedinec. Rozhodují o běžných věcech dítěte, v mimořádných záležitostech potřebují souhlas rodiče nebo soudu. Pěstounská péče může být také soudně zrušena. Pěstoun není zákonným zástupcem dítěte, pokud soud nerozhodl jinak (např. biologičtí rodiče jsou zbaveni rodičovských práv). Formy PP mohou být opět dvě: individuální (v běžném rodinném prostředí) a skupinová (zvláštní zařízení pro výkon PP a SOS dětské vesničky). Dověšením 18. roku života dítěte pěstounská péče zaniká.

Hlavním bodem sporu je právě oblast homoparentálních rodin. Zákon vylučuje osvojení dítěte registrovaným partnerem nebo párem. V oblasti náhradní rodinné péče jsme odkázáni na Zákon o rodině, který stanovuje, že uchazečem o individuální adopci může být jakákoliv fyzická osoba bez ohledu na sexuální orientaci, což je ale v rozporu se zákonem o registrovaném partnerství. Z toho vyplývá, že homosexuálně orientovaný jedinec se smí stát uchazečem o adopci dítěte, pokud není registrovaný. Společnou adopci G/L párům zákon znemožňuje úplně, je povolena jen manželským párům (Polášková et al., 2009).

3.2. Homoparentální výchova

V ČR je mnoho dětí vychovávaných stejnopohlavním párem. Drtivá většina z nich pochází z předchozího heterosexuálního partnerství, jen malé procento vzniklo cestou umělého oplodnění, které u nás ale oficiálně pro lesbické páry nefunguje. Přesný počet těchto dětí není znám (Nedbálková, 2002).

Talandová (1997) ve svém výzkumu pražské lesbické komunity (jejíž výzkumný vzorek činí 111 respondentek) přichází s tím, že otázka mateřství je pro mnoho žen v komunitě důležitým tématem. Nejčastěji volenou možností je pro ně umělé oplodnění nebo pohlavní styk s mužem, kterého znají. Adopce dítěte partnerky byla také uváděnou variantou, ta je ale nicméně ještě stále blokována zákonem. Zde se nabízí srovnání s výsledky našeho výzkumu, ve kterém necelých 40 % dotázaných, kteří vychovávají dítě v homoparentálním svazku, si jej přivedli z předchozího heterosexuálního vztahu. Méně často bylo uváděno inseminační oplodnění. Celá výzkumná skupina by nejčastěji volila možnost oplodnění intrauterinní inseminací, méně pak IVF či variantu náhradní matky (oplozené vajíčko jedné ženy se vloží do dělohy druhé partnerky). Heterosexuální styk s kamarádem uvádí pětina

respondentek. Drtivá většina dotazovaných touží po vlastním dítěti, ale více než třetina by si ráda osvojila dítě partnera/partnerky, při změně zákona by třetina též volila možnost adopce.

Hlavní otázkou při svěřování dětí do péče homosexuálním párům je, zda jsou gayové a lesby dobrými rodiči, respektive zda může sexuální orientace rodičů hrát při výchově dětí nějakou roli. Argumenty a otázky zaměřující se na duševní zdraví homosexuálů nebo obavy, zda nebudou stejnopohlavní páry zneužívat svěřené děti, jsou dnes již obsoletní a snad nikdo v jejich pravdivost nevěří. Spíše se okruh dnešních obav soustřeďuje na potencionální stigmatizaci dítěte, vyrůstajícího v homoparentální rodině. I když se jedná spíše o problém společenské tolerance než o handicap homosexuálních partnerů, stále je to jeden z předních argumentů, proč nepodpořit legalizaci homoparentálního rodičovství (Nedbálková, 2002).

3.2.1. Obavy společnosti

Tato podkapitola je věnována obavám společnosti, které vedou k zamítavému postoji v otázce možnosti adopce dětí homosexuálním párem. Těchto šest níže zmíněných obav bylo vybráno z našeho dotazníku, k nimž se vyjadřovali naši respondenti. V této kapitole na ně nahlížíme z pohledu jiných autorů a výzkumů.

- **Dítěti tento fakt přinese mnohé těžkosti a nepříjemnosti v jeho sociálním okolí**

Sedláčková (2009) uvádí, že děti z jejího výzkumu neartikulovaly žádnou špatnou zkušenost ani výraznou negativní reakci okolí kvůli faktu, že vyrůstají v takovémto typu rodiny. Každé z dětí mělo alespoň jednoho kamaráda, který o jeho rodičích věděl, tudíž společně mohli případné těžkosti sdílet. Stejně tak učitelé ve školách tento fakt znali a respektovali. Děti si byly vědomy, že určitá stigmatizace ze strany naší společnosti hrozí, ale osobně ji nezažily. Nejproblematictější bylo přijetí ze strany prarodičů. Ke své sociální matce si děti hledaly stejnou cestu, jako tomu je u nevlastních rodičů v heterosexuálním partnerství. Problematické vztahy byly spíše vyústěním špatného rozvodu. Děti se naučí svého druhého rodiče oslovovat buď křestním jménem, nebo v plánovaných rodinách je to pro ně druhý táta/máma.

- **Dítě bude ve škole šikanováno**

Opodstatněná je jistě obava, že děti vyrůstající v homosexuální rodině ponесou na svých bedrech jisté stigma, které by je mohlo, zejména ve školním kolektivu,

limitovat. I tento argument byl však mnoha výzkumy vyvrácen. Tyto děti se necítily kolektivem nijak vyřazeny, dokonce se považovaly za oblíbené (Nedbálková, 2002).

Dědová (2009) ve svém příspěvku Prevence agrese a násilí na žácích ZŠ prostřednictvím rozvoje tolerance a výchovy k hodnotám, který je součástí sborníku nesoucím název Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém, uvádí, že nejlepší cestou, jak předcházet šikaně na školách, jsou programy primární prevence. Autorka zmiňuje programy této prevence na Bratislavských školách, kde žáci zážitkovou pedagogikou rozvíjí svou toleranci a soudržnost. Programy se snaží ukázat, že i lidé, kteří jsou nějakým způsobem odlišní, nejsou méně hodnotní a snaží se přivést k vzájemnému pochopení.

Tato obava tedy nemusí být důvodem, proč by homosexuální rodiče neměli vychovávat své děti. Spíše by měla být motivujícím činitelem k zavádění těchto preventivních programů ve školách, aby se nejen děti homosexuálů, ale děti jakýmkoliv způsobem odlišné, nemusely obávat šikany a vyloučení z kolektivu.

• **Dítěti bude chybět role matky/otce ve výchově**

M. J. Championová (1995) In Sobotková et al. (2007) srovnává ideální a reálné rodičovství. Předpoklad, že dítě pro zdárnou identifikaci se svou sexuální rolí potřebuje přítomnost obou rodičů (navíc opačného pohlaví), je pouhým ideálem. Pro dítě není důležitá kvantita rodičovských rolí a vzorů, ale kvalita rodičovského vlivu.

Studie S. Golombok a kol. srovnává děti ze dvou skupin matek – 27 heterosexuálních matek a jejich 38 dětí (častěji dívky) a 27 lesbických a jejich 37 dětí (častěji chlapci), většina byla ve věkovém rozmezí 9 – 10 let. Studie byla vedena formou rozhovorů a pomoci hraní rolí. Výsledky ukazují, že lesbické matky u dětí nepreferují ani jednu z možné budoucí sexuální orientace (jen asi třetina by více preferovala orientaci heterosexuální, nikoliv však homosexuální). Matky neovlivňovaly rodové chování dětí. Děti se oblékaly podle svého pohlaví, nežily izolovaně od majoritní společnosti, takže měly pravidelný kontakt s otcem, přáteli matky atd. Vývoj pohlavní identity byl stejný jako u běžné populace. Stejně tak byly nepoznamenány jejich vztahy s vrstevníky (Golombok, Spencer, & Rutter, 1983).

U dětí nebyly nalezeny žádné rozdíly ve výběru genderových hraček, oblíbených hrdinů, oblečení, ve volbě povolání, v dělbě domácích povinností atd. Snaha nahradit možný chybějící mužský nebo ženský aspekt vedla k hledání vzorů mimo tuto domácnost (dítěti se tak předlohou stávali prarodiče či jiní příbuzní a přátelé) (Nedbálková, 2002).

- **Tento fakt bude mít vliv na sexuální orientaci a pohlavní identitu dítěte**

Kirkpatricková M. a kol. (1982) srovnali 40 dětí lesbických a 40 dětí heterosexuálních matek samoživitelek. Došli k závěru, že obě skupiny dětí se od sebe nijak neliší, ani není narušen vývoj jejich pohlavní identity (Talandová, 1997).

Tyto obavy se obecně nepotvrzují. Naprostá většina dětí vychovávaných v homoparentální rodině se identifikovala jako heterosexuální (výskyt homosexuality byl procentuálně stejný jako v běžné populaci) a v souladu se svým biologickým pohlavím (Nedbálková, 2002).

- **Společnost stále vnímá homosexualitu jako nemoc**

V minulosti bylo mnoho pokusů o "léčbu" homosexuality pomocí přidávání pohlavních hormonů do těla, metodou averzivní terapie, opakovanými sezeními pod intoxikací LSD, chirurgickými zásahy do mozku, nebo experimentálně dodáváním hormonů matce v době těhotenství. Všechny tyto metody se ukázaly jako kruté, neúčinné a zbytečné. Homosexuální orientace je vrozená a neměnná (Brzek & Pondělíčková-Mašlová, 1992). Roku 1993 byla homosexualita v ČR vyňata ze seznamu nemocí. V roce 1974 již není homosexualita jako taková uváděna v DSM II a nevyskytuje se ani v MKN 10.

Homosexuálně orientovaní jedinci vyrůstají v majoritní (heterosexuální) společnosti a svou odlišnost si tedy začínají uvědomovat až v pubertě, kdy se tato odchylka výrazně podepíše na psychice člověka. Okolí si o něm utváří určité představy, které si člověk velmi často zvnitřní, a proto se snaží svou skutečnou orientaci potlačit a skrýt, aby vyhověl přáním druhých. Homosexualita se dá skrývat, následky však mohou být markantní – u člověka vznikají pocity viny, úzkosti a nemoci. Pokud si člověk svou orientaci uvědomí, připustí a rozhodne si ji veřejně přiznat (coming out), často najde i vnitřní klid a spokojenost (Procházka, 2002).

- **Nedůvěra ve schopnosti výchovy a zajištění ze strany homosexuálního páru**

Pod tuto obavu může spadat například strach z toho, že ženy nedovolí dítěti dostatečný kontakt s biologickým otcem. Ve skutečnosti je tomu naopak. Frekvence styku dítěte s otcem byla u lesbických matek častější než u matek heterosexuálních (Nedbálková, 2002).

Pokud se vyskytl u dětí komplikovaný vztah s otcem, příčinou byl spíše samotný konfliktní rozvod rodičů, který se vyskytuje i v majoritní společnosti. Když se dítě s otcem pravidelně setkávalo, milovalo ho a byl pro něj vzorem (Sedláčková, 2009).

Studie srovnávající heterosexuální a lesbické páry (např. Flaks et al., 1995, Golombok, 2005, Green et al., 1986) In (Polášková et al., 2009) ukazují, že lesbické ženy mají lepší schopnost reflexe a jejich výchova je zaměřena na potřeby dítěte, tudíž lépe rozpoznají výchovný problém a navrhnou řešení. Lesbické matky taky méně často aplikují fyzické tresty, jsou flexibilnější, pevněji dodržují nastavená pravidla, jsou otevřenější v intimních otázkách a tolerantnější k odlišnostem u svých dětí.

3.3. Výzkumy zaměřené na děti vyrůstající v homosexuální rodině

Většina výzkumů v této oblasti proběhla u lesbické části komunity. Důvodem je hlavně to, že v rozvodovém řízení jsou stále upřednostňovány matky při svěřování dítěte do péče. Na základě této nutnosti začaly vznikat soudní expertízy, zda je i přes homosexuální orientaci matky vhodné dát dítě do péče jí a její partnerce (Nedbálková, 2002).

V ČR doposud nevznikla rozsáhlá studie, zabývající se dopadem výchovy stejnopohlavním párem na vývoj dětí. V zahraničí tyto studie vznikají a je možné se na ně odkazovat (Talandová, 1997).

Výzkumy homoparentálních rodin lze dělit na dvě skupiny. První zkoumá rodiny, do kterých bylo dítě přivedeno z předchozího heterosexuálního svazku. Druhou skupinou jsou rodiny, do nichž bylo dítě pořízeno umělým oplodněním nebo adoptí, a to až po té, co rodiče otevřeně přiznali svou sexuální orientaci (Nedbálková et al., 2011).

Stacey and Biblarz (2001) ve svém výzkumu přichází s tím, že G/L jsou stejně dobrými, zodpovědnými a úspěšnými rodiči jako rodiče heterosexuální. Děti vyrůstající v homoparentální rodině byly stejně inteligentní, socializované a prosperující jako děti stejného věku vyrůstající v rodinách oboupohlavních. Odlišnosti byly nalezeny u dětí vyrůstajících v lesbických rodinách. Výzkumníci je shledali méně konfliktními, více empatictějšími a komunikativnějšími než děti v referenční skupině vrstevníků. Dcery těchto matek se oblékaly a chovaly méně genderově předurčeně. Dívky si více volily genderově netradiční povolání, chlapci více projevovali své emoce. Obecně si jejich děti hrály raději ve smíšeném kolektivu, resp. nepreferovaly hru genderově dělenou. Problém nastává v bodě, kdy se dívky sice více identifikují jako heterosexuální, ale neberou svou orientaci

jako samozřejmost. Braly heterosexuality jako volbu mezi dvěma ekválními alternativami. Toto zjištění se stalo podkladem pro mnoho protihomoparentálních argumentů. Odpůrci v tom cítí možnost "šíření" homosexuality, což je pro velkou část společnosti jev nepřijatelný. Obecně se dá však konstatovat, že výchova stejnopohlavním párem nezvyšuje procentuální výskyt homosexuální orientace u takto vychovávaných dětí.

3.3.1. Zahraniční studie o dětech lesbických matek

Impulzem pro jejich vznik byly rozvodové soudní spory, kdy se jednalo o svěření dítěte do péče otce nebo matky a hrála zde roli jiná sexuální orientace rodiče. Sledovala se tedy možná rizika takového typu výchovy (zejména riziko spojené s odlišným psychosexuálním vývojem dítěte, jeho izolaci od vrstevníků, emoční problémy atd.).

Jako jedna z nejdůležitějších studií v této oblasti je práce Greena z roku 1986, která je v této oblasti asi nejrozšířenější. Jeho první studie z roku 1978, která zkoumá 37 dětí lesbických a transsexuálních matek, zjistila, že kromě jednoho dítěte, žádné z nich nevykazovalo změny ve vnímání své pohlavní identity při volbě her, hraček a kamarádů (Talandová, 1997).

Green, Mandel, Hotvedt, Gray, and Smith (1986) ve svém výzkumu srovnává dvě skupiny domácností (celkem 100). Jednu skupinu tvoří heterosexuální matky s 48 dětmi, druhou homosexuální matky také se 48 dětmi. Nejméně 2 roky se v této domácnosti nevyskytoval dospělý muž podílející se na výchově. V demografických údajích se ženy významně nelišily. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda výchova homosexuálně orientovanou matkou může ovlivnit konflikt sexuální identity dítěte, jeho stigma ve skupině jiných dětí, a zda je tedy obava z výchovy dětí homosexuálními jedinci oprávněná. Mezi skupinami dětí nebyly nalezeny rozdíly ani v oblasti sexuální identity, ani u nich nebyla zjištěna přítomnost emocionálních problémů. V oblékání byla skupina chlapců bez rozdílů, jen u dívek vyrůstajících s lesbickou matkou se objevovalo oblékání více genderově neutrální.

Skupiny se nelišily ani v přání změnit si pohlaví. V oblasti budoucích povolání si chlapci opět volili neutrální nebo genderově typická povolání pro muže, dívky lesbických matek ale také více inklinovaly k mužským pracím (více než druhá skupina holčiček). K rolím v domácnosti se všechny děti vyjadřovaly přibližně stejně a kopírovaly tradiční model. Hry, hračky, televizní hrdinové i činnosti dětí doma se opět od sebe neodlišovaly a kopírovaly klasické gender rozdělení. Dcery lesbických matek se více účastnily surovějších her. Menší rozdíl je vidět u těchto

dívek i v častějším používání hraček jako jsou autíčka, zbraně atd. (typické spíše pro chlapce). Svou sociální pozici mezi vrstevníky všechny děti hodnotily pozitivně a v kolektivu se cítily být oblíbené. Matky je popsaly jako vůdčí a společenské osobnosti. Za své nejlepší přátele označily děti kamaráda stejného pohlaví.

Drobné rozdíly, které studie objevila, mohou vznikat z větší benevolence lesbických matek při volbě oblékání a formy her vlastních dětí, protože samy nejsou tak genderově vyhraněné.

Všechny obavy společnosti byly tedy výzkumem vyvráceny. Strach ze zvýšené pravděpodobnosti vzniku homosexuality u těchto dětí sice nebylo možné přímo vyvrátit kvůli nízkému věku dětí, nicméně se u nich neobjevovalo obrácené chování v rodových rolích, kterým si prochází až dvě třetiny homosexuálů. Nepředpokládá se tedy větší výskyt, než běžné zastoupení v populaci. Homosexuální orientace rodiče tedy není kontraindikací způsobilosti k tomu být dobrým rodičem.

Výsledky nelze úplně zobecnit, protože děti část života žily s mužským vzorem v domácnosti a navíc byly sledovány jen krátkou dobu. Vhodné by bylo výsledky doplnit o sledování skupiny dětí, které jsou vychovávány pouze lesbickou matkou (matkami) bez mužského vzoru a studie longitudinální (Talandová, 1997).

Další významnou prací v této oblasti je studie Golombok et al. (1983), která je popsána dále v kapitole o obavách společnosti.

3.4. Limity těchto výzkumů

Při výzkumech homoparentality je mnoha autorům vytýkáno hned několik nedostatků. Horší metodologická kvalita výzkumů, zatížení předsudky a politickou motivací oponentů. Vzhledem ke specifčnosti a vyhraněnosti daného tématu se obtížně ustupuje od určitých vžitých stereotypů a postojů výzkumníků. Většina výzkumů se provádí na vzorku proamerických žen středního věku a vyššího vzdělání, které bydlí ve větších městech a jsou otevřené v otázce své sexuální orientace. Autorům se často nedaří postihnout názory částí komunity, které se vyskytují mimo tato "epicentra", respondentů, kteří jsou jiné etnické skupiny či pocházejí z jiného kulturního prostředí.

Dále bývá výzkumníkům vyčítáno využívání poměrně malého výzkumného souboru, který často nezahrnuje mužskou část komunity. U výzkumů zaměřených na lesbické matky s dětmi dochází často k promíchání skupiny žen, které do vztahu přicházejí s dítětem narozeným do původně heterosexuálního svazku a plánované lesbické rodiny.

Nejčastěji volenou metodou při výběru výzkumného souboru v těchto typech studií je záměrný výběr, samovýběr eventuálně metoda sněhové koule. Respondenti jsou obvykle seznámeni s cílem studie, což může vést k jejich podvědomé participaci na očekávaných výsledcích. Vytýkána je výzkumníkům také nejednotná metodika výzkumů. Často jsou využívány metody, které nesplňují základní psychometrické parametry a nejsou standardizovány na příslušnou populaci (Polášková et al., 2009).

3.5. Homoparentalita v České republice

Souhrnně je možné konstatovat, že české právo výchovu dětí stejnopohlavním párem přímo nezakazuje, ale ani ji nepodporuje. Děti vyrůstajících v tomto typu rodin je i u nás velké množství. Nejedná se tedy o boj umožňující tento typ fungování, ale o boj za jejich práva.

I když je Česká republika jedním z liberálnějších národů, stavějících se k otázce homosexuality otevřeně, stále máme ještě rezervy. V Nizozemí, Belgii, Kanadě, Španělsku, JAR, Švédsku, Norsku a některých státech USA je svazek stejnopohlavního páru rovnocenný se svazkem manželským, je tedy veden se stejnými právy i povinnostmi. Např. ve Velké Británii, Izraeli a na Islandu mohou registrované páry společně adoptovat dítě. V Německu a Dánsku taktéž, jen musí být dítě biologicky spřízněno s jedním z partnerů (Polášková et al., 2009).

Vývoj postoje společnosti k homosexuálům je vesměs progresivní, i když s drobnými klopýtnutími. Lze ale konstatovat, že většina zemí západní a střední Evropy přechází od právní tolerance G/L vztahů k jejich uzákonění.

Na formování situace v České republice se podílí zejména tyto tři faktory:

- Tradiční liberalismus při pohlížení na homosexuální jedince a homosexuální chování.
- Opačným směrem působící důraz na manželství a tradiční model rodiny.
- Přijetí standardů Evropské unie a sjednocení mezinárodních právních systémů.

Česká republika se v minulosti řadila mezi nejliberálnější země světa v oblasti homosexuality. Trestnost homosexuálního styku zrušila roku 1961, čímž předstihla mnohé jiné země západní Evropy. V 90. letech se začínají zavádět antidiskriminační zákony potírající diskriminaci na základě sexuální orientace. Roku 1999 vešla v platnost novela zákona o zaměstnanosti. Na ni pak navázaly další zákony

upravující danou problematiku. Mnohé z nich vznikly na základě tlaku právě Evropské unie.

V České republice je stále za ideál považována tradiční forma manželství mezi mužem a ženou. Stále více párů však začíná žít bez tohoto formálního uzákonění, a vytvářejí tak novou formu fungování nazývanou též jako druh/družka. Zákoník ale tyto páry nezohledňuje v jejich právech a povinnostech, stejně jako je tomu u homosexuálních párů. Problémy nastávají v oblasti dědické, při dělbě majetku, při péči o potomky, u asistované reprodukce atd. (Baršová, 2002).

3.6. Homofobie a předsudky

Česká sociologická scéna se tématem homoparentality příliš nezabývá. Možná proto, že se toto téma může jevit nosné pro samotné aktéry, ale pro majoritní společnost se jedná o jev nezajímavý. Opak je však pravdou. Homoparentální rodina je v běžném fungování včleňována mezi rodiny ostatní. Okolím pak může být vnímána jako hrozba, konformita, jedna z více alternativ, nebo něco nového, co s sebou přináší i nový pohled na rodinu jako takovou.

Česká Republika se řadí v otázce homosexuality k obecně tolerantnějším národům. Oblast homoparentality je zde ale stále tabu. Od roku 2006 je u nás uzákoněno registrované partnerství, které tak formalizuje svazek stejnopohlavního páru, neošetřuje však jeho rodičovská práva. V médiích jsou často prezentovány argumenty, že dítěti by jistě bylo lépe u dvou mužů nebo žen než aby byly v dětském domově. Tato forma rodičovství však není tou hlavní, o kterou G/L komunita bojuje. Například lesbické páry, v nichž jedna z žen je biologickou matkou dítěte, nemohou legálně adoptovat dítě partnerky, a tím pádem na něj nemají po rozchodu, při úmrtí partnerky atd. žádná práva (Nedbálková, 2002).

Homofobie jako taková je často spojována se strachem, averzí, hněvem, rozpaky, které pociťují jedinci v kontaktu s homosexuálně orientovanými lidmi. V rámci tohoto vnímání vznikají mýty a stereotypy o gayích a lesbách. Dnes pod tímto pojmem můžeme vnímat celou škálu chování od negativních postojů, přes diskriminaci, až po projevy nenávisti vůči komunitě (Komenda, 2000).

Postoje společnosti k homosexuálně orientovaným jedincům byly zmapovány mnoha výzkumy a byly odhaleny základní sociodemografické faktory, které mají vliv na jejich utváření. Jednotlivé národy a kultury se od sebe v těchto postojích samozřejmě odlišují. Jako nejvýznamnější faktory se v našich oblastech uplatňují pohlaví, vzdělání, věk, náboženské přesvědčení a velikost místa bydliště

respondentů. Více tolerantní jsou tedy ženy, lidé s vyšším vzděláním, lidé mladší, bez náboženského vyznání a lidé pocházející z velkých měst. Roli také hraje větší liberálnost člověka a také to, zda je dotazovaný v osobním kontaktu s minoritou - oba tyto aspekty zvyšují u lidí tolerantnost k menšinám (Pechová, 2007).

Výzkumy Talandová (1997) a dalších také potvrzují, že osobní znalost homosexuálně orientovaného člověka významně zvyšuje míru tolerance jedince k dané problematice.

Aspekt věku má specifikum v tom, že nejtolerantnější lidé jsou mezi 20. a 30. rokem života. Lidé starší jsou vůči homosexuálům méně tolerantní hlavně kvůli malé informovanosti v minulosti. Mladší generace se v tomto období vypořádá s vlastní sexuální identitou, a proto je u nich míra tolerance nižší.

Rozdílné postoje mají také jednotlivé státy Evropské unie - a rozdíly mezi nimi jsou markantní. Nejliberálnější jsou obyvatelé Skandinávie a Beneluxu (Př. Nizozemí 82 %), nejméně tolerantní jsou obyvatelé jihovýchodní Evropy a také obyvatelé bývalých států sovětského bloku (př. Lotyšsko 12 %). Vliv může mít i to, že lesbická forma homosexuality je obecně lépe přijímána než varianta dvou gay mužů. Při průzkumech veřejného mínění si ale většina lidí představuje právě tuto, pro ně méně přijatelnou alternativu, což do jisté míry může také zkreslovat dané výsledky (Pechová, 2007).

Průzkumy Gay iniciativy (2003), Gay a lesbické ligy (2004) i Centra pro výzkum veřejného mínění (2007) přicházejí s tím, že míra tolerance české populace vůči homosexuální menšině je poměrně velká, kolem 70 %. Ale tato tolerance je do jisté míry podmíněná. Vztahuje se totiž pouze na existenci homosexuality jako takové. To znamená, že veřejnost je schopná přijmout homosexuální jedince, ne však jejich touhu po rodičovství. Podle průzkumů by adopci homosexuálním párem podpořilo jen 22 % dotazovaných, 67 % by bylo proti. Homosexuální populace je zde tedy tolerována, ale jen za určitých podmínek, kdy se gay muži a lesbické ženy nesnaží narušit tradiční vnímání rodiny (Sedláčková, 2009).

Naše studie nám umožnila pohlédnout na výklad slova homofobie zrakem gay a lesbické komunity. Dotazovaní nejčastěji popisovali homofobii jako strach z něčeho neznámého, odlišného. Nenávist a odpor vůči G/L komunitě. Vnímání homosexuality jako něčeho nenormálního, jako projevu nemoci. Velký důraz je kladen na neinformovanost veřejnosti a z ní plynoucího odsouzení, opovržení, odmítání a obavy. Vhodné jsou též výrazy jako netolerance a diskriminace.

Jak již bylo několikrát zmíněno výše, homofobní projevy jsou často způsobeny neinformovaností veřejnosti, strachem před jistým tabu, které se tu vyskytuje.

V současnosti snad není lepší cesta, jak ovlivnit názor veřejnosti, než prostřednictvím médií, která by mohla toto kontroverzní témata více otevírat a přibližovat je majoritní společnosti. Sokolová (2006) ve svém příspěvku v knize Mediální obraz gayů a leseb popisuje, že se projev G/L komunity skrze tato média jistě mění pozitivním směrem. Vysíláno je stále více diskuzí i filmů s touto tematikou, jen jsou více zařazovány na veřejnoprávních kanálech.

Prezentování této skutečnosti médií pak ovlivňuje nejen veřejnost, ale i politické představitele a známé osobnosti, čímž je podporována politická a sociální sféra. Mají tedy velký vliv na utváření postojů společnosti Szabo (2006).

Již jsme poukázali na příběh o Sodomském hříchu, který je Helminiak (2007) kriticky rozebrán v knize Co vlastně Bible říká o homosexualitě? V poslední části tohoto příběhu hovoří autor o tom, že právě mnoho odpůrců homosexuality se na tento příběh stále odkazuje. Helminiak uvádí, že:

„Homosexuálním prostě není dovoleno zařadit se do společnosti. Jsou stvořeni k tomu, aby byli v naší společnosti outsiders, cizinci. Jejich rodiny se jich zříkají, jsou oddělováni od svých dětí, vyhazováni z práce, vystěhováváni z bytů a čtvrtí, uráženi veřejnými osobami, kritizováni kazatelem, pomlouváni v rádiu i televizi a pak bití ve školách a zabíjeni na ulicích a opuštěných místech. A přitom toto všechno se dělá ve jménu náboženství a údajné židokřesťanské morálky.“

Jenže za právě tyto hříchy byli občasné Sodomy potrestáni „A tak jsou podle pojetí Bible zřejmě opravdovými sodomity právě ti, co utlačují homosexuály kvůli jejich údajnému ”sodomskému hříchu“.“

4 Praktická část

Hlavním bodem studie je zprostředkovat pohled gay a lesbické komunity na problematiku homoparentality (tedy rodičovství homosexuálních párů). Jedná se, o v dnešní době, velmi kontroverzní téma. Otázka, zda by homosexuální páry měly mít právo legálně si pořídit potomka, čerá vody jak na poli politickém, tak i ve sféře laické veřejnosti. Zahraničních výzkumů na dané téma vzniká v současnosti stále více, nicméně v České republice se jedná o oblast ještě stále dosti neprobádanou. Studie, které se snaží nahlédnout do této problematiky, jsou spíše kvalitativní. Pokud se jedná o kvantitativní výzkum, bývá množství homosexuálně orientovaných jedinců ve vzorku menší než procento heterosexuálních probandů, a jejich pohledy bývají často srovnávány. Tento fakt nás přivedl na myšlenku vytvořit práci odrážející pohled pouze gay a lesbické komunity. Za tímto účelem byl vytvořen internetový dotazník, který umožnil oslovit co největší množství osob. Osloveny byly stovky homosexuálů navštěvující webové portály: Lesby sobě, Freedom night atd.

Před zveřejněním byl dotazník předložen ke korekci 8 probandům, kteří svými připomínkami napomohli k dotvoření finální verze. Jejich odpovědi nejsou do konečných výsledků započítány. Samotný výzkum byl zahájen dne 27. 6. 2014 a ukončen dne 31. 9. 2014. Za toto období bylo získáno celkem 408 vyplněných dotazníků.

Metodologická část studie byla vypracována na základě děl Miovský (2006), Pecáková, Novák, and Herzmann (2004), Hendl (2004), Surynek, Komárková, and Kašparová (2001) a Řezanková (2007).

4.1. Shrnutí teoretických východisek

Historický vývoj oblasti homosexuality a homoparentality je blíže rozebrán v první části diplomové práce. V této části se také nachází soubory místních i zahraničních výzkumů, které se věnují zejména otázkám svazku stejnopohlavních párů, výchově dětí v tomto typu soužití a následnými dopady této výchovy na ně. Z českých výzkumů pro nás byla odrazovým můstkem disertační práce Polášková et al. (2009), která zkoumala 10 lesbických rodin s jejich 13 dětmi, Talandová (1997), která jako jedna z mála provedla studii na větším výzkumném souboru (celkem 111 lesbických ženách) a další kvalitativně koncipované studie např. od Sedláčková (2009)

Zahraničních studií na dané téma je mnohem více a výsledky většiny z nich

byly zmíněny v textu výše. V kapitole 6 – *Diskuze*, se věnujeme srovnání výsledků těchto studií s námi zjištěnými daty. Jako základní literaturu v tomto směru musíme jako příklad uvést alespoň nejznámější práce – např. Patterson (2006), Tasker and Patterson (2008), Golombok et al. (2003), Sutfin, Fulcher, Bowles, and Patterson (2008) a Stacey and Biblarz (2001). Jejich popis již v této části textu neuvádíme, protože je jim věnován dostatečný prostor v teoretické části práce i v samotné diskuzi. Pro základní orientaci v již existujících výzkumech na toto téma je vhodné také zmínit přehledové studie County, Thomas, et al. (2004) a Patterson (2000), které na několika stranách přehledně shrnují zahraniční výzkumy věnující se všem aspektům dané problematiky.

4.2. Hlavní cíle

Hlavním cílem studie je zprostředkovat pohled gay a lesbické komunity na otázku homoparentality. Diplomová práce by měla poskytnout lepší povědomí o tom, co si homosexuálně orientovaní lidé myslí o výchově dětí stejnopohlavním párem, jaké jsou jejich obavy, předsudky, popřípadě jaký podle nich může mít tato forma výchovy dopad na dítě.

Výsledky by měly napomoci psychologům v manželských a rodinných poradnách při práci s homosexuálním párem, který touží po dítěti (ev. dítě již v tomto svazku vychovávají).

Vzhledem k aktuálnosti tématu adopce dětí homosexuálním párem, mohou být výsledky využity jako argumentační podklad při politických i veřejných diskuzích.

Kromě dotazníku zaměřeného na homoparentalitu, byl účastníkům předložen ještě jeden dotazník, zaměřený na obecný screening této populace. Ten by měl následně sloužit jako pilotní studie pro navazující rigorózní práci. Práce tedy nabízí následné možnosti pro navázání jiných diplomových nebo rigorózních prací.

4.3. Design výzkumu

4.3.1. Výzkumné otázky

1. Má homosexuální orientace vliv na touhu respondentů po dítěti?
2. Jaký způsob početí bude u komunity dominovat? (Ať již dítě počato bylo, nebo teprve bude.)

3. Bude podle dotazovaných dítěti chybět při výchově stejnopohlavním párem vzor jedné z rolí (mužské či ženské) a kým je podle jejich názoru možno tento vzor nahradit?
4. Jaké jsou největší obavy homosexuálních párů při pořizování potomka?
5. Jakým způsobem se budou lišit představy o předsudcích okolí vůči výchově dítěte stejnopohlavním párem od předsudků komunity?
6. Jaké obavy společnosti budou podle dotazovaných dominovat v otázce adopce dětí homosexuálním párem?
7. Má výchova stejnopohlavním párem vliv na budoucí život dítěte (a pokud ano, jaký)?
8. Jaké jsou nejvýraznější rozdíly mezi homosexuální a heterosexuální výchovou?
9. Bude většina dotazovaných pro adopci dětí stejnopohlavním párem a pro registrované partnerství?
10. Jakým způsobem by se podle homosexuální komunity dal změnit pohled majoritní společnosti na danou problematiku?

4.3.2. Metodologický rámec a popis metod výzkumu

1. Obecný metodologický rámec

Cílem dotazníkové studie je deskripce pohledu gay a lesbické komunity na otázku homoparentality. K získání dat byl sestaven dotazník, jímž se 30 otázkami dotazujeme na různé aspekty této problematiky. Celkem bylo získáno 408 online dotazníků, které byly následně vyhodnoceny. Výsledky jsou uváděny v absolutních hodnotách, pokud se jednalo o alternativu jedné, nebo i více možných odpovědí. Otevřené otázky, do kterých mohli dotazovaní vlastními slovy vepsat svůj názor, byly rozděleny do tematických celků a pro lepší ilustraci byly doplněny příklady těchto výroků.

2. Strategie výběru výzkumného souboru

Výzkumný soubor byl omezen pouze na gay a lesbickou komunitu. Toto jediné selektivní kritérium bylo obsaženo hned v druhé otázce prvního dotazníku. Účastníci byli dotázáni na svou sexuální orientaci - pokud označili variantu

homosexuální/bisexuální, mohli ve vyplňování nadále pokračovat. Dotazovaní byli osloveni přes webový portál facebook - konkrétně přes stránky Freedom Night a Lesby sobě. Dále byli osloveni lidé prostým záměrným (účelovým) výběrem z řad přátel na facebooku a emailovou cestou. Ti byli následně požádáni o vyplnění obou dotazníků a redistribuci (metodou sněhové koule) našeho dotazníku dále touto cestou svým homosexuálním přátelům. Výzkumu se tak celkově zúčastnilo 408 lidí.

Celkově se vyplňování dotazníků zúčastnilo přes 500 lidí - vzhledem k možnosti vyplňovat dotazníky s odstupem času, nebylo možné získaná data z obou dotazníků spárovat. Proto je celková účast uvedena jen jako odhad - někteří mohli vyplnit pouze jeden dotazník atd. Na první dotazník (obecný) odpovědělo 521 lidí. Druhý (speciální) dotazník zodpovědělo 408 lidí. Pro tuto diplomovou práci byl zpracován jen druhý dotazník zaměřený na otázku homoparentality.

3. **Metody tvorby dat**

Pro studii byl vytvořen dotazník skládající se ze dvou částí - obecné a speciální. První (obecná) část bude sloužit jako pilotní podklad pro rigorózní práci (její výsledky tedy nebudou v diplomové práci uvedeny). Druhá (speciální) část se zaměřuje na otázku homoparentality. Dotazník obsahuje 30 základních otázek, které jsou doplněny o 9 rozšiřujících podotázek. 13 otázek bylo uzavřených pouze s dvěma možnými odpověďmi Ano/Ne. 4 otázky byly doplněny o položku možná/nevím/jiné, s tím, že při volbě možnosti *Jiné* mohli účastníci vepsat vlastní odpověď. Další variantou byly otázky s možnými více odpověďmi (horní hranice maximálního počtu označených odpovědí byla 3). Těchto otázek je v dotazníku 11. Předposlední alternativou byly otázky s pouze jednou možnou odpovědí, zvolenou z několika nabízených položek. Otázky tohoto typu jsou v dotazníku 2. Poslední pak byly otevřené otázky, v nichž měli účastníci zformulovat vlastní odpověď v maximálním rozsahu tří vět nebo bodů.

Průměrný čas vyplnění první části dotazníku byl 20 minut. Druhá část dotazníku trvala přibližně 15 minut. Celková doba vyplnění se pohybovala kolem 30-35 minut.

Otázky v dotazníku byly voleny na základě znalosti soudobých českých i zahraničních studií, a měly reflektovat oblasti, které co možná nejvíce pokryjí sledovanou problematiku. Jejich návrh byl v první části konzultován formou

rozhovoru se skupinou 6 lidí z gay a lesbické komunity, kteří se vyjadřovali k již existujícím otázkám a doplňovali je o své postřehy. Následně byla tedy baterie otázek doplněna o oblasti, které se této skupině jevily jako zajímavé a nosné.

Následně byla vytvořena první verze dotazníku, která byla rozeslána jiné skupině 8 dobrovolníků, kteří se vyjadřovali jak k obsahové, tak k formální stránce textu. Po těchto dvou korekčních krocích byla vytvořena finální verze dotazníku, která byla od 27. 6. 2014 šířena online cestou.

Pro tuto studii byl tedy vytvořen dotazník, jehož otázky můžeme dělit na uzavřené, polouzavřené a otevřené. Jednu jeho část tudíž vyhodnocujeme kvantitativně a v následném textu zpracováváme formou absolutních hodnot daných odpovědí. Část složenou z otevřených otázek rozdělujeme do trsů (celků) podle společných témat, která se v odpovědích objevují. Tyto trsy jsou následně pojmenovány reprezentativním slovem nebo souslovím a doplněny příklady citací.

4. Metody zpracování a analýzy dat

V průvodním slově dotazníku byli všichni oslovení informováni o účelu výzkumu, přibližné délce vyplňování a jejich anonymitě. Dále byli seznámeni s cílem studie a byli vyzváni k upřímnosti a otevřenosti. Byli požádáni o vyplnění obou dotazníků a jejich následnému šíření mezi své přátele, aby došlo k oslovení co možná největší části komunity. Nechyběly ani informace o typech otázek a specifikách při jejich vyplňování. Závěrem jim byla nabídnuta možnost obdržení výsledků výzkumu a případná emailová facebooková konzultace připomínek.

Data byla sbírána po dobu 2 měsíců. Dotazník byl vytvořen přes program Google formulář. Odpovědi dotazovaných se automaticky zaznamenávaly do tabulky na disku gmailové schránky.

Povinné otázky jen s dvěma alternativami byly zodpovězeny všemi dotazovanými a jejich součet absolutních hodnot tedy činí 408. Varianty otázek, kde bylo možné zaznačit jednu až tři možnosti, dávají tedy součtem číslo větší než 408. Poměry množství odpovědí k celku jsou vždy znázorněny následujícími grafy. Otázky označené červenou hvězdičkou byly povinné, tudíž se k nim museli vyjádřit všichni dotazovaní. Naopak otázky bez označení povinné nebyly, tudíž se množství získaných odpovědí může opět lišit od celkového počtu účastníků.

5. Kritéria interpretace výsledků

Odpovědi dotazníku byly automaticky zanášeny do tabulky v programu Excell, která byla vytvořena současně s dotazníkem v programu Google forms. U uzavřených otázek byly odpovědi sečteny a jejich absolutní hodnoty spárovány s jednotlivými alternativami odpovědí. U polouzavřených otázek s variantou *Jiné* byly i tyto odpovědi sečteny a některé reprezentativní věty byly citovány pro lepší nastínění názoru dotazovaných. U otevřených otázek byly odpovědi rozděleny do tematických trsů podle nadřazeného tématu. U každého byly opět uvedeny vhodné citace pro lepší deskripci problému. Otázky byly doplněny o grafy, které vizuálně reprezentují rozložení názoru komunity na jednotlivá témata.

6. Etika výzkumu

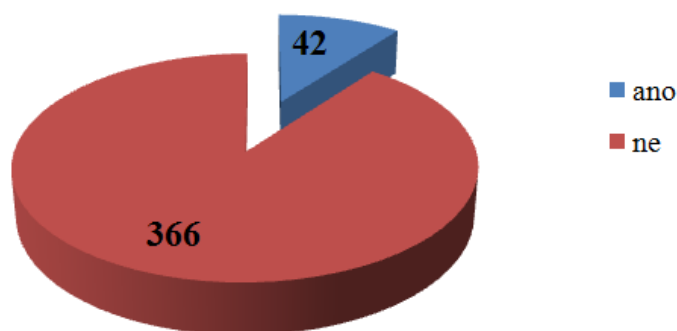
Vzhledem k povaze naší práce (data byla získávána pouze pomocí online dotazníku), nedošlo k osobnímu setkání s respondenty. Pouze první část přípravné fáze, ve které skupina 6 dobrovolníků formou rozhovoru participovala na tvorbě dotazníku, proběhla formou tváří v tvář. Účastníci byli předem informováni o důvodu a cíli setkání a byl jim poskytnut dostatečný prostor pro vyjádření svých názorů. Záznam byl veden anonymně.

V průvodním slově dotazníku byli respondenti informováni o anonymitě. Dotazník číslo 1 obsahoval pouze osobní data uvádějící věk, pohlaví a sexuální orientaci. Jméno ani jiné osobní údaje nebyly dotazníkem zjišťovány. Na závěr byla účastníkům poskytnuta možnost zanechat svou emailovou adresu pro zaslání výsledků studie. V dotaznících byly červenou hvězdičkou označeny povinné otázky, k ostatním se dotazovaní nemuseli vyjadřovat. Jsme si vědomi kontroverznosti tématu a také možnosti, že se některé otázky mohly dotazovaných osobně dotýkat. Proto jim byl nabídnut kontakt na autorku, přes který bylo možné komunikovat případné dotazy, postřehy, stížnosti, nesrovnalosti atd. Prostor pro připomínky byl i součástí 2. dotazníku.

4.3.3. Výsledky jednotlivých položek dotazníku

Kapitola rozebírá výsledky jednotlivých položek dotazníku. Pro jeho originální znění odkazujeme na Přílohu C.

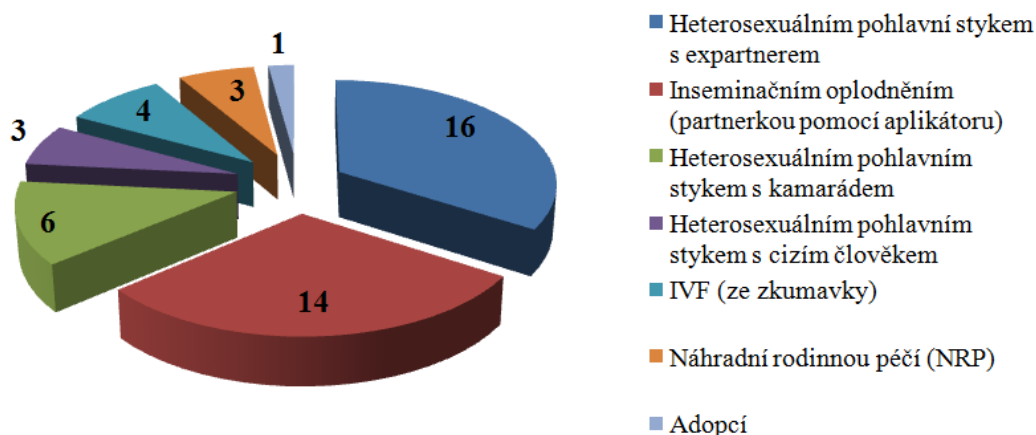
Otázka číslo 1 se ptá, zda dotazovaní **vychovávat** dítě v homosexuálním svazku. Dotaz **zodpovědělo** všech **408** probandů, z toho **42 Ano**, **366 Ne**. Viz Obrázek 4.1.

Obrázek 4.1.: Otázka 1: Vychováváte dítě v homosexuálním svazku?

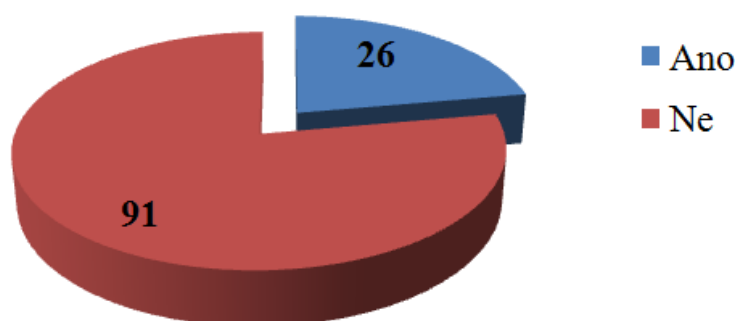
Otázka číslo 2 přímo navazuje na první otázku a ptá se, **jakým způsobem** bylo jejich dítě **počato**. Na otázku odpovídali pouze účastníci, kteří již dítě vychovávají. Celkových **odpovědí** bylo **43**, protože jedna z žen byla v danou chvíli těhotná, tudíž na první otázku odpověděla ne, nicméně na druhou již odpovědět mohla. Dva probandi označili více odpovědí, dá se tedy usuzovat, že mají ve své péči více dětí, které byly počaty různým způsobem. Do otázky je zahrnuta i varianta adopce a pěstounské péče, byť se samozřejmě nejedná o formu oplodnění, ale v rámci přehlednosti byly pojmy oplodnění a pořízení si dítěte zavzaty pod jeden pojem.

16 účastníků uvedlo, že si dítě pořídili **heterosexuálním pohlavním stykem s expartnerem** (přinášejí si ho tedy pravděpodobně z předchozího heterosexuálního svazku). **Insemináčn**í oplodnění (partnerkou pomocí aplikátoru) uvedlo **14** probandů. **Heterosexuální pohlavní styk s kamarádem** za účelem početí uvedlo **6** z nich. S alternativou **heterosexuálního pohlavního styku cizím člověkem** za účelem početí uvedli **3** účastníci. Variantu **IVF** (ze zkumavky) celkově **4** z nich. Náhradní rodinnou péči (**NRP**) uvádějí **3** lidé. **Adopce** byla zmíněna pouze **jedním** respondentem. Jeden z účastníků uvedl, že by si chtěl dítě koupit. Viz Obrázek 4.2.

Obrázek 4.2.: Otázka 2: Jakým způsobem bylo dítě počato?

Otázka číslo 3 se dotazuje, zda účastníci vnímali jakoukoliv **negativní reakci okolí** na jejich **výchovu** dítěte v homosexuálním svazku. **Odpovědělo** celkem **117** účastníků, což neodpovídá počtu lidí uvádějících tuto formu rodičovství. Mimo ně tedy toto číslo obsahuje probandy, kteří se pravděpodobně vyjadřují k reakcím ne na svou výchovu, ale na výchovu jiného stejnopohlavního páru. Celkem tedy **26** lidí odpovědělo **Ano** (tedy setkal jsem s negativní reakcí okolí), **91** odpovědělo **Ne** (nesetkal). Viz Obrázek 4.3.

Obrázek 4.3.: Otázka 3: Setkáváte se s negativními reakcemi okolí?

Otázka číslo 4 se zjišťuje, co si dotyční myslí o tom, **jak jejich dítě vnímá výchovu** homosexuálním párem. Jedná se o otázku otevřenou, na kterou účastníci sami odpovídali do volného pole. Celkem se vyjádřilo **48** účastníků - počet opět neodpovídá množství lidí, kteří v první otázce uvedli, že vychovávají dítě v homosexuálním svazku. 6 dotazovaných tedy pravděpodobně popisovalo stav

u dětí, které jsou vychovávány jiným stejnopohlavním párem, eventuálně děti, které dříve takto vychovávali, ale nyní tyto děti žijí v jiné domácnosti. Jejich odpovědi byly rozřazeny podle témat do několika skupin:

Velká část dotazovaných (17 lidí) vypověděla, že jejich dítě vnímá výchovu stejnopohlavní párem **v pohodě, normálně, výborně, nemá s tím problém:**

„Moje bývalá manželka měla dvě děti z heterosexuálního vztahu. Děti to nesly velmi dobře.“

„Myslím, že není ničím ošizená, je to veselá a velice pozitivní dítě. Rozhodně nijak netrpí tím, že má 2 maminky.“

„Syn se vůbec nepodivuje, dcera to ještě nevnímá, předpokládám, že bude mít stejný názor - není to nic zvláštního, někdo má maminku a tatínka, někdo jen maminku, někdo jen tatínka a někdo dvě maminky nebo dva tatínky :-).“

„Jsme dva muži a máme dceru. Vnímá to úplně normálně. Jako bychom byli standardní rodinou.“

„Pozitivně, již od začátku chápe rozdíl heterosexuálních a homosexuálních rodin, co se týče partnerů a partnerek. Bere to jako "normální" věc, on má 2 maminky, jiní mají maminku a tatínka. Nic víc, nic míň.“

„Můj syn má 7 let a vnímá to zatím tak, že žije v domácnosti, kde je klid, láska, porozumění, kde se vždy na sebe všichni těšíme a užíváme si to, že máme jeden druhého.“

„Naprosto normálně. Vše mu bylo důkladně vysvětleno. Má radost že má dva tatínky.“

Další zmiňují obavy z **chování vrstevníků**: „Jako každé dítě, které vyrůstá v milující rodině. Nebojíme se toho, že výchova dítěte by měla být nějak ovlivněna naší orientací nebo nepřítomností muže. Obavy máme pouze z chování jiných dětí vůči našemu dítěti.“ „Těžko říct. Nemyslím si, že je to pro něj zvláštní, protože v tom vyrůstá. Přemýšlet více nad tím asi začne až po příchodu mezi jiné děti (školka, škola....).“

Několikrát byl popisován strach z **reakce okolí a společnosti** : „Ještě nijak ale myslím, že naše společnost na to není připravena.“

„Dítěti je to jedno, okolí ne.“

„Okolí si na to ještě není schopno zvyknout.“

U 7 dotazovaných je **dítě malé** a zatím to nevnímá.

Další: „Myslím si, že některé homosexuální páry jsou stabilnějšími a lepšími rodiči, než páry heterosexuální.“

„Celkem v pohodě, jsou to silní jedinci, dnes už mají své heterosexuální partnery a i ti nás berou do rodiny.“

„Nevím, neptám se.“

Otázka číslo 5 zjišťuje, zda dítě **zná své biologické rodiče**. **31** účastníků odpovědělo, že jejich dítě **zná** svého biologického **otce**: z toho čistě na tento dotaz, bez souvislosti s matkou odpovědělo jen 14 lidí. 12 z nich nejenže zná svého biologického otce, ale znají i biologickou matku. 5 z nich otce zná, ale matku ne. **32** dotazovaných uvedlo, že biologického otce dítě **nezná**. Z toho se opět jen 13 vyjádřilo pouze k otázce na otce. 10 z nich sice otce nezná, ale zná biologickou matku, 9 z nich nezná ani otce ani matku. Biologickou **matku** pak **zná 22** dětí, **nezná ji 17**. Čistě jen kladnou odpověď (ve smyslu zná svou biologickou matku) neoznačil žádný z dotazovaných. Pouze 3 negativní odpovědi na otázku, zda dítě zná biologickou matku, byly označeny samostatně. Počet odpovědí přesahuje množství osob, které uvedly, že vychovávají dítě v homosexuálním svazku. 36 dotazovaných zaznačilo odpovědi týkající se jak biologické matky, tak biologického otce, i když byla otázka původně koncipována tak, že na otázku ohledně otce budou odpovídat pouze ženy, na otázku ohledně matky zase muži. Viz Tabulka 4.4.

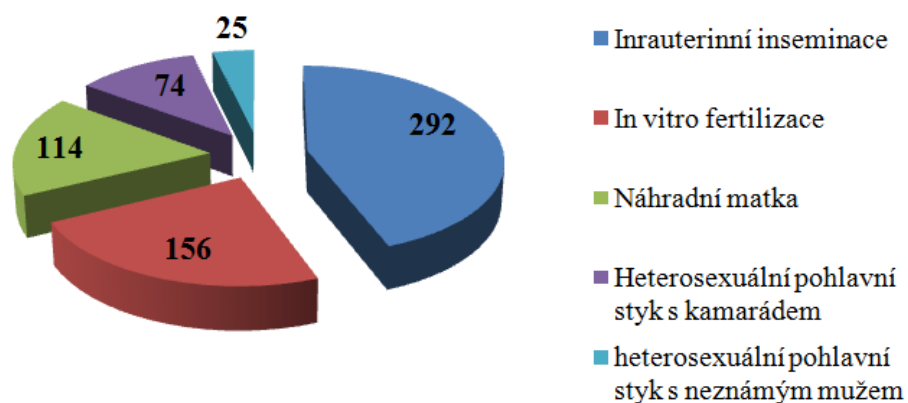
	Zná biologickou matku	Zná biologického otce	Nezná biologickou matku	Nezná biologického otce	
Zná biologickou matku	0	12	-	10	22
Zná biologického otce	12	14	5	-	31
Nezná biologickou matku	-	5	3	9	17
Nezná biologického otce	10	-	9	13	32

Obrázek 4.4.: Otázka 5: Zná Vaše dítě svého biologického otce/matku?

Na ni navazuje **otázka číslo 6**, kterou zjišťujeme, zda **může biologický otec zasahovat do výchovy** dítěte. **24** probandů uvedlo, že otec do výchovy zasahovat **může**, zatímco v **39** případech **nemůže**. V **7** případech tedy **dítě otce zná**, ale ten

se na jeho **výchově nepodílí**. Stejná otázka byla mířena i na matky. **14** lidí uvedlo, že **biologická matka zasahuje do výchovy** dítěte, v **17** případech se **matka výchovy neúčastní**. V předešlé otázce 17 lidí uvedlo, že jejich dítě nezná svou biologickou matku, což odpovídá 17 případům, kdy se matka na výchově dítěte nepodílí. 22 lidí uvedlo, že dítě zná svou biologickou matku, ale jen 14 označilo, že se biologická matka podílí na výchově. Vznikl zde tedy rozdíl 8 odpovědí, který mohl být způsoben mnoha faktory (od nepozornosti při vyplňování až po neochotu na daný dotaz odpovědět).

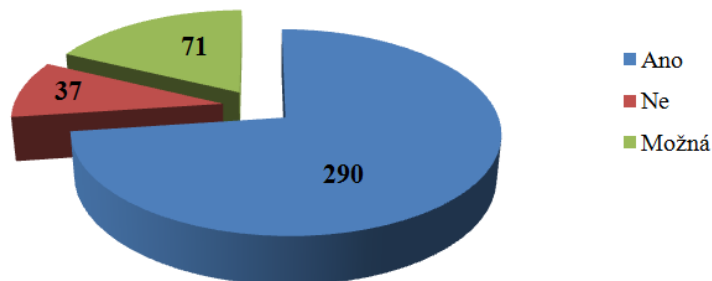
Otázka číslo 7 od respondentů zjišťuje, jaká **forma oplodnění** je pro ně **nejpříjemnější**. Dotazovaní mohli zvolit jednu až tři varianty, proto je součet odpovědí větší než 408. Jako nejvýhodnější alternativa byla zvolena **Intrauterinní inseminace** (pomocí inseminační stříkačky, sperma zavedeno přímo do dělohy), kterou označilo **292** lidí. Na druhém místě byla uváděna **In vitro fertilizace** (asistovaná reprodukce, ze zkumavky) počtem **156** označení. Dále pak varianta **náhradní matky**, kdy se vezme vajíčko jedné ženy a vloží se do dělohy druhé partnerky, zvolená **114** lidmi. **Heterosexuální pohlavní styk s kamarádem** je přijatelným způsobem pro **74** lidí, **heterosexuální pohlavní styk s neznámým mužem** pro **25** lidí. Do kolonky **Jiné** byla čtyřikrát vepsána adopce, dvakrát surogátní matka, třem lidem je to jedno a pět z nich uvedlo, že jsou muži, proto se k dané otázce nebudou vyjadřovat. Viz Obrázek 4.5.

Obrázek 4.5.: Otázka 7: Jaká je pro Vás nejvýhodnější forma oplodnění?

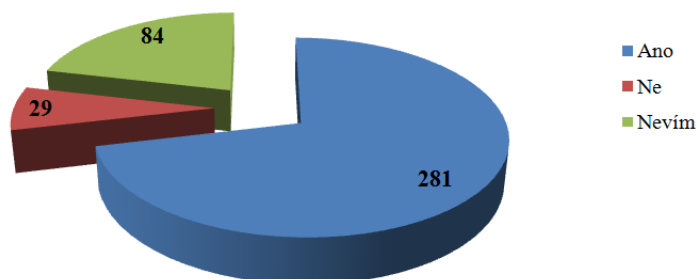
V **otázce číslo 8** se probandů ptáme, zda se **chystají v budoucnu pořídit dítě**. **290** z nich odpovědělo, že **Ano**, **37**, že **Ne**, **Možná** zaškrtnulo **71** lidí. Do

kolonky **Jiné** byly vepsány odpovědi, jako: „Už jedno máme a chceme další.“ „Patrně spíše přítelkyně.“ „Možná jednou straší adoptované dítě.“ „Záleží na partnerce.“ Viz Obrázek 4.6.

Obrázek 4.6.: Otázka 8: Chystáte si v budoucnu pořídit dítě?

Otázka číslo 9 se ptá, zda účastníci plánují **v budoucnu vychovávat dítě v homosexuálním partnerství**. **Kladně** odpovědělo **281** lidí, **záporně 29**, ještě **neví 84**. V předchozí otázce 290 lidí uvedlo, že se chystají v budoucnu pořídit potomka, ale jen 281 zaznačilo odpověď, že chtějí toto dítě vychovávat v homosexuálním partnerství. Pro 9 lidí tedy může být výchova dítěte stejnopohlavním párem z nějakého důvodu nepřijatelná, nebo ji nemusí považovat za správnou. Viz Obrázek 4.7.

Obrázek 4.7.: Otázka 9: Plánujete v budoucnu vychovávat dítě v homosexuálním partnerství?

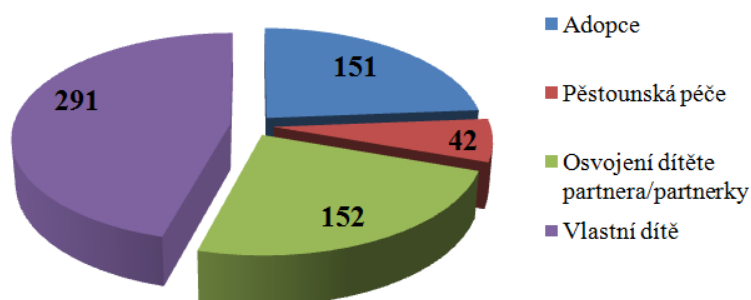
Do kolonky **Jiné** byly vepsány tyto názory:

2 dotazovaní uvedli, že už dítě **vychovají**.

U **4** **záleží na partnerovi**: „Záleží, jestli budu mít partnera/partnerku.“ „Pokud budeme chtít s partnerkou dítě, tak ano.“

5 lidí uvedlo, že zatím dítě **nechtějí**, ale pokud se pro něj rozhodnou, jeho pořízení nebude ovlivněno homosexuální orientací: „*Pokud se přeci jen rozhodnu mít dítě, pak ano.*“ „*Ked sa rozhodnem že chcem tak určite ano, momentálne ale neviem či chcem.*“ „*To záleží na tom, zda dítě vůbec adoptuji a v jakém svazku budu, jestli vůbec v nějakém.*“

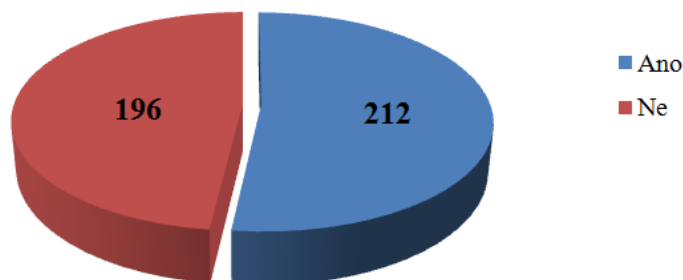
Otázka číslo 10 se zaměřuje na **bezdětné páry** (jedince). Zjišťuje, jakým **způsobem** by si nejrady v budoucnu dítě **pořídili**, pokud to mají v plánu. Účastníci mohli zvolit jednu až tři varianty, proto je součet odpovědí větší než 408. Nejčastěji je preferovaná varianta **vlastního dítěte**, kterou zvolilo **291** lidí. **152** probandů uvedlo, že by si **osvojili dítě partnera/partnerky**, **151** by bylo pro **adopci**, pokud by to legislativa umožňovala a **42** z nich by volilo **pěstounskou péči**. V kolonce **Jiné** byly vepsány dva návrhy **surogátního** (náhradního mateřství). Viz Obrázek 4.8.

Obrázek 4.8.: Otázka 10: Pokud dítě nemáte, ale uvažujete o možnosti si jej v budoucnu pořídít, jaký způsob je pro vás nejpřijatelnější?

Otázka číslo 11 zjišťuje, zda mají účastníci **obavu z reakce školního kolektivu** kvůli tomu, že je dítě vychováváno homosexuálním párem. **212** respondentů odpovědělo, že **Ano**, **196**, že **Ne**. Na ni navazuje otevřená otázka, ve které žádáme probandy, aby dané obavy (pokud se u nich tedy vyskytují) popsali. Viz Obrázek 4.9 a Tabulka 4.10.

Téměř v každém příspěvku byla opakovaně uváděna slova jako: **posměch, nepochopení, šikana, narážky a dotazy, vyloučení z kolektivu, odsuzování** atd. Vyňali jsme z každého výroku výše uvedené pojmy a zjistili jejich četnost. Každá

Obrázek 4.9.: Otázka 11: Obáváte se reakce školního kolektivu na fakt, že je Vaše dítě vychováváno homosexuálním párem?

Obavy	Počet uvedení
Strach z posměchu	76
Strach z nepochopení	13
Strach z šikany	62
Hloupé narážky	11
Opakující se stejné dotazy	5
Vyloučení dítěte z kolektivu	17
Odsuzování	4
Nadávky	14
Negativní reakce	19
Dítě bude považováno za homosexuální	4
Špatné reakce rodičů a učitelského sboru	16
Další: pohrdání, nerespektování, ponižování, diskriminace, horší adaptace a strach z nahlášení na sociální péči.	x
Dobrá zkušenost	x

Obrázek 4.10.: Otázka 5: Přehled obav.

tato oblast je pak doplněna o výroky, které ji dobře vystihují:

Strach z **posměchu** ve svém výroku uvedlo **76** lidí: „*Děti umí být velmi zlé a každý, kdo se něčím odlišuje je potencionálním terčem posměchu. Nicméně, to je i dítě s nadváhou, nebo tmavší pleť. A někdo musí být první, než se stane výchova homosexuálním párem běžnou.*“

Strach z **nepochopení 13** lidí: „Bohužel stále v dnešní době se obávám, že se budou učitele a děti k našemu dítěti/dětem chovat jinak než k ostatním. očekáváme, že bude muset celit mnoha otázkám a zmatením, na což ho/ji budeme muset připravit a ohledně těchto otázek je vzdělávat už od útlého věku, abychom zabránili traumatu a šikaně.“

Strach z **šikany** dítěte popisuje **62** lidí: „Standardně prochází převážně každé dítě určitou šikanou, buď díky neúplné rodině nebo problémům v rodině, ale v našem případě, může být šikana tvrdší.“

„Šikanování kvůli odlišnosti, děti jsou kreativní - když to nebude kvůli rodičům, něco si najdou.“

Hloupé narážky uvádí **11** lidí: „Očekávám hloupé kecy, šikanu bych netolerovala. Předpokládám, že děti vychovám tak, aby měly dost vysoké sebevědomí a filtrovaly to.“

Stále se dokola **opakující stejné dotazy** - **5** lidí: „Otázky a spoustu vysvětlování z mé/partnerčiny strany, hlavně ze strany rodičů a učitelů (děti bývají z mé zkušenosti mnohem chápavější).“

Strach z **vyloučení dítěte z kolektivu**, jeho odstrkování a ignoraci uvádí **17** lidí: „Přehlížení. Že by nebrali vážně jeho názor - "je přeci z jiné rodiny, neví, co je správné..." „Naše dcera to okusila v případech, kdy v první třídě měli malovat "maminku a tatínka".“

Odsuzování dítěte i jich samotných - **4** lidí: „Vyloučení dítěte. Odsuzování jej za jeho stejně pohlavní rodiče.“

Obavu z **nadávek** a urážení dítěte popisuje **14** lidí: „Očekávám negativní narážky/nadávky od ostatních dětí - které si však své postoje nesou z vlastních rodin.“

Veskrze **negativní reakci** očekává **19** dotázaných: „Z vlastní zkušenosti vím, že je to těžké hlavně na prvním stupni základní školy.“

Strach, že kolektiv bude dítě apriori považovat také za **homosexuální** a bude ho

tím urážet uvedli 4 lidé: „*Posměch a netolerance. Homofobní poznámky typu: "Když je tvoje máma lesba, tak ty jsi určitě taky lesba/gay."*apod.“

Často byl také zmiňován strach nejen z reakce kolektivu, ale hlavně z **reakce samotných rodičů** ostatních dětí a **učitelského sboru**. Padlo mnoho výroků, které říkají, že dítě reprodukuje jen názory, které slyší doma. Strach z tohoto přenosu popisuje 16 lidí, přičemž strach ze samotné reakce rodičů zmiňují další 4: „*Děti pohlaví rodičů nerozlišují. Rozlišují ho homofobní rodiče, kteří jsou proti homosexualitě.*“

„*Bohužel většina rodičů stále není otevřená a podle mých zkušeností se bojí, že by jejich dítě přišlo ze školy s řečmi, že je to normální, což odporuje jejich filozofii.*“

„*Lidská omezenost, strach a přesvědčení, že jen já žiju správně je něco, co může natropit neplechu od slovní šikany až po poškození psychiky dítěte.*“

„*Že by rodiče zakazovali svým dětem se stýkat s námi / s našim dítětem + agrese z jejich strany vůči nám.*“

„*Vzhledem k tomu, že děti přejímají postoje rodičů, obávám se uštěpačných poznámek, pomluv a rozvíjení homofobie směrem od homofobních rodičů k jejich potomkům. Děti dokážou být opravdu zlé, ale záleží hlavně na rodičích a jejich výchově.*“

Ve výrocích se také objevuje **důležitost přístupu školy a učitelů** k dané problematice: „*Horší to bylo u některých učitelů - po zjištění, že jsme dvě matky procházelo dítě šikanou ze strany učitelky.*“

Mezi další obavy (již v menší míře) byl zařazen strach z **pohrdání, nerespektování, ponižování, diskriminace, horší adaptace** a strach z **nahlášení na sociální péči**.

Někteří dotazovaní mluvili i o **dobrých zkušenostech**: „*Mému děcku budou všichni moci jen závidět...*“

„*Děti umí být zlí a většinou špatně snáší odlišnosti, ale na druhou stranu už mám své zkušenosti, i když trošku jiné s postiženým bratrem...byli jedinci, kteří se posmívali, ale spíše převládaly pozitivní reakce.*“

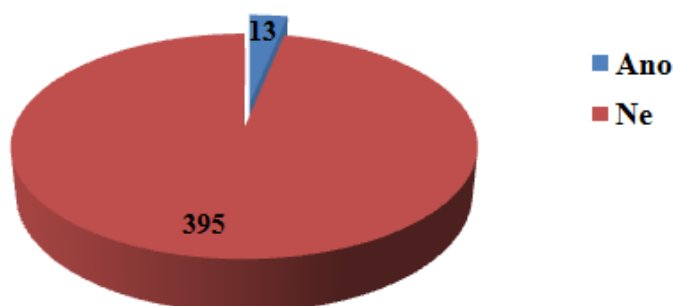
„*Ne, už jsem to zažila a brali mě i spolužáci dětí, fakt záleží, jak se k tomu postavíte vy osobně....*“

Nebo nabízeli různé **strategie a přístupy**, jak se na danou situaci připravit a ev. předejít těmto negativním jevům: „*Je to všechno o výchově. Pokud děti budou vychovávány, že je to nepřirozené, a ne že je to prostě fakt, budou se tak chovat k našemu dítěti.*“

„*Doufám, ze zadnou. Tajit nic nebudeme.*“

„*Odmítavou, ale plánujeme dítě dát na waldorfskou školu :) tam je větší šance pochopení.*“

Otázka číslo 12 zjišťuje, zda si vyplňující myslí, že **výchova dítěte homosexuálním párem** bude mít **vliv** na budoucí **sexuální orientaci dítěte**. Výrok **neguje** drtivá většina z nich (celkem **395**), **obavu** z vlivu výchovy na sexuální orientaci dítěte uvádí jen **13** lidí. Viz Obrázek 4.11.

Obrázek 4.11.: Otázka 12: Myslíte si, že má výchova homosexuálním párem vliv na budoucí sexuální orientaci dítěte?

V otázce číslo 13 se ptáme, zda si účastníci myslí, že **výchova homosexuálním párem** bude mít **vliv** na **budoucí život dítěte**. **229** lidí odpovědělo, že **Ne**. **179**, že **Ano**. Na ně je pak cílena rozvádějící otevřená otázka, jaký vliv na dítě podle nich tato výchova tedy může mít.

Na ni navazuje rozšiřující otázka, ve které mají dotazovaní tento **případný vliv popsat**. Odpovědi bylo možné rozdělit do **6 větších kategorií**.

Nejčastěji byl popisovaný kladný vliv výchovy na zvýšenou **tolerantnost** a **otevřenost** dětí. Celkem se k tomuto tématu vyjádřilo **102 lidí**: „*Homosexuálové většinou poznali, co je to diskriminace a omezení, proto si myslím, že lépe vedou své děti k toleranci.*“

„Heterosexuální typy rodin bude potkávat ve svém okolí, tudíž vztah jeho rodičů přinese rozšíření standardů normality v lidských vztazích.“

„Otevřenější, svobodomyslnější, tolerantnější.“ „dítě/deti si budou více vědomy světových sociálních problémů a budou tolerovat a respektovat menšiny a odlišnosti jiných lidí. budou mnohem vyspělejší, sofistikovanější a schopni potykat se se situacemi, se kterými se bezne dokazi potykat jen starší.“

„Určitě. Doufám, že takové dítě bude v dospělosti více tolerantní k různorodostem společnosti, víc otevřené a přístupné alternativním přístupům k životu a ke společnosti.“

„Pozitivní - dítě bude flexibilnější, nebude žít v genderově stereotypní rodině a bude mnohem tolerantnější k menšinám. Plus bude podle mě i psychicky odolnější.“

12 lidí popsalo možný negativní dopad na děti, ve smyslu šikany a obtížnějšího dospívání: *„Nejde o to, že je pár homosexuální, ale že dané dítě kvůli tomu určitě bude šikanováno (kvůli omezenosti Čechů) a zažije víc špatných chvil a problémů, než "normální" dítě "normálních" rodičů.“*

„Možná to bude mít v jistých ohledech těžší. Příklad: Proč máš doma dvě mamky/taťky? Mám nyní na mysli jeho odpovědi a přijetí toho faktu, až bude rozumné.“

„Pokud ovšem homosexuální pár nezvládne čelit negativnímu nátlaku odpůrců těchto rodin a nebude schopen dítě dostatečně podpořit a vysvětlit mu, jak se útokům bránit, mohlo by se to na něm odrazit i negativně.“

7 lidí mluví o výchově stejnopohlavním párem velmi pozitivně. Zdůrazňují hlavně plánovanost založení rodiny, takže jsou rodiče velmi zodpovědní a vyspělí: *textit,„Rodiče dítěti věnují možná daleko větší péči, lásku, rozvoj vlastní osobnosti, zájmu, silnou podporu, v co věří samo a má rádo, co nejlepší vzdělání.. rozhodne ho nebudou ockovat stejnou orientací, jako si druzí myslí.“*

„+ u homoparentálních rodin se jedná o skutečně plánované děti, žádná náhodná početí, takže rodiče se na rodičovství připravují a dítě opravdu chtějí (navíc musejí překonat řadu překážek).“

„Myslím si, že pro homosexuální páry je do jisté míry dítě mnohem vzácnější než pro ty heterosexuální. Proto mu budou věnovat maximum své pozornosti, lásky a péče a proto i jeho budoucí život bude kvalitnější.“

„Homosexualny par vynaklada na pocatie dietata vela usilia a dieta sa narodi

do prostredia, kde je chcene a milovane, preto si myslim, ze vyrastat v milujucom prostredí s dvomi milujucimi sa rodicmi je fajn zaklad pre harmonicky vyvoj + bude vychovavane v liberalite a akceptovani.“

„Tyto děti jsou zpravidla počaté po pečlivém plánování, což je do jisté míry zárukou stabilního prostředí v rodině. Založení rodiny homo párem, je samo o sobě dost velká zkouška vztahu.“

7 lidí zdůrazňuje negativní dopad chybějící jedné z rodičovských rolí: „Například v L párech bude chybět „táta“ a to se vždy odrazí na psychickém vývoji dítěte, stejně jako když je vychováváno v neúplné hetero rodině.“

„Záleží na okolí homosexuálního páru. Pokud chybí v jeho životě úplně žena či muž, může mít v pozdějším věku nějaký komplex, ať už jakýkoliv. Možná může mít vliv i na jeho orientaci, která by jinak zůstala „potlačena“.“

„Pokud nebude mít mužský vzor místo otce, myslím, že to půjde znát.“ „Pro kluky je důležitý mužský vzor, který u lesbického páru nepozná.“

27 dotazovaných vypovědělo, že se výchova homosexuálním párem nijak neliší od výchovy párem heterosexuálním. Zdůrazňují významnost vlivu výchovy jako takové, bez ohledu na sexuální orientaci rodičů: „Každá výchova má vliv na budoucí život. Nerozlišují v tomhle ohledu, zda jde o dítě vychovávané heterosexuály, či homosexuály.“

„Každý pár ať hetero nebo homosexuální má na budoucí život dítěte zásadní vliv. Záleží na tom, jaké jsou naše priority, postoj k životu a ke světu. Osobně bych se snažila své dítě podporovat v jistotě sebe v sama, aby si s co nejvíce situacemi dokázalo poradit a mít důvěru v dobrý svět okolo.“

„Kazda vychova ma vliv na budouci zivot ditete, tudiz i ta homosexualni:) Muze byt pozitivni i negativni, vliv tak ma stejný jako u heterosexualnich paru.“

„Pokud dítě vyrůstá ve zdravě fungující rodině a je jedno, jestli homosexuální nebo heterosexuální, mívá na něj výchova pozitivní vliv a může ho ovlivnit většinou jen kladně. Jen třeba psychicky slabšího jedince může bigotní okolí negativně zviklat v tom smyslu, že začne pochybovat o správnosti své výchovy a o „normálnosti“ svých rodičů.“

„Každá výchova dítěte má vliv na jeho budoucí život a nezáleží na tom, jestli jej bude vychovávat pár s heterosexuální nebo homosexuální. Důležitější je to, aby jej vychovávali s láskou, velkou péčí a dali mu to, co dítě potřebuje.“

„Vždy záleží na rodičích, kudy své dítě povedou, dítě se vždy po rodičích zrcadlí,

tudíž to, co mu dáme, to si ponese do života, a v tuto chvíli si myslím, že jedno zdali jde o hetero nebo homo rodiče.“

„Má naprosto stejný vliv jako výchova heterosexuálním párem, nebo v neúplné rodině. Samozřejmě záleží na jedincích, jaké jsou osobnosti atd. Ale to je naprosto stejná otázka i pro heterosexuální páry.“

Do skupiny **Další** byly zařazeny ojedinělé výroky:

„Žijeme trochu jiný životní styl, nejsme mainstreamový pár ve smyslu chození do multiplexů, sledování komerčních pořadů, ježdění s matkami jiných dětí na společné dovolené. Náš život je pestrý - výlety do přírody, kreativita, umění, pozitivní přístup k bio stylu života... Tak asi v tomto.“

„Ano, děti homosexuálů bývají více sebevědomé a otevřené nemají předsudky!“

„Myslím, že se pak dítě líp naučí chápat, co to je láska.“

„Podle mého bude dítě silnější, odolnější vůči šikaně atd.“

„Citově bude stabilnější a šťastnější.“

„Může se v rodičích vidět a chtít být jako oni, takže taky LG.“

„Podle toho co jsem viděla u mé expřítelkyně, byla vychována gayi a strašně se jim chování podobá.“

Otázka číslo 14 se ptá, zda si probandi myslí, že výchova stejnopohlavním párem může způsobit **chybění vzoru jedné z rolí** (mužské/ženské), které jsou v běžné rodině reprezentovány otcem/matkou. **26** lidí si myslí, že tyto vzory **budou** dítěti **chybět**, **223** lidí si myslí, že **nikoliv** př.: *„Chybející vzor casto schazi i u heterosexualnich rodin a dite nezije pouze v rodine, u me a to v uplne rodine (ac nebiologickym otcem), muzsky vzor nahradil vice stryc, tenisovy trener atp.).“* Odpověď **možná** zvolilo **124** lidí, **15** o tom nikdy **nepřemýšlelo**. Viz Obrázek 4.12.

Do kolonky *Jiné* dotazovaní vypisovali své další nápady a podněty:

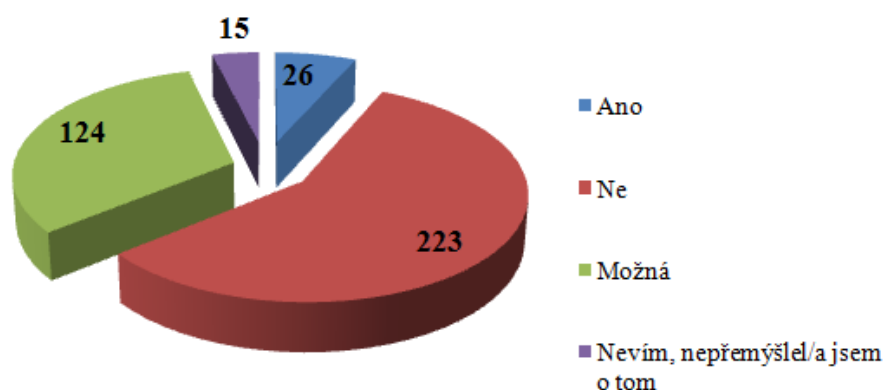
Substituce chybějící role: *„Dítě není jenom v rodině, mužské a ženské vzory jsou k dostání skoro všude.“* *„Ne, pokud mu vzory nahradíme jinými příbuznými - např. dědeček, strýc apod.“*

„Je to blbost v rodině su obe pohlavia, to že ma 2matky/otcov nič neznamená.“

„Áno, pokiaľ by sa jednalo o chalpca...ale aj tam je možné dôjsť ku kompromis (vzor v osobe starého otca, strýka,...).“

„Ne, zajiště kolem sebe má lidi obou pohlaví, není třeba je mít doma.“ *„Pokud nemá druhého rodiče, ještě je tu rodina (strýc/teta....).“*

Pro dva dotazované je nejdůležitější, jak se k tomu každá rodina **individuálně**

Obrázek 4.12.: Otázka 14: Myslíte si, že když je dítě vychováváno homosexuálním párem, bude mu v budoucnu chybět vzor jedné z rolí (mužská/ženská), které jsou v běžné rodině reprezentovány otcem/matkou?

postaví: „*To záleží na tom, jak se jeho rodič/če ujmu svých rolí.*“
 „*Záleží na páru a situaci.*“

Další:

„*Nemyslím, protože i homosexuálním páru jsou různé role srovnatelné s heterosexuálním párem.*“

„*Nevěřím na mužské a ženské role, věřím na lidské role. Jsem člověk, chovám se jako člověk, nepotřebuju se chovat jako žena.*“

„*Myslím že ne, protože většinou je jeden z LG páru více muž/žena.*“

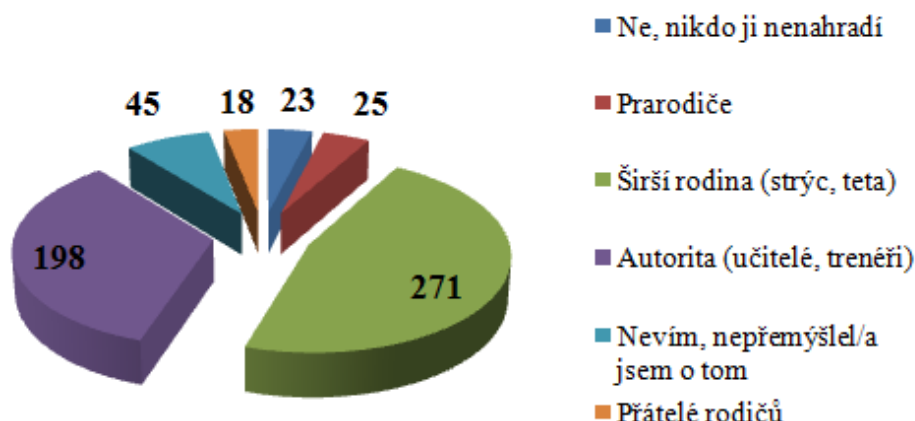
„*Každá osoba ma iné vlastnosti, záujmy, ciele...a teda aj to. čo ďalej dokáže odovzdávať. pojem "rola" je umelo vytvorená, pre mňa preto nemá hlbší význam.*“

„*Bude mu chybět vzor stejně jako dítěti z rozvedeného hetero manželství.*“

„*Těchto 'běžných' rodin a vzorů je dnes tak málo, že děti již dávno nemají tyto zaseté vzory, proto jsou tyhle argumenty zcela nesmyslné.*“

Na ni navazuje rozšiřující otázka, zda si účastníci myslí, že může **někdo tuto chybějící roli nahradit**. Účastníci mohli zvolit jednu až tři varianty, proto je součet odpovědí větší než 408. Nejčastěji volenou odpovědí byla **širší rodina (strýc, teta)** s počtem **271** odpovědí. Pak **Autorita (učitelé, trenéři)** se **198** odpověďmi. **45** z dotázaných **neví, nepřemýšleli o tom**. **25** by volilo jako náhradu rolí **prarodiče**. **23** si myslí, že roli dítěti **nikdo** nenahradí. **Přátelé rodičů** mají **18** hlasů. Viz

Obrázek 4.13.

Obrázek 4.13.: Otázka 14a: Myslíte si, že dítěti může někdo tuto chybějící roli nahradit?

Do kolonky **Jiné** byli často znovu zmiňováni opět **známí a kamarádi rodiny, jakýkoliv člen rodiny** nebo **kdokoliv blízký a vyzrálý**, ke komu bude dítě samo inklinovat. Několikrát byla navrhnutá **média a knihy**. Pro **3** dotazované je **dostatečným vzorem matka** a ev. druhý partner, a to bez ohledu na pohlaví. Jedna účastnice napsala **vrstevníky dítěte**.

Příklady některých výroků:

„Nikdo jí nepotřebuje nahradit, ve výchově člověka nejde o pohlaví, ale o duši a osobnost člověka.“

„Ani heterosexuální rodiče nejsou pro dítě vždy tím správným vzorem a děti si ho často hledají jinde např.: ve škole, v širší rodině, u známých nebo kamarádů.“

„Myslím ze dva muži nebo dve ženy dokazi vychovat dítě se vsim vsudy, aby mu nic nechybelo. Znam deti vychovavane pouze v homosexualnim svazku a nic jim nechybi. Jsou chytre, nadane, inteligentni a snad mozno rict ze i psychicky stabilnejsi nez nekteri jejich vrstevnici z heterosexualnich rodin.“

„Není důvod ji nahrazovat, dítě si samo najde vzory ve svém okolí, mezi přátely, v širší rodině, kdekoliv.“

„Stereotypne musí otec učit syna hrát fotbal a matka dceru varit? v prvom rade treba dieťa naučiť.“

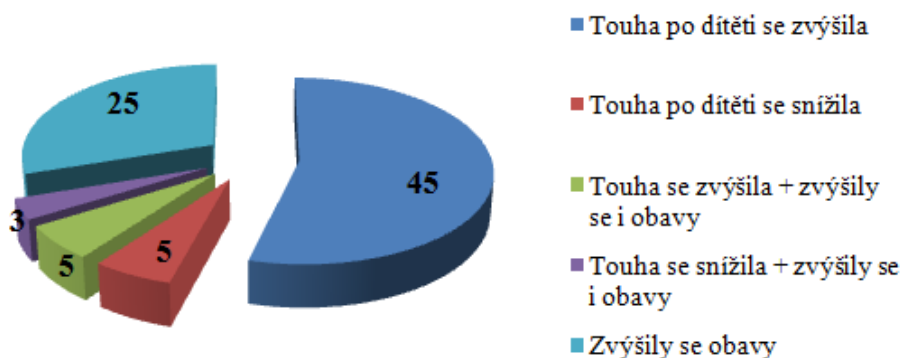
„Ako byť človekom. a to nezávisí od toho, či je učiteľom žena, muž, heterosexuál, homosexuál, transexuál...“

„Chci, aby se moje děti aspon 2-3 tydne vidalo s jednim nebo dvema mymi kamarady (pro nej/ni to tedy bude jakysi strycek), aby si zazily chlapskou vychovu a muzsky pohled na věc.“

„Už dnes jsou studie dokazující, že dítě si vzory bezproblémově převezme z okolí bez negativního dopadu.“

Otázka číslo 15 zjišťuje, zda se nějakým způsobem **změnila** u dotázaných **touha mít dítě po „coming outu“**. Většina, tedy **331**, odpověděla, že **ne**. **Změnu** touhy uvedlo **77** lidí.

Tato otázka byla rozšířena **dotazem na tuto změnu**, tedy pokud ke změně došlo, tak jakým způsobem. Dotazovaní vybírali ze 4 možností (touha po dítěti se zvýšila / touha po dítěti se snížila / zvýšily se mé obavy z pořízení dítěte / jiné) – všechny tyto možnosti mohli kombinovat, celkový součet odpovědí přesahuje 77 (tedy počet lidí, kteří v předchozí otázce uvedli, že u nich ke změně touhy došlo). **Touha** po dítěti se **zvýšila** u **45** dotázaných, **snížila** se u **5**. **Touha** po dítěti se **zvýšila** a zároveň se **zvýšily i obavy** dotázaných z pořízení dítěte u **5** lidí. **Touha** po dítěti se **snížila**, ale zároveň se **zvýšily obavy** z pořízení dítěte u **3** účastníků. Čistě jen **obavy** se **zvýšily** u **25** dotázaných. Viz Obrázek 4.14.

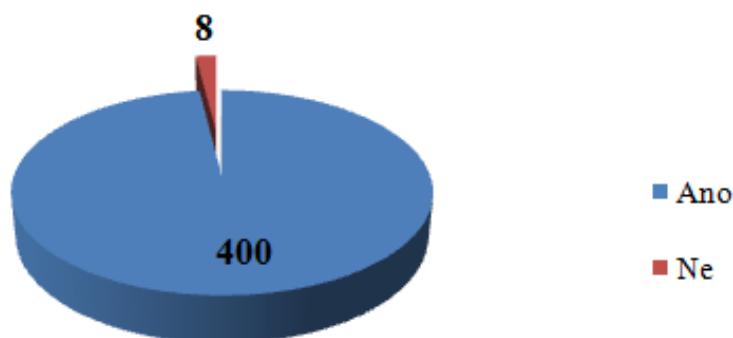

Obrázek 4.14.: Otázka 15: Jakým způsobem se změnila Vaše touha mít dítě po coming outu?

Do kolonky **Jiné** dvě účastnice uvedly, že po dítěti netouží a jsou s tímto faktem spokojeny. U jedné to není možné ze zdravotních důvodů. Jedna se na to necítí být zralá: „Děti, nemají mít děti - do té doby nejsem připravená.“ U jedné dotazované došlo ke změně, ale bez souvislosti s coming outem: „Dřív jsem dítě chtěla, dnes už

ne, ale coming out na to neměl vliv.“ Další preferuje adopci: „Zjistila jsem, že nechci vlastní dítě, ale ráda případně nějaké adoptuji.“

Otázka číslo 16 zjišťuje, zda jsou probandi **pro možnost adopce** homosexuálními páry. **400** lidí odpovědělo, že **ano**. Pouze **8**, že **ne**. Viz Obrázek 4.15.

Obrázek 4.15.: Otázka 16: Jste pro možnost adopce dětí homosexuálními páry?

V otázce číslo 17 se ptáme na **největší obavy z pořízení si dítěte** v homosexuálním vztahu. Účastníci mohli zvolit jednu až tři varianty, proto je součet odpovědí větší než 408. Jako největší obava byla nejčastěji označována položka **Právo** - **259** hlasy. Dále pak **reakce okolí** **160** lidmi. **Finanční stránka** byla zaškrtnuta **103** probandy. **Reakce rodiny** jen **83**, **rozdělení rolí** **39** a **reakce ex partnera** byla uvedena pouze **3** lidmi. **Bez obav** je **14** dotázaných. Viz Obrázek 4.16.

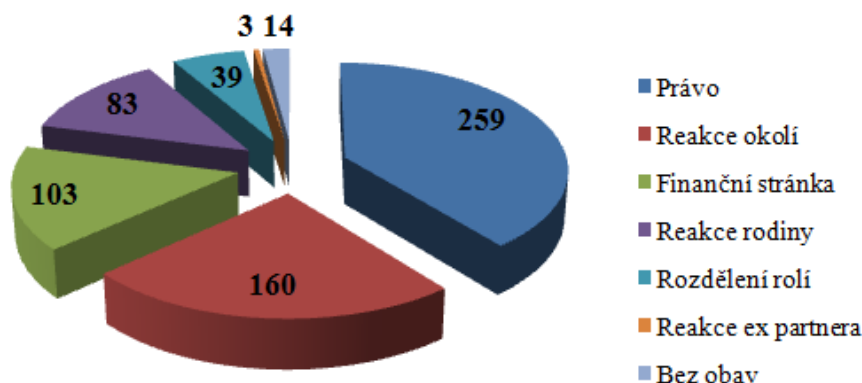
Do kolonky **Jiné** byly vepsány další podněty dotazovaných, které byly opět rozděleny podle jednotlivých témat:

3 dotazovaní uvedli jako svou největší obavu: **velkou zodpovědnost za dítě**.

Další **3** poukázali na **strach z reakce okolí**: „Ako bude dieťa vnímať reakcie okolia.“

Pro jednu účastnici je zásadní strach ze **samoty**: „Že mě partnerka opustí a budu dítě vychovávat sama.“

Pro další strach z **nepřijetí**: „Nepřijetí dítěte mou přítelkyní. Nepřijetí dítěte jako i jejího vlastního, i když bych ho porodila já.“

Obrázek 4.16.: Otázka 17: Jaká je Vaše největší obava z pořízení si dítěte v homosexuálním vztahu?

2 dotazovaní se obávají **šikany** dítěte: „Že se děti stanou terčem posměchu.“

5 dotazovaných zmiňuje problémy, až bude dítě **dospívat**: „Pozdější obviňování nás v dospívajícím věku dítěte.“ „Reakce dítěte, až bude větší.“ „Vysvětlit dítěti v pozdějším věku, jak se věci mají.“

2 lidé popisují strach ze samotné **realizace** (z technické stránky) **početí**.

Dítě **nechtějí 3** účastníci.

Právní aspekty vyvolávají obavy ve **2** lidech: „Legislativní problémy s pořízením si dítěte spojené.“ „Právne osojenie dieťaťa partnerom.“

Další: „Problémy ve škole, u doktora apod.“

„Nátlak na dítě.“

„Oslovování sociální matky.“

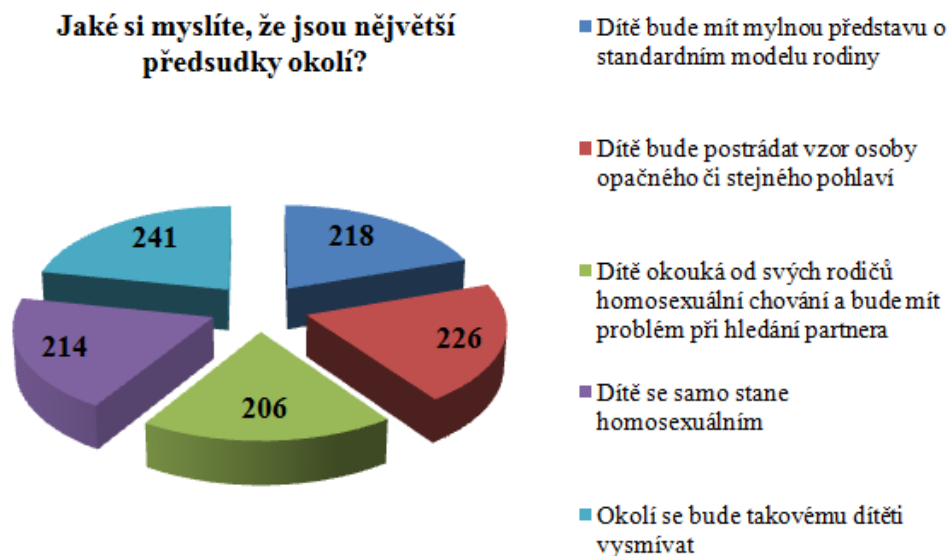
„Ani ne obava jako spíš lítost z nemožnosti mít dítě s člověkem, kterého miluji.“

„Mám obavu, aby to některé páry nedělaly jen z "módních" důvodů.“

Nespecifické - obavy typické i pro heterosexuální rodiče: „Aby nebylo vychováno špatně.“ „Zda to vůbec zvládneme.“

V otázce číslo 18 zjišťujeme názor dotazovaných na **největší předsudky okolí**. Účastníci mohli opět zvolit jednu až tři varianty, proto je součet odpovědí větší než 408. Počet označení jednotlivých položek byl překvapivě velice vyrovnaný. Nejvíce lidí uvedlo **obavu**, že se **okolí** bude takovému **dítěti vysmívat** - celkem **241** označení. **226** uvedlo obavu okolí z toho, že bude **dítě postrádat vzor**

osoby opačného či stejného pohlaví. 218, že bude mít dítě **mylnou představu o standardním modelu rodiny**. 214, že se **dítě samo stane homosexuálním** a 206, že dítě **okouká od svých rodičů homosexuální chování** a bude mít problém při hledání partnera. Viz Obrázek 4.17.

Obrázek 4.17.: Otázka 18: Jaké si myslíte, že jsou největší předsudky okolí?

Do kolonky **Jiné** byly vepsány názory dotazovaných na nejčastější obavy okolí. Výroky byly rozděleny do tří tematických celků:

Nepřirozenost:

„Není to přirozené mít dítě v homosexuálním páru.“

„Nepřirozené početí. Homosexuálové jsou homosexuální z toho důvodu, že se jich příroda potřebuje zbavit a tak jim zabránila plodit děti.“

Netolerance: „Hloupost, nevzdělanost, xenofobie.“

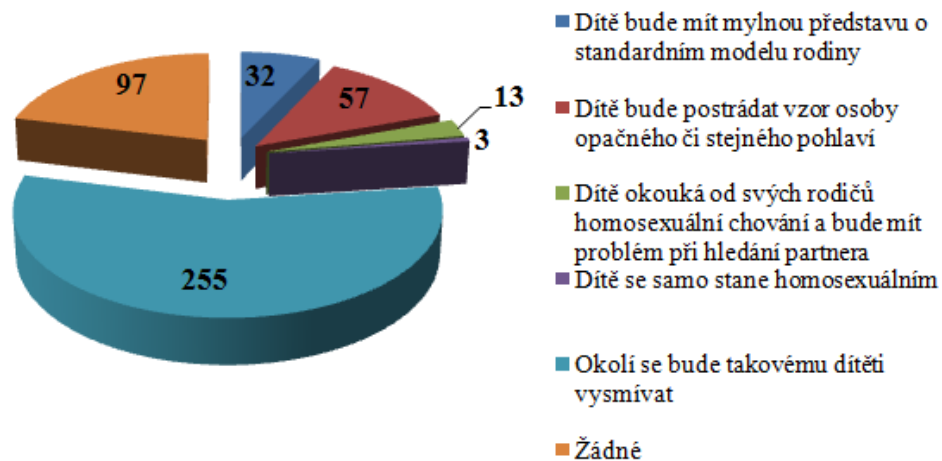
„Všetko vyššie uvedené, kto che, problém nájde aj v "dokonalej rodine.“

„Vsemozne... lide dokazou byt velmi zli.“

Vliv času: „Do té doby než ho budu mít, tak už to bude běžnější než teď...“

Otázka číslo 19 se ptá na vlastní **předsudky dotazovaných**. Stejně jako v předchozí otázce mohli účastníci zvolit jednu až tři varianty, proto je součet odpovědí větší než 408. Nejčastěji označován byl **strach, že se okolí bude**

takovému dítěti vysmívat - celkem 255 zaškrtnutí. Dále 57 lidí označilo obavu, že **dítě bude postrádat vzor osoby opačného** či stejného pohlaví. 32 zaznačilo výrok, že **dítě bude mít mylnou představu o standardním modelu rodiny**. Žádné předsudky nemá 97 lidí. 13 lidí uvedlo, že **okouká od svých rodičů homosexuální chování** a bude mít problém při hledání partnera. Obavu z toho, že se **dítě samo stane homosexuálním**, uvedli 3 oslovení. Viz Obrázek 4.18.

Obrázek 4.18.: Otázka 19: Jaké jsou Vaše vlastní předsudky?

Do kolonky **Jiné** byla opakovaně zmiňována některá témata:

Strach, jakou roli bude hrát biologický rodič v životě dítěte: „Předsudky nemám... mohu mít pouze obavy. A ty se týkají hlavně role otce.. dosud si nejsem jistá, zda ho do výchovy zapojit nebo ne. Zda by ho dítě mělo znát nebo ne, atd.“

„V dospělosti se bude snažit více najít biologického rodiče (při adopci).“

„Dítě se bude snažit vyhledat darce spermatu kvůli diskriminaci ze strany okolí a touhy po přijetí okolím. Identita dítěte, tedy hledání bio otce, otázek proč.. a jak.“

Opakovaný strach z reakce okolí: „Strach z reakce okolí na jiný model rodiny, i když jakýsi „standardní“ model rodiny v současné době stejně neexistuje.“

„Citlivé děti ze strany okolí vycítí, že považuje jeho rodinu za rodinu jiné kategorie, možno nepřijme jednoho z rodičů jako vlastního.“

„Mám obavy, že okolí může být nepřátelské a homofobní. Děti si vždy něco najdou, proč by se mohli někomu vysmívat. Stejně tak kdyby bylo dítě tlusté, nosilo brýle atd.“

„*Jak se k němu budou chovat jiné děti, kteří nebudou vychováni k vzájemné toleranci, ale po vzoru některých rodičů k nenávisti.*“

Někteří dotazovaní uvedli, že jsou **bez předsudků**: „*Nemám předsudky - myslím, že s ohledem na všechny zmíněné bych dokázal vychovat dítě tak, aby se žádný z nich nenaplnil - alespoň bych pro to všechno udělal.*“

„*Asi se nebojím zatím žádné reakce. Rozumný člověk mít negativní reakci nebude a od hloupého si s tím lámat hlavu nemusíme.*“

„*Nemám předsudky, snažím se přemýšlet na základě výzkumů.*“

„*Osobně žádné nemám. Na své dítě budu pyšná a budu ho podporovat a doufám, že stejně tak bude on/ona pyšný/á na své dvě matky :)*“

Někteří dotazovaní popisují **pozitivní přístup k věci**: „*Věřím, že lidé jsou dobří.*“

„*Bude naprosto v pohodě.*“

„*Bude mu lépe, než ve špatně fungujících rodinách.*“

Do skupiny **další** jsem zařadila výroky, které se nedaly zahrnout pod jinou, zastřešující kategorii: Jedna žena uvedla strach z toho, že *bude rodina ex přítele navádět dceru proti ní*.

„*Myslím, že je to jen o výchově.*“

„*Strach o moje vlastní selhání.*“

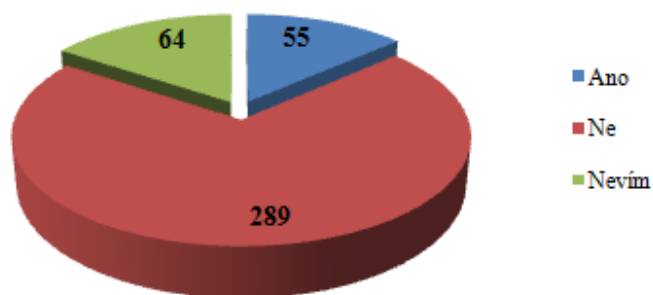
„*Dítě se naučí kriticky myslet o vztazích.*“

„*Nedostatečná citová morální i finanční podpora ze strany partnerky. Distancování se od výchovy.*“

Otázka číslo 20 od respondentů zjišťuje, zda si myslí, že se **výchova dětí** v heterosexuálním a homosexuálním svazku nějakým způsobem **liší**. **Ne** odpovědělo **289** lidí, **64** **neví** a jen **55** si myslí, že **ano**. Viz Obrázek 4.19.

Na ni navazuje rozšiřující otázka, ve které po dotazovaných chceme, aby vlastními slovy popsali tyto případné odlišnosti.

K otázce, jakým způsobem se od sebe případně liší výchova hetero nebo homosexuálním párem, se vyjádřilo přes 60 lidí. Odpovědi jsme rozdělili do 2 skupin, a to na pozitivní dopad výchovy stejnopohlavním párem a negativní dopad. Ty se pak dále člení podle společných témat. Pozitivních ohlasů bylo více, což se dle složení skupiny dalo předpokládat. Velmi zajímavá je ale převaha výroků ohledně vyzrálosti obou partnerů pořizujících si dítě a jejich uvážlivosti při této

Obrázek 4.19.: Otázka 20: Myslíte si, že se nějakým způsobem liší výchova dětí v heterosexuálním a homosexuálním svazku?

volbě. Často také byla popisována větší vyrovnanost partnerských rolí, které jsou voleny spíše kompromisně, než že by byly předem genderově dány. Partnerské pouto mezi oběma partnery je u stejnopohlavních párů popisováno jako pevnější a vyrovnanější. Pozitivní dopad této výchovy dotazovaní vidí hlavně v budoucí větší toleranci dítěte a jeho větší svobodě. Negativní dopady se opět točí kolem chybějící role partnera druhého pohlaví, ev. strachu ze šikany dětí ve škole.

Pozitivní:

Vlastní zkušenost: „Někdy mi přijde, že děti v homosexuálním svazku jsou šťastnější. Rodiče si jich více váží. A když vidím, jak se chovají někteří heterosexuální rodiče, je mi skoro do breku.“

„Dítě by mělo vyrůst především v milující rodině, cítit lásku, porozumění a mít správnou výchovu. Nezáleží na tom zda má dvě milující matky nebo milující matku a otce. Podle mého názoru a zkušeností má výchovu mnohem lepší. Je mu lépe porozuměno, protože mu chtějí nějakým způsobem pomoci zapadnout.“

„Má zkušenost: Přítelkyně má nesrovnatelně větší zájem a podíl na výchově dcery, než její biologický otec.“

Nejčastěji zmiňovaná - **větší uvážlivost při zakládání rodiny**, **rodina je chtěná**, **rodiče jsou vyzrálejší a připravenější**, více si možnosti mít **rodinu váží**: „U homosexuálních párů, jelikož nelze 'náhodou otěhotnět', dítě přichází do milující rodiny, která se na toto dítě dlouho jak psychicky tak finančně připravovala a váží si svého dítěte víc, než většina hetero párů.“

„Protože pro ně dítě není samozřejmost. Dítěti je věnována větší péče a pozornost - je bráno jako vzácnost.“

„Myslím si že více heterosexuálů si neváží svoje rodiny a dostatočně sa im

nevenujú berú to ako samozrejmosť. A homosexuálne páry si vážia to že môžu mať dieťa a tým sa o neho podľa môjho názoru príkladne starajú a snažia sa mu dať všetko čo môžu.“

„A jelikož jsou takové početí "kontrolované", dítě by nemělo strádat ani po materiální stránce. Což je někdy v klasické rodině problém.“

Lepší péče obou rodičů: „Myslím, že v homosexuálním (L) páru dostává dítě mnohem více pozornosti a péče. Role matky je tam vlastně 2x a tím pádem je více o dítě postaráno a dávána láska.“

„Větší péče i ze strany rodiče, který dítě neporodil.“

Větší vyrovnanost partnerských rolí: „Páry stejného pohlaví bývají k rodičovství více motivovány a tudíž mají lepší potenciál, jejich role jsou vyrovnanější.“

„Lesbické páry rodičovství více sdílí.“

Výchova dítěte k větší toleranci: „Větší otevřenost možné budoucí orientaci dítěte. U stejnopohlavních rodičů si např. můžete být jisti, že nebudou homofoby.“

„Stejnopohlavní dvojice si také často mnohem důkladněji naplánují své rodičovství. Myslím, že homosexuální rodiče jsou chápavější. v homosexuálním vztahu nebudou děti vyrůstat do rolí, vyrostou jako lidské bytosti, ne jako jedno nebo druhé pohlaví (a jejich role).“

„Dítě se musí vést k toleranci. Musí se s ním opravdu hodně komunikovat, jelikož je možné, že bude mít problémy se začleněním do kolektivu.“

„U homosexuálních párů nemůže být ze své podstaty složení rodiny ani ryze patriarchální, ani ryze matriarchální. Děti se zde neučí, co se sluší a s čím si má hrát (panenky, auta) kluk a co se sluší a s čím si má hrát holka... Jde i o větší otevřenost a genderovou neutralitu v oblasti volby budoucího povolání dítěte (čí by jednou chtělo být).“

Negativní:

Chybění vzoru opačného pohlaví bylo zmíněno 4 dotazovanými: „U G bude záležet jestli jsou oba zženštilí-bude chybět ten "vzor otec".“

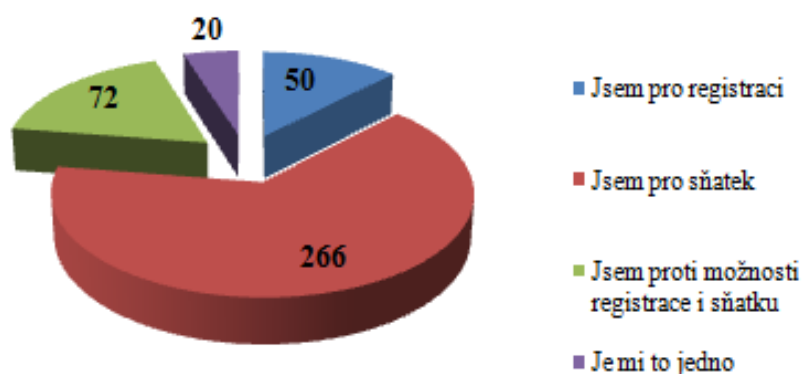
„Když to jsou gayové tak furt tam chybi ta žena. Žena a muž má jiné myšlenky.“

Diskriminace: „Bohužel budou vyrůstat ve světě, kde budou diskriminováni bez ohledu na jejich charakter a chování, jen proto, že mají homosexuální rodiče.“

„Nikdy jsem homosexuální rodinu nepotkala. Nedokážu si to představit a raději ani potkat nechci.“

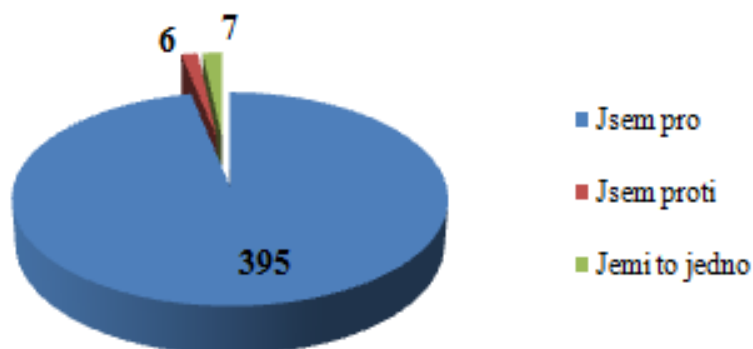
„Role druhého rodiče a jeho přijetí: Biologická matka dítěte může být jen jedna z žen, druhá může mít menší autoritu.“

Otázka číslo 21 zjišťuje názor respondentů na **registraci/sňatek homosexuálních párů**. Pro **sňatek** je **266** lidí, pro **registraci** je **50**, **proti možnosti registrace i sňatku** je překvapivě **72** lidí. **Jedno** je to **20** dotazovaným. Viz Obrázek 4.20.

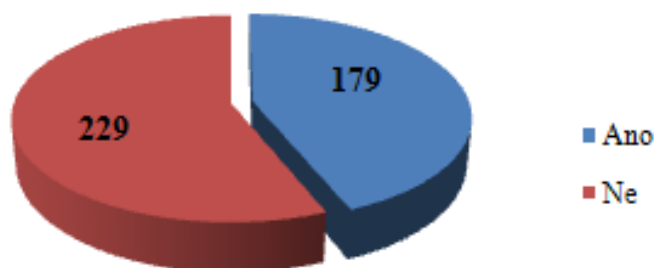
Obrázek 4.20.: Otázka 21: Jaký je Váš názor na registraci/sňatek homosexuálních párů?

Otázka číslo 22 zjišťuje názor dotazovaných na možnost **adopce** homosexuálními páry. **Pro** je naprostá většina - **395** lidí, **proti** je jen **6** a neurčitý názor má **7** lidí (odpověď „je mi to **jedno**“). V otázce číslo **16** jsme se obdobně ptali na to, zda jsou probandi pro možnost adopce homosexuálními páry (vybírali ale jen ze 2 možností). Z nich **400** odpovědělo, že **ano** a **8**, že **ne**. Z těchto 8, 2 v otázce 22 uvedli, že jim je to jedno. Rezolutní **Ne** tedy opravdu uvedlo jen 6 lidí. Z těchto 6 dotazovaných, 5 nemá děti, 1 již potomka má. 3 z nich v budoucnu dítě chtějí a chtějí jej vychovávat v homosexuálním svazku. 3 z nich jej nechťejí nebo ještě nejsou rozhodnutí. Všichni zvolili jako nejpříjemnější formu pořízení si dítěte možnost mít dítě vlastní, plus každý z nich zvolil odlišnou další variantu. 4 se obávají reakce okolí na to, že je jejich dítě vychováváno homosexuálním párem (výsměch, šikana atd.). U 2 z nich se změnila po coming outu touha po dítěti - touha se snížila a obavy se zvýšily. Nikdo z nich neuvádí speciální důvody, proč s možností adopce nesouhlasí. Viz Obrázek 4.21.

Obrázek 4.21.: Otázka 22: Jaký je Váš názor na možnost adopce homosexuálními páry?

Otázka číslo 23 se ptá, zda účastníci **znají jiný homosexuální pár vychovávající dítě**. **Kladně** odpovědělo **179** lidí, **229** lidí uvedlo, že takový pár **neznají**. Na ni navazuje rozšiřující otázka, kterou dotazované žádáme, aby vlastními slovy popsali názor na jejich výchovu. Viz Obrázek 4.22.

Obrázek 4.22.: Otázka 23: Znáte jiný homosexuální pár vychovávající dítě?

Na ni navazuje otázka, kterou zjišťujeme názor dotazovaných na výchovu tohoto/těchto stejnopohlavních párů vychovávajících dítě.

Jedná se o velmi **subjektivní pohled**, proto se také **17** odpovídajících **odmítlo vyjádřit** k výchově někoho jiného: *„Neznám je natolik osobně, abych dokázala soudit a i poté těžko říct, co kdo dělá špatně a co dobře. Jsou to vždy naše osobní priority, které někomu můžou připadat zcestné a jinému naprosto v pořádku. Děti žijí v harmonickém svazku, jsou vedeny k hudbě, umění, je jim věnována spousta péče a lásky.“*

„Nemohu jejich výchovu hodnotit stejně jako u hetero páru.“

„Je to velmi individuální, měl jsem možnost to po odborné stránce zkoumat.“

Jakékoli pochybení ve výchově je ryze individuální a nemá přímou souvislost s orientací vychovávajících.“

2 dotazovaní uvedli jako **pozitivní specifikum** tohoto typu **výchovy**, že je dítě i celkový vztah **uvážený, naplánovaný** a tedy i **zralejší**: *„Davají jim vse nejlepší co muzou a absolutne si vazí, ze mají spolu dite, ne jako nekteri heterosexualni lidi. O potratech se ani nevyjadruju (hetero žen či dívek).“*

„Výchova mi přijde, že se neodlišuje. Domnívám se, že tím že si uvědomují, že situace ve společnosti ještě není tak stabilní a příznivá, tak se více snaží a jsou vděčný za tuto možnost, štěstí a příležitost vychovávat dítě.“

29 lidí odpovědělo, že se výchova homosexuálním párem **nijak neodlišuje** od výchovy párem heterosexuálním: *„Výchova probíhá naprosto standardním způsobem a nelze rozeznat, zda je dítě vychovááno v homosexuálním, či heterosexuálním svazku.“*

„V podstatě je to podobné jako u „normálních“ hetero rodičů, jenom tam nejsou tak pevně dané role. Přijde mi to stejně dobré jako u hetero rodičů.“

„Myslím si, že jim to jde dobře. O dítě je postaráno, nic mu nechybí. Podle mě je jedno jestli jsou partneři stejného nebo opačného pohlaví hlavně že má rodinu a vše co otrebuje, nijak se neliší od děti žijících v hetero párech.“

„Vse je v poradku. dite je zdrave a stastne. vychova je stejná jako v kteremkoliv jinem paru. ve skutečnosti jsem o nich nikdy nepremyslela jako o rodine s nalepkou "homosexualni par vychovavajici dite". Nenapada me nic, co by delali pri vychove jinak nez heterosexualni par.“

49 dotazovaných popisuje výchovu dítěte tímto párem velmi **pozitivně a v superlativech**: *„Dítě - holcicka je stastná, obe maminky miluje a ony ji, vychovana je, skolni vysledky ma skvely, vetsina okoli je prijmula, vcetne rodicu partnerek, autoritu tez mají jak od partnerek, tak rodicu a ucitelu, holcika je bajecna, nevím, zda bych něco vytkla, zatím jsem se problémů nevsimla zadnych.“*

„Můj názor na ich výchovu je asi taký že vidno že sa o dieťa príkladne starajú a sú mu ochotný dať všetko na svete aj keby to malo byť to posledné.“ „Takové dvě mamky bych chtěla mít! Ženy vyzrálé, s nadhledem a tolerancí.“

„Je výborná a vyrovnaná, dítě má vše dvakrát, dva otce (gayové, kteří se s dítětem pravidelně stýkají) a dvě matky (lesby, které dítě vychovávají).“

„Problémy řeší mimo malé děti, žádná agrese, skoro žádné hádky, děti mají větší

pochopení a jsou tolerantnější, bez problémové.“

„To dítě je již dospělé, vystudovalo ... je vychované, zná i svého biologického otce ... výchova na 1.“*

„Holky jsou skvěle matky! Dítě je šťastné a nic mu nechybí. Jejich výchova je opravdu skvělá.“

8 lidí odpovědělo spíše **neutrálně**. Nedokázalo říct o výchově nic pozitivního ani negativního: *„Bohužel o výchově jejich dítěte příliš nevím, ale jako vzdálený pozorovatel nemůžu říct, že by se mi něco jevilo jako špatné.“*

Ve výpovědích se nevyskytovaly pouze pozitivní pohledy, ale i **mírná kritika**: *„Dítě se stýká se svým otcem a tak mu nechybí mužský vzor.“*

„Deti su v pohode, nema to na nich ziaden vplyv...ale ich matky by mali prestat striedat partnerky, nie ze kazdych par rokov ziju s inou zenou..ja by som sa hanbila takto zit pred svojimi detmi, promiskuitne.“

„Znám dva páry, v obou případech jde o biologické dítě jedné z partnerek a v obou případech je tato partnerka o hodně starší než druhá.. myslím, že v těchto specifických případech hrozí, že se mladší partnerka může cítit někdy osaměle a je toho na ní moc- studuje a k tomu se starat o dítě.“

„Příliš dceru rozmazlují.“ „špatně dělají, když jeden z páru se vžije do role otce. Tak to být prostě nemá.“ „na můj vkus dítě rozmazlují, ale to není dáno jejich orientací.“

„Úplně v pohodě, jen jsou více benevolentní.“

„Chybí vzory opačného pohlaví.“

„Nepaci sa mi ze jedna z mam strieda partnerky.“

„Snažia sa nahradit opačne pohlavie (napr.2 baby).“

„Je možné že budú prehnane starostlivé.“

Další:

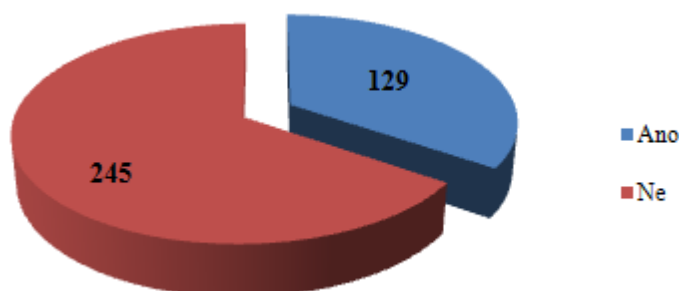
1 z dotazovaných zmiňuje pozitivní vliv na dítě ve smyslu **rozvoje respektu a tolerance**: *„Myslím, že jejich výchova je vyvážená, bez větších negativ, za velké pozitivum беру cílenou snahu učit dítě respektu a toleranci ke všem a všemu (tedy ne jen L/G komunitě, ale k lidem obecně, ke zvířatům, atd.“*

„Obe det maji stejneho otce ale jinou matku, jednu oslovuji jmenem a druhou mami to mi prijde zvlastni ale nic spatneho na jejich vychove nevidim.“

„Mam 3 znamych par (Zeny) z Ruska, ktery jsou moc silny a udelali to v homofobne realite.. Deti stastny, maminki taky stastny.. ale vsechni myslí jako to

dopadne v budoucnosti v Rusku..“

Otázka číslo 24 zjišťuje, zda se někdy dotázaní setkali s **negativní reakcí okolí** na homosexuální pár vychovávající dítě. Otázka nebyla povinná, nevyjádřili se k ní tedy všichni dotazovaní. **129** respondentů uvedlo, že se s takovou reakcí **setkalo**, **245**, že **nikoliv**. Na ni navazuje rozšiřující otázka, v níž dotazované žádáme, aby vlastními slovy popsali tuto reakci. Viz Obrázek 4.23.

Obrázek 4.23.: Otázka 24: Setkali jste se někdy s negativní reakcí okolí na homosexuální pár vychovávající dítě?

Nejčastější výroky se týkaly hlavně **výsměchu, nadávek, pomluv a odmítání** - a to jak mezi dětmi, tak i mezi rodiči. Celkem o tuto reakci zmiňuje **15** lidí. Několik lidí se též odvolává na otázku číslo 18, která podle nich vystihuje to, s čím se setkali v běžném životě i oni. *„Ničíte mu život...že se nestydíte...Proč má dítě trpět za to, že jsou někteří dospělí nemocní?“*

„Ze se mu ostatní děti budou vysmívat. ale ludia su hlupi a radi na druhych nadavaju a ohovaraju ich uz len z principu.“

Jedním z častějších témat byla **reakce starší generace**: *„Většinou se o tom lidé nechtějí bavit, a to hlavně starší populace (důchodový věk). Středním vrstvám je to nepříjemné, ale svůj názor řeknou - většinou je jim to jedno, nebo s tím souhlasí.“*

„Babička odsoudila jakýkoliv homosexuální pár, který si pořídil dítě, má pocit, že to je proti přírodě, dítě bude trpět a není to zdravá výchova.“

Dále pak **reakce rodiny**: *„Můj otec, pokud o tom slyší v televizi, vždy se začne ostře vymezovat. Stejně jako na další otázky ohledně homosexuality.“*

„Bohužel rodina, argument-vychováváš dalšího jako jsi ty... Koukali jsme s prarodiči na reportáž v televizi o adopcích homopáry. Myslí si, že dítě bude také homosexuál.“

„Moji vlastní rodiče byli první, kdo si neuměl představit, že jejich jediný vnuk bude vyrůstat s dvěma holkama.“

„Spousta mych kamaradek rika, ze se nebude mit dobre tak jako by mel mamu a tatu a ze tatu bude postradat. A pritom je to vudy otec ktery ublizi diteti a pak si to pamatuje cely zivot.“

„Najlepší kamarát mal problém s výchovou dieťaťa homosexuálnym párom, pretože si myslel, že dieťa získa homosexualitu, prípadne že dieťa počaté homosexuálnym rodičom má väčšiu genetickú predispozí.“

Zmiňována byla v pár případech i zažitá **diskriminace**: „Pár byl odstříhnut od společnosti a jednoho z partnerů vyhodili z práce. Kvůli tomu, že by to vrhalo špatné světlo na společnost.“

Odstup jiných heterosexuálních rodičů, jejich posměch, pošklebování, pomlouvání a urážení: „Heterosexuální rodiče nechtějí, aby se jejich vlastní dítě kamarádilo s někým, kdo má rodiče stejného pohlaví.“

„Nechapave pohledy,odtazitost...hetero čapli děti a rychle mazali pryč od homorodiny...:)“

„I dnes se ale najdou lidé, spíše mladi kluci, co urazi, ja se setkala u lesbicek s malym.“

Typické výroky některých heterosexuálních lidí: „Dítě se stane homosexuálním, ve škole se mu budou smát atd.“

„Ze dite bude chudak a homosexuál.“

„Z toho vyroste buzna...“

„Jak dva buzeranti můžou mít dítě, je to odporné, měli by je zavřít atd...“

„Nejčastěji ve smyslu - chudák dítě... Jako by nestačilo, že spolu ty dvě lesby žijí, ještě si udělají dítě. Jsou sobecké a neuvědomují si, že to děcko bude chudák. Kam ten svět spěje.“

Obava z chybějící výchovné role, vzoru, autority, převzetí homosexuální orientace - zmiňováno 10 dotazovanými: „Dítě odkouká homosexualitu, nebude mít druhý vzor partnera atd.“

„Dieta potrebuje vzor zensky aj muzsky, financie v pripade zien sa obmedzia. Na jediny prijem.“

„Chybějící vzor opačného/stejného pohlaví a velké riziko pozdější "okoukané"

homosexuality.“

„Reakce muže ve středním věku jedoucího v tramvaji na článek v časopise -
"Buzny jedny, akorát vychovají dalšího buzeranta. Co by ještě chtěli?“

Homosexualita a výchova dítěte stejnopohlavním párem je **nenormální, nepřírozená, nemorální a nekřesťanská** – popsalo celkem 11 dotázaných:
„Klasické poznámky typu, že je to divný, nepřirozený, že dítě nezná svoji druhou polovinu, atd...“

„Prohlášení typu: Je to proti pravidlům a nenormální. Že je to nekřesťanské.“

„Na výšce, že by neměli homo páry mít možnost vychovávat děti, protože to není od přírody přirozené.“

„Většinou dítě litují a myslí si že bude „ postižené“ stejně jako jeho rodiče.“

Neinformovanost a hloupost lidí: „Většinou jsou to lidé, kteří o tom nemají zadne relevantní informace. Navíc v dnešní době jsou lidé schopni posmívat se kvůli ledascemu.“

Divné pohledy: „Divné pohledy, negativní úsudky.“ „Lidé nadávají, i ti cizí. Třeba v tramvaji...“

Strach z budoucí šikany dětí: „Ano, dotycny si myslí, ze dite v budoucnu bude trpet sikanou ve skole atd.“

„Chudák dítě, budou se mu posmívat, že má matky lesby.“

„Reakcia mnohých ľudí býva to "sú homosexuáli ako si oni môžu dovoliť mať d ieta to nieje normálne "alebo "to dieťa bude mať v budúcnosti traumy a bude šikanované.“

Pozitivní - zmiňují dav účastníci: „Spise z pozitivni zvedavosti.“

„Dnes si myslím neumějí představit nikoho lepšího po mém boku, kdo by víc miloval a věnoval se nám oboum.“

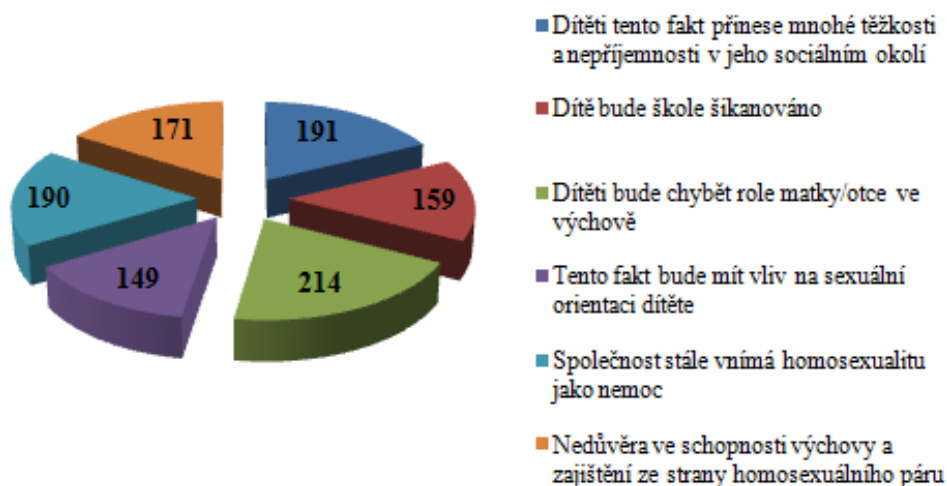
Další:

„Snaha o odebrání dítěte.“

„Zkostnatělý názor o tradici rodiny většinou podává člověk neschopný samostatně myslet. Když použijeme logické argumenty, většinou stále papouškuje dokola své teze a není schopný vidět věc z různých úhlů.“

„Odmítnutí poskytnutí veřejných služeb konkrétní homofobní osobou.“

Otázka číslo 25 zjišťuje, jaké jsou podle dotazovaných důvody k tomu, že společnost odmítá možnost adopce homosexuálním párům. Účastníci mohli opět zaškrtnout jednu až tři varianty, proto je součet odpovědí větší než 408. **214** účastníků odpovědělo, že jedním z důvodů je **strach, že bude dítěti chybět role matky/otce ve výchově**. **191** považuje za hlavní překážku, že **dítěti tento fakt přinese mnohé těžkosti a nepříjemnosti v jeho sociálním okolí**. **190** označilo argument, že **společnost stále vnímá homosexualitu jako nemoc**. **171** zaškrtnulo **nedůvěru ve schopnosti výchovy a zajištění ze strany homosexuálního páru**. Argument, že bude **dítě ve škole šikanováno**, označilo **159** lidí. Výrok, že tento **fakt bude mít vliv na sexuální orientaci dítěte**, zaznačilo **149** lidí. Viz Obrázek 4.24.

Obrázek 4.24.: Otázka 25: Jaké důvody ze strany společnosti podle Vás stojí za odmítáním možnosti adopce homosexuálními páry?

Do kolonky **Jiné** mohli dotázaní rozvádět své zaškrtnuté odpovědi (viz výše), nebo mohli přicházet se svými vlastními nápady. Odpovědi byly rozděleny podle společných témat, které se v nich nacházely. Nejčastěji byla zmiňována hloupost a homofobie veřejnosti, kterou uvedlo přes 10 lidí.

Hloupost, homofobie: „*Stupidita spoločnosti.*“

„*Homofobie, strach z odlišnosti, nevědomost.*“

„*Predsudky všetkého druhu plynúce zo strachu prijať niečo netradičné..*“

„Předsudek, že všichni z LGBT komunity jsou zvrhlí a deviantní.“

„Neznalost požadované formy adopce.“

„Ostatní možnosti jsou falesna ospravedlnění jejich názoru, vlastně ze sebe dělají hrdiny, kteří děti zachranují.“

Nenormálnost homosexuality: *„Myslím si, že je to faktem, že si společnost na homosexualitu ještě nezvyklá a pokládá ji za něco nenormálního.“*

Klasický model rodiny: *„Tzv. "klasický model rodiny" v kterém ale nevyrůstá ani polovina dětí (žijí s jedním s rodičů v důsledku rozvodu - většinou s matkou, která se v některých případech vzdá svého soukromého života a partnera si najde, až když je její dítě starší => také absence mužského vzoru).“*

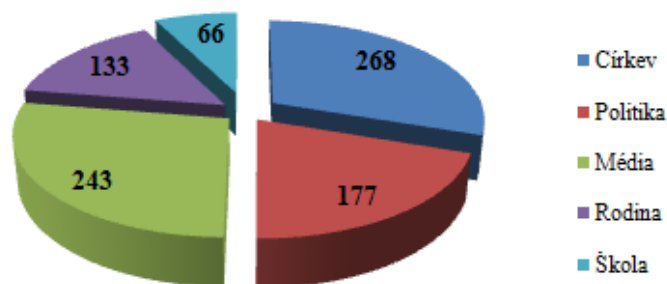
Závist: *„Závist a vědomí že naše volby rolí v rodině jsou svobodné a harmonické a žijeme v mnohem spokojenějším partnerským životem, cítí se že můžou rozhodovat o našem dalším štěstí a to je ten problém, lidi toho okamžitě využijou pro vlastní uspokojení protože jejich život je neuspokojuje.“*

Špatný systém: *„Důvod není ve společnosti, ale v systému. Domnívám se, že adopce má tři složky. První psychologický posudek obou rodičů, druhý zjištění zda mohou dítě zajistit vzdělání a budoucnost, třetí je psychologický posudek v zájmu dítěte. A na tomto třetím to zamrzne. Dítě v tomto hledisku tento psycholog, který musí posoudit v zájmu dítěte, zda je to možné. Jenže už při myšlence, že by dítěte bylo šikanováno za fakt, že je vychováván homosexuálním párem, v zájmu dítěte to zamítne.“*

Další: *„Vlastně nevím. Dítě by měli vychovávat dospělí vyrovnaní lidé, kteří budou dítě milovat. Bez ohledu na velikost rodiny (single matka, single otec, desatero tetiček a strýčků, atd..), jejich víru, vzdělání a sexualitu.“*

Dva dotazovaní odpověděli, že **žádné** takové důvody nejsou.

Otázka číslo 26 se zaměřuje na názor dotazovaných, jaké jsou podle nich ve společnosti hlavní vlivy utvářející pohled veřejnosti na homoparentální rodinu a možnost adopce. Stejně jako v předchozí otázce bylo možné volit i více variant. Proto je počet odpovědí větší než 408. Nejčastěji byla volena **církev** - celkem **268** lidí. **243** označilo **média**, **177** **politiku**, **133** **rodinu** a **66** **školu**. Viz Obrázek 4.25.

Obrázek 4.25.: Otázka 26: Jaké jsou podle Vás ve společnosti hlavní vlivy utvářející pohled veřejnosti na homoparentální rodinu a možnost adopce?

Do kolonky **Jiné** byly nejčastěji vepsány:

Konzervatismus, strach z nového: „Vlastní strach, lidé jsou učeni svému omezenému pohledu na svět a bojí se toho, že by měli vystoupit ze své skořápky a podívat se na svět trochu jinak, protože pak by jim došlo, že žili celý život v bludu a zbytečném strachu.“

„Lidi věří v zažité jistoty. Mají po generace zafixované, že co je nové nebo naprosto se odlišující od zavedených jistot, je špatné. pořád je to takové "cizokrajné", jinde jo ale u nás to nedovolujete.“

Předsudky a nepochopení: „Předsudky a nepochopení homosexuality.“
„Předsudky hloupých.“ „Jsou předsudky a zbavení se jich je na několik let.“

Všechny tyto vlivy: „Asi všechno tyto vlivy, pokud se do popředí dostanou lidé s homofobními názory.“

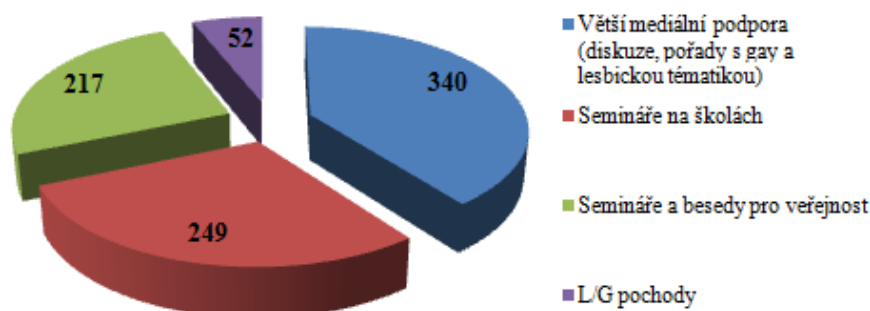
„Všechny vlivy s kterými přicházíme do každodenního styku jsou hlavními..“

Lidé, okolí, rodina - uvedlo hned 6 dotazovaných: „Celkově lidi. Děti přebírají názory od okolí a rodiny.“ „Nevím, je to lídech. V potřebě něco normalizovat.“

„Společností a médií vytvoření obraz ideální heterosexuální rodiny.“

Otázka číslo 27 zjišťuje, jakým způsobem by se podle dotazovaných dal změnit přístup společnosti k dané otázce. Součet odpovědí je větší než počet účastníků, protože měli opět možnost zaznačit více než jednu odpověď. Naprostá většina hlasovala pro větší **mediální podporu** (diskuze, pořady s gay a lesbickou tematikou) - celkem **340** lidí. **249** by bylo pro **semináře na školách**, **217** zvolila **semináře**

a **besedy pro veřejnost**. Jen **52** podporuje **L/G pochody**. Viz Obrázek 4.26.

Obrázek 4.26.: Otázka 27: Jakým způsobem by se podle Vás dal změnit přístup společnosti k dané otázce?

Do kolonky jiné mohli dotazovaní vepisovat své další podněty, které jsme opět rozdělili do skupin podle tématu, které se ve výpovědích opakovalo.

Čas: „Nijako, chce to čas, inu generaci.“

„Spoločnosť si musí hlavne zvyknúť, čož se neurýchľí žádnými masovými akcemi. Ty mi naopak prídu moc agresívni a naléhaví na spoločnosť.“

Zmírnit propagaci: „Jakékoliv protěžování je špatně.“

„Príliš násilné ovplyvňovanie ma za následok ešte väčšie odmietanie.“

„Myslím, že si to tak trochu děláme sami tím, jak to pořád taky odlišujeme.“

Právo a politika: „Politický lobbying.“

„Zmena prístupu politických predstaviteľov.“ „Změna práva.“

„Místo, aby politici uzpůsobovali právo životním potřebám občanů, tak jen opožděně reagují na vývoj společnosti.“

Normalizace: „Brát homosexualitu jako normální.“

Církev: „Vymeniť vládu a zabrániť cirkvi zasahovať do štátnych záležitostí.“

„Změna přístupu církve a legislativní změny!!!“

Lidé by měli ze svého okolí znát nějakého gaye nebo lesbu: „Kdyby lidé poznali, že LGBTQ lidé jsou běžní lidé jako každý jiný a že se nemusí ničeho bát, bylo by to skvělé, to by se ale zase úplně všichni LGBTQ lidé nesměli bát

coming-outu a jeho dopadu na svou příští existenci, nesměli by se bát, že budou považováni za vyvrhele právě většinou společnosti, která je dosti xenofobní, takže se občas dostaneme do začarovaného kruhu, ze kterého není úniku.“

„Obecně mají největší předsudky, vždy ti, kteří žádného gaye či lesbu neznají, a proto společnost by měla pochopit, že v tom je možná jádro pudla.“

Neskrývat se: „Nebojavnost být čím jsme.“ „Ukázat, že to jde a funguje bez zbytečných gest a keců.“

Propagace známými lidmi: „Vyoutované společensky uznávané osoby: herci, zpěváci, politici, moderátoři.“

„Zahranicní příklady (nejen celebrity) zdravých a šťastných dětí s homosexuálními rodiči.“

Neodlišovat se: „Naopak se nesnažit odlišovat. Rozhodně ne L/G pochody a jiné exhibice.“

„Nevím, je mi to jedno, no určitě ne pochody, kde se gayové předvádějí v tom nejhorším světle, jak zvířátka, které právě odněkud vypustili.“

„Kdyby se nechutný rádoby lesby (bagřice) přestaly předvádět na veřejnosti jako prasata-to se fakt stydím, že jsem L.“

„Nezobrazovat z L/G pochodů jen nejnahatějšího a nějkoženějšího člověka s komentářem o představě, jak "takové individuum" může adoptovat dítě.“

Možnost **Nic** byla zmíněna 4 lidmi: „Názor společnosti se asi nedá změnit.“

„Jakákoliv akce je brána jako vnucování.“

Přístupy škol, autorit, informovanost, studie: „Komparativní akademická studia rozdílů mezi dětmi vychovanými v homo a heterosexuálních rodinách, aby se ukázalo, že mezi dětmi nejsou rozdíly.“

„Dat normalne do ucebnic nebo do osnov ucitelu o homosexualite... v občanské výchově nebo kde..“

„Semináře a besedy pro "názorových vodcov"- učitelé, politici, knězy.“

Gay akce, společné akce, web: „Společné akce/festivaly.“

„Prague Pride - obsahuje jak možnost těch seminářů a besed pro veřejnost, tak ty L/G pochody v jednom.“

„Web stejnarodina.cz má rezervy, je neaktuální a jeho potenciál málo využitý, to mě mrzí.“

„Cokoliv, vše, co lidem může otevřít oči a srdce.“

„Nemyslím si, že je nutný změnit přístup společnosti, snad pouze co se týče adopce partnerova dítěte.“

Otázky číslo 28, 29 a 30 jsou otevřené a zjišťují od účastníků, co pro ně znamenají pojmy **rodina, výchova a homofobie**. Protože se dotazovaní vyjadřovali vlastními větami, bylo by nemožné přesně odlišit jednotlivé výroky a rozdělit je podle počtu do jednotlivých skupin. Zvolili jsme sice opět metodu třídění podle společných témat, ale přesné počty odpovědí, obsažených v jednotlivých okruzích, nejsou uvedeny. Otázky byly rozděleny na témata, která se nejčastěji u dotazovaných objevovala, a každé téma bylo doplněno o citace výroků pro lepší přehlednost.

Otázka číslo 28 se tedy dotazovaných ptá, co pro ně znamená **pojem rodina**. Otázka je velmi široká a byla pojata velmi různorodě. Nakonec jsme vybrali z množství vět 14 okruhů, které se v různých podobách objevovaly nejčastěji. Často docházelo k jejich překrývání, proto nebylo možné u každého okruhu zvolit přesný počet autorů.

Lidé/skupina/celek: *„Lidé, u kterých se cítíme bezpečně a věříme jim. Milují nás ať se děje co se děje a naopak.“*

„Skupina lidí spojená svazkami a pokrvně...ludia ktory mi pomozu a mam sa o koho opriet...“

„Skupina lidí, ve které by měl být člověk sám sebou. Ve které by se mělo respektovat, milovat a zároveň podporovat.“

„Společenství lidí, kteří se milují, pečují o sebe navzájem, sdílejí své tradice, životní plány a společný domov.“

„Lidi, kteří spolu žijí v lásce. Bez ohledu na pohlaví.“

„Mama tata deti.Mama mama deti,Tata tata deti.-)“

Láska/milování: *„Cítit se milovan a chráněn doma.“*

„Blížkost, respekt, svoboda, bezmezná láska, jistota, bezpečí.“

„Je to celek tvořící lásku. Celek, kde jsou všichni šťastní a důvěřují si.“

„Lide ktery se maji rady (Laska). Lide ktery chci dat svemu dite vsechno dobreho co je v zivote.“

Dva lidé: „Dva milující lidi, kteří chtějí vychovávat své dítě.“

„Dva lidé, kteří vzájemnou důvěrou a láskou dokázali, že se postarají nejen o sebe ale i o dítě.“

„Plnohodnotný vztah dvou lidí, kteří se milují a vychovávají s láskou své dítě (děti).“

Zázemí: „Zázemí, prostředí, kde se dítě cítí respektováno, milováno a v bezpečí.“

„Zázemí, místo, kde mě přijmou takovou jaká jsem a milují mě.“

„Rodina to je pro mě hlavně pohoda, zázemí, lidé, o kterých vím, že se mnou budou ve špatných i v dobrých chvílích, stejně tak, jako tady pro ně budu já.“

Jistota a bezpečí: „Lidé, u kterých se cítíme bezpečně a věříme jim. Milují nás ať se děje co se děje a naopak.“

„Je pocit bezpečí, jistota, důvěra a věřím že rodina je základ všeho, hlavně utváří nás do budoucna ať chceme nebo ne.“

„Rodina je pro mne místo, kde cítím bezpečí, ekonomickou jistotu a stabilitu. V současné době je to moje manželka s níž mne pojí citové pouto.“

Opora: „Lidé, na které se můžeme spolehnout, které nás vždy podrží, naše opora.“

„Rodina je pro mne něco, kde můžu udělat jakoukoli chybu, ale vždy si budu jista tím, že mě rodina podrží.“

„Rodina je pro mě především opora, možnost, kam se mohu kdykoliv obrátit.“

„Láska a pohodové soužití osob. Vzájemná opora a porozumění.“

Důvěra: „Skupina lidí, kteří jsou spřízněni láskou, přátelstvím, důvěrou, závazky, zodpovědností či poutem, které je silné a trvá po generace.“

„Spojení dvou lidí, kteří k sobě cítí lásku, respekt, úctu, podporu a přátelství a jejich děti, které dostávají a učí se dávat to samé. Z toho plynoucí bezpečí a důvěra.“

„Místo, kde je láska, pohoda, důvěra, pochopení.“

Štěstí: „Rodina=zázemí, odsunutí všech ostatních věcí do pozadí, starost, lásku, štěstí!“

„Štěstí, radost, mít se o koho opřít, vidět své dítě vyrůstat.“

„Domov, bezpečí, zázemí, štěstí, láska.“

Podpora: *„Uskupení lidí jež se vzájemně milují, podporují, rozumí si, smějí se spolu a řeší problémy pokud nějaké nastanou, nenechají se ve štychu.“*

„Podpora v tom, co děláte a jak to děláte. Milovat nás takový jací jsem.“

„Nejintimnější uskupení na základě sociobiologických vazeb, které je bazálním zdrojem emoční podpory.“

Sounáležitost: *„Rodinou nazývám společnost lidí, jejíž členové se navzájem milují a tolerují. Neváhají se za sebe postavit, ať už jsou spřízněni biologicky nebo ne.“*

„Rodina je pro mě synonymem slov láska a sounáležitost.“

„Sounáležitost, podpora a pomoc lidí, kteří se vzájemně respektují, milují a tvoří jeden celek.“

Spokojenost: *„Spokojenost a láska všech clenu se v ni vyskytující.“*

„Spokojenost duvera dite bezpeci domov.“

Útočiště: *„Útočiště, kam se můžu schovat. Prostředí, kde můžu odhodit masku, kterou nastavuji pro své okolí a být sama sebou.“*

„Zázemí, útočiště.“

Spoleh: *„Milující rodiče (jakéhokoliv pohlaví) a děti. Lidé, co se na sebe mohou spolehnout.“*

„Rodina jsou pro mě nejbližší lidé, na které se můžu kdykoli obrátit a spolehnout se na ně.“ „Malá skupina lidí, ve které si členové nemusí být nutně příbuzní, svázaná pevnými citovými vazbami.“

„Jeden člen rodiny se může spolehnout na druhého a nic za to nechtít.“

„Lidé, na které se mohu spolehnout. Lidé, kteří opětuji mou lásku.“

Porozumění: *„Silné citové vazby, podpora, porozumění, zázemí, výchova.“*

„Láska a porozumění. Ochrana a bezpečí.“

Otázka číslo 29 od účastníků zjišťuje, co pro ně znamená **pojem výchova**. Stejně jako u předchozí otázky došlo k rozdělení výroků na jednotlivá témata. Nakonec bylo vytvořeno 17 dominantních okruhů, které jsou pro lepší deskripci

doplněny o reprezentativní citace.

Nejčastěji se tedy vyskytovaly pojmy:

Vedení: „Vedení člověka k tomu, aby se stal úspěšným, inteligentním, soběstačným jedincem.“

„Starat se o dítě a vést ho k tomu, aby byl ve svém životě spokojen a stal se z něj bezproblémový člověk.“

„Ta nejnáročnější činnost na světě - vedení k určitým hodnotám a určitému chování, motivace a podpora.“

„Proces vedení svého potomka k tomu, aby byl čestný, empatický, srdečný a aby se mohl svobodně rozvíjet, stát se silnou osobností a zároveň aby můj potomek měl pocit jistoty, bezpečí a zázemí.“

„Vést dítě k respektu, seberepektu a toleranci, aby dokázalo rozeznat dobro a zlo, nevnucovat předsudky.“

„Vedení jedince správným směrem, dle našich nejlepších ustanovení a rozhodnutí.“

„Styl vedení jedince od jeho narození až do chvíle, kdy se plně osamostatní a začlení se do společnosti jako dospělý jedinec.“

Zodpovědnost: „Zodpovědnost za budoucnost dítěte.“

„Zodpovědnost, starostlivost.“

„Zodpovědnost za nový život.“

Předání: „Schopnost dát dítěti nejen po materiální, ale i psychické stránce vše, co potřebuje ke svému osobnímu růstu a vývoji.“

„Předávání hodnot, znalostí, dovedností, stanovení hranic pro vlastní růst dítěte.“

„Předávání zkušeností, dovedností a způsobů chování, které formují novou lidskou bytost ve spořádaného občana, který bude tento cíl schopen vykonat rovněž.“

„Snaha předat potomkovi to nejlepší v dobré víře, že to je to nejlepší.“

Utváření: „Utváření hodnot dítěte, učení ho určitým pravidlům a morálním zásadám.“

„Spoluvytváření osobnosti daného jedince.“

„Vytváření správné cesty člověku, jež tu cestu nezná. Správné jednání, chování..“

„Snaha utvářet společensky a kulturně odolné a schopné jedince, se

zdravým pohledem na svět a správným morálním úsudkem, postupně vedené k samostatnosti.“

Příprava: *„Snaha připravit dítě na život a problémy přicházející s ním.“*

„Příprava na budoucí život, vštěpení určitých zásad a zároveň nechat projevit osobnost.“

„Připravení dítěte na život a vytvoření ideálních podmínek pro jeho budoucnost.“

Vštěpování: *„Vštěpování dobrých, správných či etických, morálních úkonů, zvyků, chování, vlastností aj. již od narození.“*

„Vštěpování jistých morálních zásad potomkovi. Učit ho samostatně a otevřeně uvažovat.“

„Vštepovanie hodnôt, učenie rozpoznávať dobro a zlo, staranie sa o niekoho - materiálne aj nemateriálne.“

Učení:

textit,„Učení dítěte vzorům chování, rozlišování dobrého špatného, učení respektu, toleranci, pochopení, kompromisům.“

„Naučit se chování, odpovídající dnešní společnosti. Umět si jít za svým a být v životě šťastným.“

„Brát dítě jako rovnocenného partnera, pomáhat mu a učit jej být správným člověkem, zdravě sebevědomým, neodsuzujícím.“

„Naučit člověka žít ve společnosti.“

Hranice: *„Řád.“ „Pravidla.“ „Respekt slušnost úcta.“*

„Nastavení mantinelů pro soužití dospělých a dětí v jedné domácnosti, ve společnosti.“ „Říct dítěti co smí a nesmí dělat, jak se kdy chovat.“

Hodnoty: *„Naučit dítě /děti to, co je správné a špatné. vést je k tomu, aby v nich zakořenily ty správné hodnoty a aby se jich držely.“*

Pomoc: *„Pomoci dítěti vyrůst, zdokonalit,..."*

„Učit děti, co je dobré, co špatné. Zabezpečit je a pomoci jim se vstupem do života, až se budou chtít postavit na vlastní nohy.“

Vzor: *„Předávání hodnot a vzorů, nastavování hranic, láskyplná, chápající*

a pomáhající péče na cestě člověka k dospělosti.“

„Učení dítěte vzorům chování, rozlišování dobrého špatného, učení respektu, toleranci, pochopení, kompromisům.“

„Být dobrým vzorem pro dítě.“

Starost: *„Starost o dítě a objevování s ním nové věci..pomáhat mu ukázat co je dobré a co ne, co se smí a co ne, co by se mělo dělat a co ne.“*

Láska: *„Láska a zodpovědnost které sa prostřednictvím výchovy odovzdávají do života dítěte.“*

„Dokázat se postarat i dítě dat mu veškerou lásku a péči, kterou bude vyžadovat.“

Tolerance: *„Připravit na život, naučit rozlišovat špatné a zlé. tolerance a co nejvíce pochopení.“*

Formování: *„Výchova je velmi důležitá - aby z člověka vyrostl poctivý, hodný a čestný člověk - to jsou věci které se od mala člověk učí. Osobnost dítěte člověk nezmění, ale je potřeba ji formovat.“*

Rady: *„To že nám rodina dá rady do budoucího života, naučí nás, jak se chovat a dá nám lásku, zabezpečí nás po všech směrech.“*

Zkušenosti: *„Činnost dospělého, kdy předává své osobní zkušenosti dítěti k jeho co nejlepšímu životu.“*

Otázka číslo 30 zjišťuje, jak si respondenti vykládají **pojem homofobie**. Odpovědi byly rozděleny do 9 skupin, podle nejčastěji se vyskytujících témat.

Strach, *„Asi strach z neznámého, strach z vlastních předsudků...a tento strach přetavený do agrese.“*

„Strach z homosexuálů a z toho, že by s vámi chtěli flirtovat a koukaly na vás např. při převlékání třeba v šatně.“

„Strach z homosexuálně orientovaných lidí protože o tom nič nevedia a maju milne názory a pohľady.“

„Strach z čehokoli odlišného týkajícího se sexuality člověka. Nenávist vůči projevům jinakosti týkajících se sexuality člověka.“

Nenávist: „Nepochopení, odpor až nenávist heterosexuálů vůči homosexuálům.“
„Nesnášenlivost jedinců, kteří jsou stejného pohlaví a mají se rádi, žijí spolu a nedej bože se líbají na veřejnosti.“

„Strach z odlišnosti. Nevědomost vyvolává strach, ten vyvolává nenávist a ta vyvolává násilí.“

„Nesnášenlivost lidí vůči LGBT komunitě. Štítění se "jinak orientovaných" lidí.“

Odpor: „Jako nesmyslný odpor proti homosexuálním lidem.“

„Málo vědomostí o LGBT komunitě, tím pádem nechápání nebo odpor k této komunitě způsobené okolím.“

„Homofobie je podle mě odpor k homosexuálům, ne strach, ale jen hluboký odpor.“

„Homofobie je pojem pro chování osob, kteří nedokáží tolerovat osoby, které mají rádi osoby stejného pohlaví a dávají najevo, že jsou odporný, že je to špatně atd. Prostě negativní přístup k těmto osobám.“

„Lidé, kteří mají odpor k homosexuálům či hrůzu z homosexuálů (kontakt ať už fyzický nebo jen v rovině komunikativní či vizuální kontakt).“

Nemoc/něco nenormálního: „Lidé kteří si myslí že homosexualita je nemoc, že nejsme normální a uráží nás.“

„Jako sobectví lidí a jejich neochotu snažit se pochopit pro ně něco nenormálního.“

„Nepřátelství vůči lidem, kteří jsou jiní než ti, co se považují za "normální".“

„Blbost člověka, který si do hlavy nechá uvrtat, že je homosexualita nemoc a že se přenáší.“

„Intelligence člověka, který jasně neuvažuje a je zakomplexovaný a předužatý.“

Neinformovanost: „Nedůvěra až agrese vůči osobám stejného pohlaví, pramenící často pouze z nedostatku informací. Z vlastní zkušenosti bych zmínila, že jsou na tom podstatně hůř gayové než lesby.“

„Problém hodně lidí, co nedokážou pochopit fakt, že láska je láska.“

„Homofobové jsou lidé, kteří ve většině případů nemají dobrý příklad homosexuálního páru z okolí případně žádný takový neznají.“

„Předsudky vštěpované společností, neinformovanost a nelogickému přemýšlení.“

Odsouzení/opovržení/odmítání/obava: „Ofenzivní/odmítavé/nenávistné chování vůči neheterosexuálně orientovaným jedincům/skupinám jedinců, pramenící

z předsudků, neznalosti a nenávisti.“

„Odmítání homosexuálních lidí (+ věci stím spojených - vztahy, politika, ...)“

„Odsuzování homosexuality, nepřijetí homosexuality za normalní stav.“

„Je to předsudek lidí, kteří odmítají jinou orientaci než-li svou vlastní.“

Netolerance: *„Když lidé netolerují homosexuály. Ať v manželství, nebo ve výchově dětí... nebo v samotném bytí.“*

„Nenávist a neschopnost jedinců být tolerantní vůči LGBT komunitě.“

Diskriminace: *„Strukturalní násilí - jakákoliv forma diskriminace, ať už sociální nebo legalní, která zabranuje jednotlivcům v jejich usilí o naplnění života - založena pouze na jejich sexualitě.“*

„Homofobie je diskriminace, odpor nebo iracionální strach z homosexuality nebo homosexuálně zaměřených osob.“

„Iracionální strach, diskriminace a odpor z homosexuálně zaměřených lidí.“

Jiné: *„Člověk se nedokáže smířit s myšlenkou, že mohou být 2 lidé stejného pohlaví spolu a být šťastní.“*

„Nemožnost LGBT lidem mít stejné práva s heterosexuálními.“

„Nesnášlivost a vnitřní silné podezření daného člověka na vlastní homosexualitu.“

„Homofobní lidé se nás prostě štítí, snaží se ukázat, že svět je lepší bez nás....ikdyž se nikdy na svět s námi nedokazali ani podívat... nejspíš se bojí, že to je nemoc a že to také dostanou..myslí si, jací nejsou frajeři, že jsou stejní jako ostatní a přitom odlišnost není špatná vlastnost, být stejný je myslím že horší, než být odlišný, ale oni si myslí asi opak.“

„Homofobie je pojem pro lidi, kteří stále nechápou, že homosexuály se mohli stát i oni. Není to VÝBĚR!!!“

„Homofobie je stejná jako rasismus - prostě odmítá druh člověka.“

„Úzkost/nenávist k lidem, kteří jsou identifikováni jako lidé co jsou přitahováni stejným pohlavím. Je to spojeno se stereotypy a negativními předsudky (vykroucenost, promiskuita, slabost, nemoc).“

4.4. Zodpovězení výzkumných otázek

Výzkumná otázka číslo 1: Má homosexuální orientace vliv na touhu respondentů po dítěti?

Ne. 281 dotazovaných (přibližně 69 %) plánuje v budoucnu v homosexuálním partnerství dítě vychovávat. 9 lidí by si v budoucnu přálo mít dítě, ale ne v homosexuálním partnerství. Ani jeden z dotazovaných neuvedl vliv sexuální orientace na to, zda si dítě pořídí či nikoliv. Po coming outu změnu touhy po dítěti uvedlo téměř 19 % dotázaných (77 lidí). Z tohoto procenta 65 % zmínilo zvýšení této touhy. 10 % uvedlo snížení touhy. 43 % z nich popisuje zároveň zvýšení obav z pořízení si dítěte.

Výzkumná otázka číslo 2: Jaký způsob početí bude u komunity dominovat? (Ať již dítě počato bylo, nebo teprve bude).

U dotazovaných, kteří již dítě v homosexuálním svazku vychovávají, dominoval heterosexuální pohlavní styk s expartnerem (38 %) a pak inseminační oplodnění (partnerkou pomocí aplikátoru) (33 %). 14 % si dítě pořídilo heterosexuálním pohlavním stykem s kamarádem. Celá skupina by pak volila nejčastěji Intrauterinní inseminaci (71,5 %), 38 % uvedlo IVF, 28 % variantu náhradní matky, heterosexuální pohlavní styk s kamarádem je přijatelný pro 18 % účastníků. Z možných forem pořízení nejčastěji volili variantu vlastního dítěte (71 %), 37 % osvojení dítěte partnera/partnerky a 10 % možnost pěstounství. Při změně legislativy by až 37 % bylo pro adopci.

Výzkumná otázka číslo 3: Bude podle dotazovaných dítěti chybět při výchově stejnopohlavním párem vzor jedné z rolí (mužské či ženské) a kým je podle jejich názoru možno tento vzor nahradit?

Většina (téměř 55 %) si myslí, že nikoliv. 6 % si myslí, že role dítěti chybět bude. 30 % dotazovaných odpovědělo, že *možná* a 3 % dotázaných o tom nepřemýšlela. Tento případný deficit může podle dotazovaných nejčastěji nahradit širší rodina (strýc, teta) – 66 % odpovědí a autorita (učitelé, trenéři) s 48,5 %.

Výzkumná otázka číslo 4: Jaké jsou největší obavy homosexuálních párů při

pořizování potomka?

Právo a právní aspekty patří mezi nejčastěji uváděné obavy (celkem zvoleno 63,5 % dotazovanými). 39 % respondentů uvedlo obavu z reakce okolí, 25 % lidí finanční stránku. Reakce rodiny se obává 20 % dotazovaných. Obavu z reakce školního kolektivu na fakt, že je dítě vychováváno homosexuálním párem, uvedlo 52 % dotázaných (19 % strach z posměchu a 15 % z šikany. 48 % se negativní reakce kolektivu nebojí. Obavu, že výchova dítěte homosexuálním párem může mít vliv na budoucí sexuální orientaci dítěte, neguje drtivá většina dotazovaných (97 %). 3 % obavu z vlivu výchovy na sexuální orientaci dítěte potvrzují.

Výzkumná otázka číslo 5: Jakým způsobem se budou lišit představy o předsudcích okolí vůči výchově dítěte stejnopohlavním párem od předsudků komunity?

Představy o tom, jaké jsou největší předsudky okolí vůči homoparentální výchově se významně liší od představ o vlastních předsudcích. Obava z výsměchu je u obou skupin podobně silná (59 % / 62,5 %). Ale strach z postrádání vzoru jedné z rodičovských rolí byl u okolí o 40 % větší než u homosexuální skupiny. Předsudek, že bude mít dítě mylnou představu o standardním modelu rodiny se ve stejném smyslu liší o 45 %. Strach, že se dítě stane homosexuálním, je okolí přisuzován o 51,3 % více. Obava, že dítě okouká od svých rodičů homosexuální chování a bude mít problém při hledání partnera, se ve stejném směru liší o 47 %. Čtvrtina dotazovaných uvedla, že žádné předsudky nemá.

Výzkumná otázka číslo 6: Jaké obavy společnosti budou podle dotazovaných dominovat v otázce adopce dětí homosexuálním párem?

Největší procento označilo strach, že bude dítěti chybět role matky/otce ve výchově (59 %), 47 % považuje za hlavní překážku, že dítěti tento fakt přinese mnohé těžkosti a nepříjemnosti v jeho sociálním okolí. 47 % označilo argument, že společnost stále vnímá homosexualitu jako nemoc. 42 % zaškrtnulo nedůvěru ve schopnosti výchovy a zajištění ze strany homosexuálního páru. Argument, že bude dítě ve škole šikanováno, označilo 39 % lidí. Výrok, že tento fakt bude mít vliv na sexuální orientaci dítěte, zaznačilo 36,5 % lidí.

Výzkumná otázka číslo 7: Má výchova stejnopohlavním párem vliv na budoucí život dítěte (a pokud ano, jaký)?

Nemůžeme jednoznačně zodpovědět. 56 % si myslí, že takováto výchova nebude mít na budoucí život dítěte vliv. 44 % respondentů se domnívá, že vliv mít bude (z nichž 57 % uvedlo, že tato výchova povede ke zvýšené toleranci a otevřenosti dětí), 7 % se vyjadřuje k negativnímu vlivu ve smyslu hrozby šikany a obtížnějšího dospívání, 4 % dotázaných se obává chybění některé z rodičovských rolí, 4 % zmiňuje pozitivní vliv kvůli plánovanému založení rodiny a větší zodpovědnosti a vyspělosti rodičů. 15 % lidí popisuje důležitost vlivu výchovy jako takové, bez ohledu na sexuální orientaci rodičů).

Výzkumná otázka číslo 8: Jaké jsou nejvýraznější rozdíly mezi homosexuální a heterosexuální výchovou?

71 % dotázaných uvedlo, že se výchova homosexuálním a heterosexuálním párem nijak neliší. 16 % účastníků na to nemá názor a přibližně 13 % si myslí, že nějaké rozdíly ve výchově existují. Odlišnost homoparentální výchovy je uváděna jako pozitivní vliv vyzrálosti obou partnerů pořizujících si dítě a jejich uvážlivost při této volbě, dále větší vyrovnanost partnerských rolí, které jsou voleny spíše kompromisem, partnerské pouto bývá popisováno jako pevnější a vyrovnanější. Taková výchova povede u dětí k jejich větší toleranci vůči odlišnostem v okolí a jejich větší svobodě. Zmiňují i lepší péči obou rodičů. Popisován je i negativní dopad této výchovy – obava z chybějící role partnera druhého pohlaví a strach ze šikany a diskriminace dětí ve škole. 56 % dotázaných osobně nezná jiný homosexuální pár vychovávající dítě, 44 % zná. Z nich 27 % popisuje jejich výchovu velmi pozitivně a v superlativech, 16 % uvádí, že výchova se od heterosexuální neodlišuje, 4 % ji vnímá neutrálně.

Výzkumná otázka číslo 9: Bude většina dotazovaných pro adopci dětí stejnopohlavním párem a pro registrované partnerství?

Ano, 97 % dotázaných je pro možnost adopce homosexuálními páry. Jen 1,5% dotázaných je proti a přibližně 1,5 % je to jedno. Pro možnost sňatku homosexuálních párů je 65 % dotázaných, pro registraci je 12 %, proti možnosti registrace i sňatku je téměř 18 % účastníků. Jedno je to přibližně 5 % dotazovaných.

Výzkumná otázka číslo 10: Jakým způsobem by se podle homosexuální komunity dal změnit pohled majoritní společnosti na danou problematiku?

Dotazovaní uvedli jako hlavní činitele ovlivňující pohled veřejnosti na homoparentální rodinu nadpoloviční většinou církev 66 % a média 60 %. 43 % zaškrtnulo možnost politika, 33 % rodina a jen 16 % škola. Přístup společnosti by většina dotazovaných ovlivnila mediální podporou (diskuze, pořady s gay a lesbickou tematikou) - 83 %. 61 % by bylo pro semináře ve školách, 53 % označilo semináře a besedy pro veřejnost a jen 13 % podporuje L/G pochody. V kolonce s vlastním textem se opakovaly pojmy jako čas, zmírnění propagace, změna práva a politický lobbying, normalizace homosexuality, změna přístupu církve, lidé by měli ze svého okolí znát nějakého gaye nebo lesbu, neskrývat se, propagace známými lidmi, neodlišovat se, přístupy škol a autorit, informovanost, studie, gay akce, společné akce, web.

4.5. Diskuze

Cílem naší studie bylo zprostředkovat pohled G/L komunity na problematiku homoparentality. Dotazníkem, který byl navržen přímo pro naši práci, jsme se pokusili pokrýt v co možná největší šíři danou problematiku. Sestavili jsme 10 výzkumných otázek, na něž se snažíme odpovědět v předchozí kapitole.

Srovnání s výsledky jiných výzkumů bylo dosti obtížné, protože v České republice se kvantitativní studie v této oblasti téměř nevyskytují. Talandová (1997) vytvořila výzkum na souboru 111 lesbických žen. Ostatní studie jsou koncipovány spíše kvalitativně. I tak se pokusíme na následujících stránkách porovnat námi zjištěná fakta s poznatky jiných studií. Zahraniční studie se nejčastěji specializují na děti vychovávané v homoparentální rodině. Jejich výsledky jsou průběžně zakomponovány do teoretické části práce v předchozím textu. I když se jedná o data získaná v jiném socio-kulturním prostředí, na odlišném vzorku respondentů, i tak se pokusíme naše poznatky doplnit o informace z těchto významných výzkumů.

Ze závěrů jednotlivých výzkumných otázek vyplývá, že dvě třetiny dotazovaných účastníků chtějí v budoucnu vychovávat potomka v homoparentálním svazku. Pro 9 dotázaných není forma výchovy stejnopohlavním svazkem z nějakého důvodu přijatelná (nemusí ji považovat za správnou, mají mnoho obav atd.). Žádný z dotázaných přímo nevedl, že by jeho homosexuální orientace měla vliv na to, zda si dítě „pořídí“, či nikoli. U pětiny dotázaných ale tento fakt ovlivnil jejich touhu po dítěti (u většiny se touha zvýšila, ale u několika dotázaných došlo k jejímu snížení). Zvýšení touhy může být způsobeno tím, že jedinci po coming outu konečně potkali člověka, se kterým jsou schopni plánovat budoucnost a chtějí si s ním založit rodinu. Zajímavý je fakt, že téměř polovina lidí ze skupiny reflektující změnu touhy, uvedla zvýšení obav při „pořizování“ si potomka. Tento fakt zapadá do dalších zjištění naší studie, protože odráží velké množství strachů, předsudků a obav, které jsou popisovány celou skupinou nebo jsou přisuzovány společnosti. Významný pohled na tuto problematiku přináší výzkum Sokolová (2009), která se zabývá otázkou rodičovství gay mužů. Přichází s tím, že tito muži po dítěti touží stejně jako zbytek populace, ale ocitají se na průsečíku dvou předsudků (genderového a homofobního), které říkají, že muž se o dítě postará hůře než žena a už vůbec se o něj nemůže starat muž gay, který jej přece ani nechce. V tomto kontextu je tedy jasné, že se u komunity budou vyskytovat lidé, kteří nebudou chtít dítě v homosexuálním svazku z těchto důvodů vychovávat.

Velká část dětí vychovávaných v současnosti homosexuálním párem pochází

z předchozího heterosexuálního svazku (40 %), o 5 % méně lidí uvedlo inseminaci oplodnění. Toto velké číslo může být dáno tím, že v minulosti neměly ženy moc jiných možností, jak si potomka pořídit. V alternativách, které volí skupina při oplodnění v budoucnu, se již mnohem častěji vyskytuje intrauterinní inseminace, méně pak varianta IVF. Zajímavé je vysoké číslo u možnosti náhradní matky (ve smyslu, že se oplodněné vajíčko jedné ženy vloží do dělohy druhé partnerky) - obě se tedy svým způsobem podílí na vzniku dítěte. Tyto varianty odrážejí možnosti dnešní doby. Heterosexuální styk s kamarádem uvedla pětina dotazovaných. Drtivá většina lidí preferuje možnost mít dítě vlastní, přes třetinu dotázaných by si osvojilo dítě partnera/partnerky, stejné množství by volilo adopci při změně legislativy. I když je vidět, že dotazovaní preferují možnost mít dítě vlastní, je pro ně i adopce ve velké míře přijatelnou alternativou, což opět odpovídá zjištěním (Talandová, 1997).

V otázce na chybění rodičovských rolí, nadpoloviční většina uvedla, že vzor ani jedné z rodičovských rolí nebude dítěti při výchově stejnopohlavním párem chybět. Jen 6 % respondentů si myslí, že tato role dítěti chybět bude. Tento deficit by podle dotazovaných mohla nejčastěji nahradit širší rodina nebo autority z okolí dítěte, méně pak prarodiče a přátelé rodiny. 5,6 % dotázaných si myslí, že se tato role nikým nahradit nedá. Toto poměrně malé číslo je překvapivé, protože se obava z tohoto deficitu opakovaně objevuje v jiných otázkách v poměrně větším množství. I tak bychom se chtěli k opodstatněnosti této obavy vyjádřit, a to prostřednictvím studie Green (1978), který přichází s tím, že děti z těchto rodin se významně neodlišují od dětí vychovávaných s oběma vzory. Dívky lesbických matek jsou genderově neutrálnější při volbě oblečení, her i povolání, nicméně se nejedná o rozdíly vzniklé jakousi jednostrannou genderovou izolací.

V odpovědích účastníků často zaznívala obava z práva a právních aspektů, které v současné době ještě stále homoparentální rodiny nepodporují. Navíc je toto téma na politickém poli v těchto měsících velmi aktuální, což se může také odrážet v názorech komunity. Obavy z reakce okolí jsou též výrazné (40 %). V otázce, která ji rozvíjí, se ptáme na osobní zkušenost lidí s takovou negativní reakcí. Pětina dotázaných popisovala přítomnost šikany, výsměchu, odmítání, diskriminace ve školách atd. Negativní reakce samotných rodičů sice také byly vyjádřeny, ale v mnohem menší míře. Je zajímavé, že například závěr přehledové studie County et al. (2004) popírá přítomnost těchto jevů v souvislosti s vyrůstáním v homoparentální rodině a uvádí, že tyto obavy nejsou vědecky podloženy. Je možné, že se dostáváme do střetu s kulturní odlišností a že v České republice ještě stále vládne opodstatněný strach ze šikany a diskriminace. To nás ovšem vede

k zamyšlení, zda by se například programy primární prevence na školách nedalo tyto obavy jednou provždy vymýtit. Finanční stránky se bojí čtvrtina dotázaných, což může být sice běžná obava každého z rodičů, ale v našem kontextu může hrát roli i to, že dvě ženy dohromady nemusí vydělávat tolik peněz, tudíž pro ně může být rodičovství více ekonomicky zatěžující. Tato obava byla zmiňována i ve výzkumu Talandová (1997), což považujeme za zajímavou shodu. V našem kontextu, kde je většina obav spojena s jinými tématy, považujeme za důležité zdůraznit právě tento aspekt, který může ukazovat na stále ještě existující přítomnost menších platů u žen, které pak vedou k tíživé finanční situaci, pokud jedna z nich musí zůstat s dítětem doma, eventuálně dítě vychovává sama.

Velmi výrazné byly rozdíly o předsudcích G/L komunity a představách o předsudcích okolí. Dotazovaní společnosti přičkli mnohem více předsudků a obav, než kolik se jich v komunitě vyskytuje. Obava z výsměchu je u obou skupin podobně silná, ale strach z postrádání vzoru jedné z rodičovských rolí byl u okolí o 40 % větší než u homosexuální skupiny. Předsudek, že bude mít dítě mylnou představu o standardním modelu rodiny, se ve stejném smyslu liší dokonce o 45 %. Strach, že se dítě stane homosexuálním, je okolí přisuzován o 51,3 % více, než G/L komunitě. Obava, že dítě okouká od svých rodičů homosexuální chování a bude mít problém při hledání partnera, se ve stejném směru liší o 47 %. Tyto procentuální odlišnosti jsou velmi výrazné. Je možné, že kromě výsměchu a šikany dětí ve škole, která je objektivně přítomnou hrozbou u všech jakkoliv odlišných jedinců, se u dotazovaných předsudky téměř nevyskytují. Čtvrtina uvedla, že opravdu žádné předsudky nemá. Zatímco majoritní společnosti výzkumný soubor přisuzuje velké množství předsudků a obav. Zda jsou objektivně přítomné, nemůžeme z našeho pohledu posoudit, nicméně tento jev dobře reflektuje společenské klima, do kterého je dítě stejnopohlavním párem přiváděno. Tento výsledek dává prostor pro navázání další práce, která by mohla porovnat předsudky komunity s reálnými předsudky veřejnosti a zjistit, zda je pohled G/L komunity na situaci ve společnosti objektivní, nebo jen přisuzujeme okolí obavy a předpojatost, která se u nich ale ve skutečnosti nevyskytuje.

I v následné otázce skupina přisuzuje majoritní společnosti velké množství obav z adopce dětí homosexuálním párem. Dominoval strach z chybějící role jednoho z rodičů. Téměř polovina uvedla obavu z těžkostí v sociálním okolí dítěte a vnímání homosexuality jako nemoci. Kolem 40 % zmínilo nedůvěru ve schopnosti homosexuálního páru, šikanu a vliv výchovy na sociální orientaci dítěte. Opět nelze konstatovat, zda tyto okolí přisouzené obavy opravdu kopírují realitu, ale jistě

naznačují, jakým způsobem G/L komunita jejich přístup vnímá. Mnoho výzkumů opodstatněnost těchto obav již dávno vyvrátilo např. Patterson (2000), Stacey and Biblarz (2001), Jellinek, Henderson, Telingator, and Patterson (2008), Gartrell, Rodas, Deck, Peyser, and Banks (2006) a Golombok et al. (2003), která ve svém výzkumu uvádí, že matky se také obávaly špatné reakce okolí, zejména pak nepřijetí dětí školním kolektivem. Děti na stejnou otázku odpovídaly negativně a uváděly, že se s odmítnutím ze strany spolužáků nikdy nesetkaly. Je tedy otázkou, zda několikrát výše zmíněný strach ze šikany není jen námi vykonstruovanou nereálnou obavou, která je spíše jen strašákem než reálnou hrozbou. Nicméně v naší otázce se ptáme dotazovaných na názor někoho jiného. Nejedná se tedy o to, zda jsou tyto obavy opodstatněné, ale spíše o to, v jakém společenském klimatu se respondenti pohybují, přičemž jejich vnímání takového množství předsudků je přinejmenším zarážející.

Dvě třetiny dotazovaných uvedli, že se výchova homosexuálním a heterosexuálním párem nijak neliší, zároveň byla často uváděna důležitost výchovy v životě dítěte, bez ohledu na sexuální orientaci rodičů. Pokud byl popisován nějaký dopad tohoto typu výchovy na dítě (44 %), byl nejčastěji zmiňován růst tolerantnosti a otevřenosti dětí vůči odlišnostem. Navíc byli homosexuální rodiče označováni za zodpovědnější, vyspělejší a vyzrálejší, protože rodičovství je pro ně výsledkem dlouholetých úvah, a je proto voleno záměrně a s rozmyslem. Dále byla zmiňována větší vyrovnanost partnerských rolí, které jsou voleny spíše kompromisem. Popisován je i pevnější partnerský vztah v homosexuálních párech. Necelá polovina dotázaných osobně zná stejnopohlavní pár vychovávající dítě. Tato skupina hodnotí povětšinou jejich výchovu kladně, neutrálně, nebo se k ní nechťejí vyjadřovat, protože se k tomu necítí být kompetentní. Z negativních dopadů je opět v pár případech zmíněno chybění jedné z rodičovských rolí a případná hrozba šikany.

Námi získané informace odpovídají i zjištění mnoha výzkumů, které se zaměřují na děti vyrůstající v lesbických rodinách. Např. Stacey and Biblarz (2001) dochází k závěrům, že sociální matka lépe navazuje vztah s nevlastními dětmi než nevlastní otec v heterosexuálním svazku. Navíc se ze své podstaty dokáže často lépe postavit ke své nově nabyté rodičovské roli. Dále se v partnerském vztahu dvou žen vyskytuje větší míra sehranosti, což má pozitivní dopad na atmosféru v rodině. Sedláčková (2009) ve své kvalitativní studii přichází s tím, že děti vychovávané stejnopohlavním párem, jsou díky tomuto netradičnímu typu výchovy více tolerantní a otevřenější k jinakostem ve společnosti a jsou také tolerantnější

v budoucích partnerských vztazích. Jejich přístup závisí na otevřené komunikaci mezi rodiči a dítětem. Pokud dítě tento typ rodiny považuje na jednu z možných alternativ, berou svoji rodinu jako běžnou. Výsledky studie Talandová (1997) také ukázaly, že 60 % žen z jejího souboru bylo přesvědčeno, že lesbické matky mohou dítě vychovat stejně dobře jako kdokoliv jiný, 38 % s tím souhlasí, ale přidává obavy z jistých problémů, které tato výchova může dítěti přinést.

Je jasné, že děti přivedené do takového svazku jsou předem plánované, protože jen těžko může dojít k nechtěnému těhotenství. Mnoho dotazovaných považovalo za důležité zmínit (i když k tomu nebyli přímo vyzváni), že dopad výchovy na budoucí život dítěte je markantní, a to bez ohledu na sexuální orientaci rodičů. I C. J. Telingator & CH. Patteron (2008) ve svém výzkumu skupin adolescentů dochází k poznání, že zásadní vliv na budoucnost dětí a jejich spokojenost nemá sexualita jejich rodičů, ale kvalita a vřelost vztahů v rodině (srov. Patterson, 2006).

Naprostá většina dotazovaných (97 %) je pro možnost adopce dítěte homosexuálním párem. 65 % je pro možnost sňatku homosexuálních párů. Poměrně překvapivě se proti registraci i sňatku staví 18 % dotazovaných.

Jako nejvýraznější faktory, ovlivňující pohled společnosti na homoparentální rodinu, byly uváděny církev, média a politická rozhodnutí. Církev je v tomto smyslu pravděpodobně vnímána jako držitel historických tradic, které brání průniku něčeho jiného a nového. Velká část teoretické práce, která se věnuje vztahu církve a homosexuality, odpovídá významnosti vlivu této autority na postavení homosexuálů a přístup společnosti k dané problematice. Vliv médií je jistě nepopíratelný. Od negativní prezentace G/L komunity (např. selektivní výběr záběrů z Prague Pride atd.) až po její pozitivní dopady na veřejnost prostřednictvím diskuzí a pořadů s touto tematikou. Mediální cesta byla tedy nejčastěji volena jako nejvhodnější prostředek pro ovlivňování postojů společnosti. Sokolová (2006) v článku Reprezentace gayů a leseb v mainstreamových vizuálních médiích také popisuje nezbytnost prezentace G/L komunity touto cestou, neboť média jsou obrovským hybatelem celospolečenského vědomí. Filmový festival Mezipatra a další projekty přibližují problematiku GLBT komunity veřejnosti. Bylo by však žádoucí, aby se podobné myšlenky začaly ještě více šířit komerční cestou, a dostaly se tak do povědomí co možná největší části společnosti. Dále byly dotazovanými voleny semináře na školách a pro veřejnost, aby se zvyšovala obecná informovanost obyvatel, což opět potvrzuje myšlenku ? (?) uvedenou v kapitole o homofobii. Ta říká, že právě osobní znalost člověka z komunity zvyšuje tolerantnost jedinců vůči homosexuálům. Navíc homofobii jsme označili jako strach z něčeho jiného

a neznámého. Právě diskuze, které otevřou toto téma, mohou napomoci k lepšímu přijetí existence homosexuálů a homoparentality. Jen málo dotazovaných označilo G/L pochody, spíše se objevovaly názory, že by se komunita neměla touto extravagantní formou prezentovat.

Jsme si vědomi, že délka naší práce přesahuje standardní rozsah diplomové práce. Považujeme za důležité upozornit na fakt, že vzhledem k povaze získávaných dat, kdy výstupy nejsou jen kvantitativní, ale obsahují i jistou kvalitativní složku, je kapitola 4.3.3 – *Výsledky jednotlivých položek dotazníku*, nezvykle obsáhlá. Cílem naší studie je ovšem deskripce pohledu G/L komunity, a proto by násilné zkracování této části mohlo vést ke zhoršení transparentnosti výzkumu a snížení jeho výpovědní hodnoty. Zejména velké množství citací respondentů je do textu zakomponováno pro lepší vystižení jejich názorů a hlubšímu proniknutí do dané problematiky.

Jedním z hlavních nedostatků naší studie byla délka obou dotazníků, která mohla vést k jejich nižší návratnosti. Někteří dotazovaní ve zpětné vazbě uvedli, že vyplňování bylo skutečně dlouhé a úvodní slovo si mnohdy ani nepročeti důkladně, proto došlo v některých otázkách k nedorozumění, byly zodpovězeny větší skupinou, než pro kterou byly určeny, což vedlo ke zkreslení zamýšlených výsledků. To mohlo mít za následek i naprosté znehodnocení otázky zabývající se vztahem biologického otce/matky k dítěti, které je nyní vychováváno stejnopohlavním párem. Kvůli nejasné (zdlouhavé) instrukci byla otázka vyplněna lidmi, kteří dítě ve své péči vůbec nemají, a mnoho respondentů se tím pádem vyjadřovalo spíše ke svému postoji než k realitě. Navíc nebylo dodrženo rozdělení otázek na L/G (tedy jen pro lesby nebo jen pro gaye). Kvůli tomuto zkreslení je otázka pouze vyhodnocena ve výsledcích jednotlivých položek dotazníku, dále již ale zmiňována není.

Další z velkých nedostatků, který se v práci vyskytl, je absence základních údajů o účastnících v obou dotaznících. Otázka na pohlaví, věk a sexuální orientaci je vedena pouze v dotazníku číslo 1. Pro naši práci byl ale zpracován pouze druhý dotazník, v němž tato data nejsou uvedena. Předpokládali jsme, že dotazovaní vyplní celou baterii zároveň a že bude možné tyto dotazníky časově propojit, případně že budou odpovídat počty účastníků v prvním i druhém dotazníku. To se ovšem nestalo. První dotazník vyplnilo o 100 účastníků více, v porovnání s prvním, navíc mnoho z probandů nevyplnilo obě části po sobě, ale s časovým odstupem. Chyběla nám proto základní data pro případné statistické porovnání skupin mužů a žen. Dotazník je navíc koncipován pouze pro G/L komunitu, proto data jím získaná není možné komparovat s názorem majoritní společnosti.

I přesto studie podává obsáhlý přehled názorů homosexuální komunity na problematiku homoparentality. Výsledky poskytují dobrý podkladový materiál pro možné navázání dalších prací zaměřujících se na různé aspekty dané problematiky. Vhodné by bylo srovnání reálné přítomnosti obav a předsudků komunity a majoritní společnosti a představ, které komunita o výskytu těchto předsudků má. Také by bylo vhodné zjistit, zda jsou tyto obavy opravdu na místě. Užitečné by jistě bylo zaměřit se na širší rodinu, která je jistě součástí rodin homoparentálních, a získat tak i jejich pohled na danou problematiku. Nejpádňější argumenty v dané oblasti pak získáváme od samotných dětí, které jsou vychovávány stejnopohlavním párem. Bylo by tedy vhodné následné výzkumy dále zaměřovat i na ně, například zjistit styl vazby (attachmentu) těchto dětí ve srovnání s dětmi z heterosexuálních rodin. Za povšimnutí stojí i odmítavý postoj mnoha lidí z komunity vůči G/L pochodů. Zajímavý by mohl být výzkum zaměřený na skutečnost, jak je tato prezentace skutečně vnímána majoritní společností.

Oblast primární prevence na školách nebyla v naší práci příliš rozebírána, nicméně vnímáme její důležitost v kontextu daného tématu. Tím se nabízí další téma hodné výzkumu a případné následné realizace.

V dnešní době jsou diskuze, zda by homosexuální jedinci měli vůbec vychovávat děti a jestli jsou dobrými rodiči, už dávno zastaralé. Homoparentální rodiny existují, fungují a naším úkolem by nemělo být tabuizování tohoto faktu, ale naopak informování veřejnosti o výsledcích nejrůznějších českých i zahraničních výzkumů, otevřené diskutování o dané problematice a postupná normalizace existence tohoto typu výchovy.

Jedním z nejčastějších argumentů proti homoparentalitě, jak v našem, tak i v jiných výzkumech je fakt, že dítěti hrozí ze strany spolužáků a okolí šikana a posměch. Tomuto riziku je vystavena spousta dětí, které se jakkoliv odlišují. V naší moci ale je s tímto jevem něco dělat. Zejména ve školách, kde je heteronormativita ještě stále dominujícím přístupem, by učitelé mohli svým otevřeným postojem postupně zvýšit vzájemnou toleranci mezi jednotlivými žáky. Výroky o rodinách a jejich možných alternativách mohou bořit dané stereotypy, ve kterých mohlo dítě z homoparentální rodiny vnímat tuto formu za méněcennou a nenormální. Detabuizace homosexuality a homoparentality v rámci primární prevence na školách by mohla napomoci snížení rizika šikany a také pomoci dětem, které jsou samy homosexuálně orientované, aby si prošly obdobím coming outu bez větších obtíží. Dítě začne vnímat svou rodinu sice jako jinou, ale zároveň stejně hodnotnou jako všechny ostatní rodiny. Homoparentální rodina pak nebude anomálií, kvůli které

by dítě mělo být terčem výsměchu a ponižování.

4.6. Závěr

Ze studie vyplývá, že homosexuální orientace nemá vliv na to, zda si respondenti dítě pořídí či nikoliv. Navíc velká část z nich o dítěti uvažuje a chce jej vychovávat v stejnopohlavním svazku, i když v nich tento fakt vyvolává obavy. Nejvíce preferovaná je možnost pořídít si dítě vlastní, ale alternativy intrauterinní inseminace, náhradní matky a adopce byly též velmi často zmiňovány. Nejčastěji byl pojmenován strach ze šikany a nepřijetí dítěte školním kolektivem a obava, že dítěti může chybět vzor role jednoho z rodičů. Tu je ale podle respondentů možno nahradit jiným členem rodiny či autoritou. Komunita vnímá ve svém okolí mnohem více předsudků než u sebe. Pro možnost adopce je 97 % dotazovaných. Mínění veřejnosti je podle účastníků nejvíce ovlivňováno církví, médii a politickým děním. Mediální vliv je pak vnímán jako jeden z nejvýznamnějších činitelů, jímž je možno měnit pohled společnosti spolu s možností působení programů primární prevence ve školách, veřejných diskuzích atd.

Souhrn

Diplomová práce se zabývá pohledem G/L komunity na otázku homoparentality. Prvním impulzem pro volbu tématu byla osobní znalost autorky tohoto prostředí, tím tedy byla zaručena dobrá dostupnost k osloveným respondentům. Hlavním teoretickým základem naší práce byla tuzemská díla Poláškové (2009) zabývající se plánovanými lesbickými rodinami, Nedbálkové (2002) zkoumající alternativní rodinné modely, Procházky (1997) věnující se coming outu a mnoho jiných. Ze zahraničních zdrojů, které tvořily podklad pro naši práci, je důležité zmínit přehledové studie M. County (2004) a Ch. Patterson (2000) a dále práce zkoumající dopady výchovy stejnopohlavním párem na dítě např. od Patterson (2006), Golombok (2003), Sutfin et al. (2008), Gartrell (2006) a Stacey & Biblarz (2011) atd.

V první části práce uvádíme čtenáře do problematiky homosexuality (její historii a postojích církve), protože právě historický kontext hraje významnou roli v dnešních přístupech k otázce homoparentality. Následné definování základních pojmů jsme zařadili pro sjednocení terminologie používané v dalším textu. Navazujeme kapitolou o teoriích vzniku homosexuality, zmiňujeme některé české i zahraniční výzkumy zabývající se touto problematikou a v neposlední řadě uvádíme i kapitolu o vývoji právních aspektů homosexuality. V druhé části práce se věnujeme srovnání pojmů „tradiční“ a homoparentální rodiny, které doplňujeme kapitolou o vývojových trendech rodiny. Stěžejní kapitolou teoretické části je sekce věnovaná tématu stejnopohlavního rodičovství. Dělíme ji na pasáž o právních aspektech homoparentality, o výchově stejnopohlavními páry, společenskými obavami a část s přehledem výzkumů v dané oblasti a jejich limity. Doplnujeme ji o srovnání situace v zahraničí a v ČR. Závěrem pak čtenáře uvádíme do problematiky homofobie a předsudků.

Druhá, praktická část práce, se již konkrétně věnuje tématu naší studie. V úvodu je popsána metodologie výzkumu, výzkumné otázky a na ně navazujeme analýzou výsledků.

Pro naši studii byl vytvořen online dotazník, který se skládal z 30 uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek. Vytvořena byla baterie celkem dvou dotazníků (první zkoumající obecné informace o komunitě, není v naší studii dále zpracován, data jím získaná budou sloužit jako pilotní studie pro navazující rigorózní práci), druhý dotazník se zaměřuje na oblast homoparentality. Tato baterie byla navržena, aby

v co největší šíři pokryla oblast sledované problematiky. Dotazníky byly tvořeny ve třech vlnách. V první části byly doplněny otázky na základě rozhovoru s šesti členy G/L komunity, kteří stávající obsah doplnili o své postřehy. Následná verze byla konzultována s další skupinou osmi dobrovolníků, kteří kromě obsahové stránky hodnotili i formální aspekty práce. Již hotový dotazník byl vyvěšen na internetové stránky Lesby sobě a Freedom night, kde byl k dispozici od 27. 6. 2014 do 31. 8. 2014. Dále byl dotazník šířen záměrným výběrem přes přátele na sociální síti Facebook a průvodní slovo bylo doplněno žádostí o následnou redistribuci. Celkem jsme získali 408 vyplněných dotazníků.

Získaná data byla následně vyhodnocena. Odpovědi uzavřených otázek byly sečteny a jejich absolutní hodnoty byly zaneseny do grafů. U polouzavřených otázek s variantou *Jiné* byly odpovědi zpracovány stejně, ale byly doplněny o některé reprezentativní výroky, které byly citovány pro lepší nastínění názoru dotazovaných. U otevřených otázek byly odpovědi rozděleny do tematických celků podle společného tématu. Poté byly opět doplněny citacemi pro lepší deskripci pohledu účastníků. Odpovědi byly zpracovány graficky. Jednotlivé grafy reprezentují rozložení názoru komunity na námi sledovaná témata.

Navrženo bylo 10 výzkumných otázek snažících se pokrýt celou sledovanou problematiku. Z výsledků studie vyplývá, že homosexuální orientace nemá vliv na rozhodnutí, zda si respondenti dítě pořídí či nikoliv. Větší část účastníků již vychovává, nebo v budoucnu má v plánu dítě vychovávat ve stejnopohlavním svazku, a to i přes zvýšené množství obav spojených s tímto cílem. Většina dotazovaných preferuje možnost pořídít si dítě biologicky vlastní, ale varianta intrauterinní inseminace, možnost náhradní matky i adopce byly též často označovány. Účastníci uvádí jako svoje největší obavy strach z reakce školního kolektivu na dítě pocházející z homoparentální rodiny a obavu, že mu bude chybět vzor jedné z rodičovských rolí. Zároveň ale ve většině případů nacházejí tento vzor v jiných členech rodiny, v autoritách nebo ve svém okolí. Strach ze šikany byl popisován nejen jako teoretická obava, ale i jako zkušenost z praxe mnoha dotazovaných. Také se ale objevují názory, jak lze tomuto chování předcházet. Probandi si myslí, že vliv médií, veřejných diskuzí i debat ve školním prostředí by mohl vést k detabuizaci problému a změně názoru jak dospělých, tak jejich dětí, které tyto názory často přejímají. Účastníci dále vypověděli, že nevnímají rozdíly mezi heteroparentální a homoparentální výchovou. Ti, kteří nějaké rozdíly vnímají, nejčastěji zmiňují pozitivní dopad na dítě ve smyslu větší budoucí tolerance dítěte k jakýmkoliv odlišnostem a také vyzrálejší vztah obou partnerů, kteří rodičovství

dlouhodobě plánují, a je tedy výsledkem uvážené diskuze. Významný rozdíl odhalila otázka zaměřená na obavy dotazovaných týkajících se homoparentality a na obavy, které se skupina domnívá, že má jejich okolí. Účastníci přisuzovali společnosti několikanásobně více předsudků, než mají oni sami. Tento fakt vybízí k následnému předložení stejné baterie otázek i heterosexuální skupině a následné komparaci těchto výsledků.

Nedostatkem práce je absence srovnávací skupiny, proto námi získaná data slouží pouze k deskripci názoru G/L komunity, nikoliv však k objektivnímu posouzení, do jaké míry se tyto názory opírají o reálnou situaci. Chybějící demografické informace o výzkumném souboru (vedené pouze v prvním dotazníku), zapříčinily nemožnost statistického porovnání mezi skupinami vzniklými v rámci souboru (pohlaví, věk atd.). Proto je naše studie koncipována čistě deskriptivně a v průběhu je srovnávána s výzkumy jiných autorů.

V současné době v naší zemi nejsou studie takového rozsahu, které by navíc reprezentovaly pouze názory homosexuální komunity. Srovnávat lze jen některé aspekty, kterými se práce zabývá, s výsledky několika kvalitativních studií. V mnoha směrech se naše výsledky shodují s informacemi získanými jinými autory. Naši respondenti ovšem častěji popisovali negativní reakce okolí a školního kolektivu ve srovnání se zahraničními studiemi, což přisuzujeme jinému kulturnímu prostředí.

Diplomová práce nabízí mnoho podnětů pro navázání dalších výzkumů, jež mohou být zacíleny právě na oblast srovnání obav G/L komunity a heterosexuální společnosti, sledování vlivu médií a jejich prezentace komunity navenek, vytvoření projektů primární prevence na školách, které by zmírnily rizika tolikrát zmiňované šikany atd.

Literatura

- Baršová, A. (2002). K některým právním a politickým aspektům partnerského soužití gayů a lesbiček. In *Ženská práva jsou lidská práva – sborník přednášek ze semináře* (pp. 74–81). Brno: Nesehnutí.
- Bouček, J., et al. (2006). *Speciální psychiatrie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci.
- Brzek, A., & Pondělíčková-Mašlová, J. (1992). *Třetí pohlaví?* Praha: Scientia Medica.
- Bubleová, V., & Kovařík, J. (1999). Organizace náhradní rodinné péče. In Z. Matějček et al. (Eds.), *Náhradní rodinná péče : průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny* (p. 31-42). Praha: Portál.
- County, M., Thomas, C. M., et al. (2004). Brief of american psychological association as amicus curiae in support of plaintiffs-respondents and cross-appelants. [cit. 2014-10-09]. Retrieved from http://www.lgbpsychology.com/html/APA_OregonMarriageBrief.pdf
- Česko. (1998). *Zákon o rodině s komentářem: zákon č. 94/1963 sb.: úplné znění vyplývající z pozdějších právních předpisů, zejména ze zákona č. 91/1998 sb., účinného od 1. srpna 1998*. Praha: Codex, Bohemia.
- Čurdová, A. (2004). Tradiční rodina je ideální mýtus. *Britské listy*. [cit. 2014-09-11]. Retrieved from <http://blisty.cz/art/18649.html>
- Dědová, M. (2009). Prevencia agresie a násilia žiakov základných škôl prostredníctvom rozvoja tolerance a výchovy k hodnotám. In *Sborník příspěvků z konference. Šikana jako etický, psychologický a pedagogický problém* (p. 141-146). Brno: Tribun EU.
- DeVito, J. A., Bartůšek, M., & Rezek, J. (2001). *Základy mezilidské komunikace*. Praha: Grada Publishing.
- Fanel, J. (2000). *Gay historie*. Praha: Dauphin.
- Gartrell, N., Rodas, C., Deck, A., Peyser, H., & Banks, A. (2006). The usa national lesbian family study: Interviews with mothers of 10-year-olds. *Feminism & Psychology*, 16(2), 175–192. Retrieved from <http://www.sagepub.com/cac6study/articles/Gartrell.pdf>
- Golombok, S., Perry, B., Burston, A., Murray, C., Mooney-Somers, J., Stevens, M., & Golding, J. (2003). Children with lesbian parents: a community study. *Developmental psychology* [cit. 2014-10-21], 39(1), 20.

- Retrieved from <http://www.sateenkaariperheet.fi/userfiles/documents/ChildrenwithLesbianParents.pdf>
- Golombok, S., Spencer, A., & Rutter, M. (1983). Children in lesbian and single-parent households: Psychosexual and psychiatric appraisal. *Journal of Child Psychology and psychiatry*, 24(4), 551–572.
- Green, R. (1978). Sexual identity of 37 children raised by homosexual or transsexual parents. *The American journal of psychiatry* [cit. 2014-10-14]. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/655279>
- Green, R., Mandel, J. B., Hotvedt, M. E., Gray, J., & Smith, L. (1986). Lesbian mothers and their children: A comparison with solo parent heterosexual mothers and their children. *Archives of sexual behavior* [cit. 2014-10-14], 15(2), 167–184. Retrieved from <http://link.springer.com/article/10.1007%2FBF01542224#page-1>
- Helminiak, D. A. (2007). *Co vlastně bible říká o homosexualitě?* Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK).
- Hendl, J. (2004). *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Praha: Portál.
- Hrušáková, M., Králíčková, Z., et al. (2001). *České rodinné právo*. Brno: Masarykova univerzita.
- Hrušáková, M., et al. (2009). *Zákon o rodině. zákon o registrovaném partnerství*. Praha: CH Beck.
- Janošová, P. (2000). *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Univerzita Karlova.
- Jellinek, M. S., Henderson, S. W., Telingator, C. J., & Patterson, C. (2008). Children and adolescents of lesbian and gay parents. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry* [cit. 2014-10-13], 47(12), 1364–1368. Retrieved from <http://people.virginia.edu/~cjp/articles/tp08.pdf>
- Komenda, A. (2000). Ke kořenům křesťanské homofobie. *Olomouc: Právnická fakulta Palackého univerzity v Olomouci*. [cit. 2014-10-13]. Retrieved from http://publib.upol.cz/~{}obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_12.pdf
- Maříková, H. (2009). Pečující otcové: Příběhy plné odlišností. *Sociologický časopis* [cit. 2014-10-13], 89–113. Retrieved from http://sreview.soc.cas.cz/uploads/34c1e87455937f459a4ce65ff6b34168fffb0a16_514_MarikovaSC2009-1.pdf
- Malinová, G., et al. (2006). *Problematika homosexuálních vztahů*. Praha: Českobratrská církev evangelická.

- Miovský, M. (2006). *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada Publishing.
- Možný, I. (1990). *Moderní rodina: mýty a skutečnosti*. Brno: Blok.
- Nedbálková, K. (2002). Alternativní rodinné modely aneb rodiny lesbických matek a rodiny gay otců. In K. Lišková, J. Tesařová, et al. (Eds.), *Ženská práva jsou lidská práva* (p. 96-103). Brno: Nesehnutí.
- Nedbálková, K., et al. (2011). *Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- Ovečka, L. (2008). Oblouk vývoje církevní nauky o homosexualitě a homosexuálním jednání od roku 1975 do 2005. In J. Vybíral (Ed.), *Pastorální a etické výzvy v oblasti manželství, rodiny a sexuality* (p. 105-118). Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- Patterson, C. J. (2000). Family relationships of lesbians and gay men. *Journal of Marriage and Family* [cit. 2014-11-01], 62(4), 1052–1069. Retrieved from <http://people.virginia.edu/~cjp/articles/p00.pdf>
- Patterson, C. J. (2006). Children of lesbian and gay parents. *Current directions in psychological science* [cit. 20-11-01], 15(5), 241–244. Retrieved from <http://web.missouri.edu/~segerti/2210/gayparents.pdf>
- Pechová, O. (2007). Homofobie, heterosexismus, diskriminace sexuálních minorit? Retrieved from <http://www.mkc.cz/uploaded/antidiskriminace/Homofobie.pdf>
- Pecáková, I., Novák, I., & Herzmann, J. (2004). *Pořizování a vyhodnocování dat ve výzkumech veřejného mínění*. Praha: Oeconomica.
- Polášková, E., et al. (2009). *Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita.
- Procházka, I. (2002). *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD.
- Řezanková, H. (2007). *Analýza dat z dotazníkových šetření*. Praha: Professional Publishing.
- Sedláčková, A. (2009). Specifika dětí z homoparentálních rodin. *Sborník referátů*. [cit. 2014-09-13]. Retrieved from <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2009110501>
- Sobotková, I., et al. (2007). *Psychologie rodiny*. Praha: Portál.
- Sokolová, V. (2006). Reprezentace gayů a leseb v mainstreamových vizuálních médiích. In J. Kout, A. Rumpel, M. Strachoň, et al. (Eds.), *Mediální obraz leseb a gayů: střeoevropská konference při festivalu mezipatra 2006* (pp.

- 3–7). Brno: STUD.
- Sokolová, V. (2009). Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*. [cit. 2014-10-13]. Retrieved from http://sreview.soc.cas.cz/uploads/17508c1633916521de028b77d8493284090cb42f_517_SokolovaSC2009-1.pdf
- Stacey, J., & Biblarz, T. J. (2001). (how) does the sexual orientation of parents matter? *American Sociological Review* [cit. 2014-10-21]. Retrieved from http://faculty.law.miami.edu/mcoombs/documents/Stacey_Biblarz.pdf
- Stott, J. R. (2000). *Homosexuální partnerství?* Praha: Návrat domů.
- Surynek, A., Komárková, R., & Kašparová, E. (2001). *Základy sociologického výzkumu*. Praha: Management press.
- Sutfin, E. L., Fulcher, M., Bowles, R. P., & Patterson, C. J. (2008). How lesbian and heterosexual parents convey attitudes about gender to their children: The role of gendered environments. *Sex Roles* [cit. 2014-09-22]. Retrieved from <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11199-007-9368-0>
- Szabo, N. (2006). Jaký obraz sebe sama vytvářejí gayové a lesby v různých mediálních kampaních? In J. Kout, A. Rumpel, M. Strachoň, et al. (Eds.), *Mediální obraz leseb a gayů: středoevropská konference při festivalu mezipatra 2006* (p. 22-25). Brno: STUD.
- Talandová, J. (1997). Sociální postavení lesbických žen a alternativní modely v kontextu heterosexuální společnosti. *Praha: L-klub Lambda* [cit. 2014-09-20]. Retrieved from <http://web.archive.org/web/20071217011126/http://www.scalex.cz/sophia/taland/obsah.htm>
- Tasker, F., & Patterson, C. J. (2008). Research on gay and lesbian parenting: Retrospect and prospect. *Journal of GLBT Family Studies* [cit. 2014-10-09], 3(2-3), 9–34. Retrieved from <http://people.virginia.edu/~cjp/articles/tp07.pdf>
- Šabatová, A. (2014). *Zpráva o šetření ve věci diskriminace z důvodu sexuální orientace v oblasti osvojení dítěte*. Retrieved from http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/DISKRIMINACE/Kauzy/jine/2977-2014-PP0-ZZ.pdf
- Šanderová, J. (2000). Místo rodiny v teorii a výzkumu sociální stratifikace. In M. Čermáková (Ed.), *Proměny současné české rodiny: (rodina-gender-stratifikace)*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Štěpánková, M., & Čížinský, P. (2006). *Registrované partnerství pro začínající*. Brno: STUD.
- Švab, A. (2007). Do they have a choice?: Reproductive preferences among lesbians and gays in slovenia. *Families we choose*. [cit. 2014-09-25]. Retrieved

from <http://www.mirovni-institut.si/data/tinymce/Publikacije/beyond%20the%20pink%20curtain/13%20-%20Svab.pdf>

Ústav pro studium totalitních režimů. (2002). *Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod [cit. 2014-10-09]*. Retrieved from <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/umluva.pdf>

Weiss, P., & Zvěřina, J. (2001). *Sexuální chování v ČR: situace a trendy*. Praha: Portál.

ABSTRAKT DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Homoparentalita pohledem gay lesbické komunity

Autor práce: Bc. Radka Hájková

Vedoucí práce: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Počet stran a znaků: 107 a 193 408

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 53

Abstrakt (800-1200 zn.):

Diplomová práce zkoumá pohled gay a lesbické komunity na problematiku homoparentality. Pro tuto studii byl sestaven dotazník složený ze 30 uzavřených, polouzavřených a otevřených otázek, který byl následně distribuován pomocí sociálních sítí na internetu. Studie se zúčastnilo 408 respondentů. Hlavním kritériem pro zařazení do výzkumného souboru byla homosexuální nebo bisexuální orientace. Výsledky jsou uváděny v absolutních hodnotách, v závěru jsou převedeny na procenta. Navrženo bylo 10 výzkumných otázek, které svým rozpětím pokrývají co možná největší oblast z dané problematiky. V práci nebyly vytvořeny skupiny, které by bylo možné srovnat, proto se jedná pouze o deskriptivní studii. Výsledky ukazují, že otázka homoparentality je v komunitě velmi živá. Velká část dotazovaných už rodiči je, nebo se jimi chystá být a hodlá děti vychovávat ve stejnopohlavním svazku. U komunity se objevuje strach z dopadu na dítě, zejména z reakce školního kolektivu, eventuálně se bojí chybění některé z rodičovských rolí. Naprostá většina dotazovaných je pro možnost adopce dětí homosexuálním párem a změnu pohledu veřejnosti spatřuje zejména v aktivitě médií, veřejných diskuzích a v preventivních programech na školách.

Klíčová slova: homosexualita, homoparentalita, rodina, stejnopohlavní rodičovství.

ABSTRACT OF THESIS

Title: Gay and lesbian community's attitudes towards gay parenting

Author: Bc. Radka Hájková

Supervisor: PhDr. Marek Kolařík, Ph.D.

Number of pages and characters: 107 and 193 408

Number of appendices: 3

Number of references: 53

Abstract (800-1200 characters):

The thesis investigates the LGBT community's attitudes towards same-sex parenting. In the study, a questionnaire consisting of 30 close-ended, semi-close-ended and open-ended questions was used. The questionnaire was distributed via online social networks. 408 people took part in the study, with homosexual or bisexual orientation being the main criteria for participation. Findings are presented in absolute values and then converted into percent. 10 research questions are suggested, covering as much of the topic as possible. The study did not create groups that could be compared, therefore it is only a descriptive research. The findings show that the issue of same-sex parenting is very much alive in the community. Many of the respondents are parents already, or are going to be and intend to raise their children in a same-sex relationship. Concern about the impact on the child, especially the reaction of the school group or the lack of one of the parent roles, appear within the community. Vast majority of the participants support the possibility of adopting children by same-sex couples and they see the change in public attitudes mostly in media activity, public discussions and school programmes.

Key words: homosexuality, homoparentality, family, same-sex parenting.

A Podklad pro zadání diplomové práce

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2013/2014

Studijní program: Psychologie
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Psychologie (PS)

Podklad pro zadání DIPLOMOVÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Bc. HÁJKOVÁ Radka	Masarykova 58, Olomouc - Hodolany	F09883

TÉMA ČESKY:

Homoparentalita z pohledu gay lesbické komunity.

NÁZEV ANGLICKY:

Gay and lesbian community's attitudes towards gay parenting.

VEDOUcí PRÁCE:

PhDr. Marek Kolařík, Ph.D. - PCH

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

1. Seznámení se s manuálem pro psaní DP na katedře psychologie. Dodržování zásad v nich uvedených.
2. Studium české i zahraniční literatury zaměřené na danou problematiku.
3. Vypracování výzkumného projektu, formulace výzkumných otázek a hypotéz.
4. Cíle: zmapování souvislostí homoparentality v GL komunitě.
5. Hlavní téma teoretické části: Historický exkurz do homosexuální problematiky, definice základních pojmů (homosexualita, homoparentalita, rodina atd.).
6. Praktická část: Sestavení vlastního dotazníku, dle potřeb výzkumu. Kvantitativní výzkum.
7. Metody: Dotazníkové šetření. Předvýzkum na vzorku cca 10 lidí pro korekci dotazníku.
8. Sběr dat: Vyvěšení dotazníku na portály: Freedom night, Lesby sobě, Prague Pride atd. Dále redistribuce (formou sněhové koule) mezi lesbickou a gay komunitu.
9. Zpracování dat a jejich následná interpretace.
10. Vlastní vypracování diplomové práce (včetně diskuze, souhrnu, závěru) a doporučení pro praxi.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- NEDBÁLKOVÁ, K. (2011). Matky kuráže: lesbické rodiny v pozdně moderní společnosti. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- MATĚJČEK, Z. (1999). Náhradní rodinná péče: Průvodce pro odborníky, osvojitele a pěstouny. Praha: Portál.
- PODHORETZ, N. (1998). Jak hnutí za práva homosexuálů zvítězilo. Praha: Občanský institut.
- POLÁŠKOVÁ, E. (2009). Plánovaná lesbická rodina: klíčové aspekty přechodu k rodičovství. Brno: MU.
- PROCHÁZKA, I. (1997). Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe. Praha: SAP.
- SOBOTKOVÁ, I. (2007). Psychologie rodiny. Praha: Portál.
- TALANDOVÁ, J. (1997). Sociální postavení lesbických žen a alternativní modely v kontextu heterosexuální společnosti. Praha: L-klub Lambda/Alia.

B Dotazník 1

Homoparentalita z pohledu G/L komunity - 1. část (obecná)

- Zde je první část dotazníku, která je zaměřená na obecné informace týkající se gay a lesbické komunity. Odpovědi z této části nebudou v diplomové práci využity, ale jsou zde zařazeny záměrně pro lepší deskripci této společnosti (budou sloužit jako podkladový materiál pro navazující práci (jedná se tedy o pilotní studii)).
- První část dotazníku by neměla zabrat více jak 20 minut.
- Druhá část přibližně 15 minut. Celkem tedy přibližně 35 - 40 minut. Jsme si vědomi časové náročnosti, ale prosím vytrvejte a vyplňte dotazník co možná nejvíc důkladně, otevřeně a upřímně. Jedná se o první studii tohoto rozsahu, čerpající informace pouze z GL komunity. Její výsledky mohou hrát roli v následujících legislativních změnách!
- Nezapomeňte prosím vyplnit oba dotazníky!
- Dotazníky jsou anonymní, proto můžete beze strachu odpovídat otevřeně a upřímně.
- Prosím, rozešlete odkazy na dotazník dalším lidem, kteří se mohou do výzkumu též zapojit. Čím více lidí, tím lépe.
- Velice Vám děkuji za Váš čas a energii.

Vysvětlivky:

- Otázky označené červenou hvězdičkou jsou povinné.
- Otázky bez hvězdičky jsou většinou vázané na otázku výše a rozvádí ji.
- Některé otázky mohou být vyloženy subjektivně, v tomto případě se řiďte vlastním úsudkem a výkladem.
- Otázky, jejichž možnosti mají před slovy kroužek, mají jen jednu možnou odpověď.
- Otázky se čtverečky mají možných odpovědí více.
- Otázky na vypisování jsou jen ve vaší vlastní režii - odpovídejte prosím stručně a výstižně.

* Required

1) Vaše pohlaví *

- Muž
- Žena

2) Váš věk *

3) Vaše nejvyšší dosažené vzdělání *

- ZŠ
- SŠ, vyučení, maturita
- VŠO
- VŠ - Bc., Ing., Mgr., postgraduální

4) Vaše sexuální orientace *

Pokud zaškrtnete heterosexuální, dotazník už prosím dále nevyplňujte.

- Heterosexuální
- Bisexuální
- Homosexuální

5) Jaký je Váš současný rodinný stav? *

- Svobodný/á
- Zadaný/á
- Vdaný/á
- Registrovaný/á
- Rozvedený/á
- Vdovec/vdova
- Other:

6) Chcete se v budoucnu nechat registrovat? *

- Ano
- Ne
- Možná

7) Jaká je sexuální orientace Vašich biologických rodičů? *

Vyberte 2 možnosti.

- Biologický otec - heterosexuál
- Biologický otec - homosexuál
- Biologická matka - heterosexuální
- Biologická matka - homosexuální
- Nevím

8) V jaké rodině jste většinu života vyrůstal/a? *

- Homosexuální pár - 2 ženy/ 2 muži
- Heterosexuální pár - 2 biologičtí rodiče
- Neúplná - rodiče rozvedeni, výchova jen 1 z rodičů
- Rozvedení rodiče – 1 biologický, 2. přiznžený/přivdaný
- Ústavní

9a) Ohodnoťte na následující škále Vaše dětství. *

Jak by se dalo celkově shrnout Vaše dětství? 1 (úplně šťastné), 5 (úplně nešťastné)

1 2 3 4 5

šťastné nešťastné

9b) Ohodnoťte na následující škále Vaše dětství. *

Jak časté byly konflikty mezi rodiči?

1 2 3 4 5

žádné konflikty mezi rodiči časté konflikty mezi rodiči

9c) Ohodnoťte na následující škále Vaše dětství. *

Objevilo se ve Vaší rodině nějaké násilí mezi rodiči?

1 2 3 4 5

nikdy nepadla ani facka násilí u nás bylo běžnou součástí života

9d) Ohodnoťte na následující škále Vaše dětství. *

Byl/a jste jako dítě rodiči fyzicky trestán/a?

1 2 3 4 5

nikdy nepadla ani facka násilí u nás bylo běžnou součástí života

9e) Ohodnoťte na následující škále Vaše dětství. *

Byl/a jste v dětství vystaven/a psychickému týrání ze strany rodičů?

1 2 3 4 5

nikdy jsem neprožil/a psychické týrání psychické týrání bylo běžnou součástí mého života

9f) Ohodnoťte na následující škále Vaše dětství. *

Jak často střídali rodiče své partnery?

1 2 3 4 5

Rodiče partnery nestřídali - měli jen sebe Rodiče měli během mého dětství několik partnerů, kteří mě postupně vychovávali

9g) Pokud je něco významného, co chcete o svém dětství vypovědět (máte pocit, že vás něco významně ovlivnilo), prosím popište to v následujícím poli několika větami.

10) Věk, kdy jste si uvědomil/a svou sexuální orientaci? *

Věk, kdy vás to začalo napadat (nemusí odpovídat věku první homosexuální sex. zkušenosti).

11) Ví rodina o Vaší sexuální orientaci? *

Do jiné případně vepište kdo z rodiny o tom ví.

Ano

Ne

Jen někdo z rodiny

Other:

12) Věk, kdy proběhl Váš coming out? *

Kdy jste o tomto faktu informovali přátele a rodinu. Vepište 0, pokud jste o své sexuální orientaci ještě nikomu neřekl/a.

13) Komu jste o své orientaci řekl/a jako prvním? *

matka

otec

sourozenec

prarodiče

nejlepší kamarád/ka

kamarádi obecně

Other:

14) Jak reagovali rodiče? *

matka to vzala lépe než otec

otec to vzal lépe než matka

oba reagovali stejně dobře

oba reagovali stejně špatně

ani jeden to neví

ví to jen jeden z rodičů, druhému se to z nějakého důvodu bojím říct

Other:

15) Jak reagovalo okolí? *

Širší rodina, přátelé, kolegové atd.

okolí to už tušilo, nebylo to překvapením

byli v šoku

přijali to většinou dobře, až na výjimky

přijali to většinou špatně, až na výjimky

- všichni to berou dobře
- všichni to berou špatně
- Other:

16) Změnily se nějakým způsobem vztahy s Vaší rodinou před a po Vašem coming outu? *

- Ano
- Ne

16a) Pokud ano, jak?

Popište maximálně ve 3 větách.

17) Setkal/a jste se někdy s nepřátelskou reakcí okolí kvůli Vaší sexuální orientaci? *

- Ano
- Ne

17a) Pokud ano, s jakou?

Uveďte 1 příklad.

18) Kde se podle vašeho názoru žije homosexuálním párům lépe? *

- Město
- Vesnice
- Je to jedno

19) Jak často pijete alkohol? *

- Nikdy
- Příležitostně
- Jednou během týdne
- Několikrát týdně
- Každý den
- Other:

20) Užíval/a nebo stále ještě užíváte nějaký typ drogy? *

- Ano
- Ne

20a) Pokud ano - jaký druh drog?

- pervitin
- heroin
- kokain
- extáze
- LSD
- marihuana
- Other:

20b) Jak dlouho a jak často jste tuto drogu užíval/a nebo stále ještě užíváte?

Př. 6 měsíců/1x týdně atd.

21) Sebepoškozoval/a jste se někdy? *

- Ano
- Ne

21a) Pokud ano, jakým způsobem?

Př. řezání, pálení, poleptání + jakou část těla (předloktí, stehna atd.).

21b) Popište jak přibližně dlouho vaše sebepoškození trvalo, popř. jak často k němu docházelo a jaká situace jej vyvolala.

Maximálně 3 věty (stačí jen body).

22) Pokusil/a jste se někdy o sebevraždu? *

Pokud ano, vepište do "jiné" kolikrát.

Ano

Ne

Other:

23) Trpíte nebo jste v minulosti trpěl/a poruchou příjmu potravy? *

Ne - ani jednou poruchou jsem netrpěl/a

Ano - Anorexií

Ano - Bulimií

Other:

24) Jaký je počet Vašich dosavadních sexuálních partnerů? *

25) Jaký byl Váš věk při prvním heterosexuálním pohlavním styku? *

Vepište 0, pokud jste heterosexuální styk nikdy neměl/a. Jinak vepište věk v letech - př. 18let, atd.

26) Jaký byl Váš věk při prvním homosexuálním pohlavním styku? *

27) Jaký je počet Vašich dosavadních vztahů? *

Výklad pojmu vztah je na Vašem uvážení.

28) Jaká je jejich průměrná délka? *

29) Jak dlouho trval Váš nejdelší heterosexuální vztah? *

Př. 1 rok, 2 měsíce, 1 rok a 2 měsíce, atd...

30) Jak dlouho trval Váš nejdelší homosexuální vztah? *

Př. 1 rok, 2 měsíce, 1 rok a 2 měsíce, atd...

31) Měl/a jste někdy sex na jednu noc? *

- Ano
- Ne

32) Měl/a jste někdy sex s více lidmi najednou? *

- Ano
- Ne

33) Kde/jak se nejčastěji seznamujete se svými partnery? *

Max. 2 možnosti.

- Gay/lesbické kluby
- Internetová seznamka
- Přes přátele
- Přes rodinu
- V práci
- V "normálních" (hetero) klubech
- Other:

34) Zkuste odhadnout poměr Vašich homosexuálních a heterosexuálních přátel. *

- Mám více heterosexuálních přátel
- Mám více homosexuálních přátel
- 50:50
- Nemám tušení

35) Máte nějaké tetování? *

Pokud ano, vepište do "jiné" kolik.

- Ano
- Ne
- Other:

36) Toužil/a jste někdy po tom být "normální" (myšleno pohledem majoritní společnosti – tzn. heterosexuální)? *

- Ano
- Ne

36a) Co si pod pojmem "normální" představujete?

Maximálně 2 věty.

37) Uvažoval/a jste, že kvůli rodině navážete opět heterosexuální vztah? *

- Ano
- Ne

38) Myslíte si, že jsou heterosexuální vztahy stabilnější než homosexuální? *

- Ano
- Ne

38a) Pokud ano, proč si to myslíte?

Maximálně ve 2 větách.

39) Přišel/a jste o původní přátele díky coming outu? *

- Ano
- Ne

40) Změnily se nějak vaše vztahy s okolím po coming outu? *

- Ano
- Ne

41) Máte pocit, že Vás v něčem Vaše sexuální orientace omezuje? *

- Ano
- Ne

41a) Pokud ano, uveďte příklad, v čem konkrétně.

Maximálně ve 2 větách.

42) Co si myslíte o tom, když se žena po coming outu opět po nějaké době vrátí zpět k mužům (a naopak muž k ženám)?

Maximálně ve 3 větách.

43) Projevujete svou náklonnost/příslušnost k partnerce/partnerovi nějak na veřejnosti? *

- Ano
- Ne

43a) Pokud ano, jak?

- Důvěrná oslovení (miláčku atd.)
- Držení za ruce
- Líbání
- Necking
- Petting
- Sex
- Other:

44) Liší se podle Vás Váš projev od projevů v heterosexuálním vztahu? *

- Ano
- Ne

44a) Pokud ano, jak?

Maximálně ve 2 větách.

45) Myslíte si, že jsou homosexuálové promiskuitnější než heterosexuálové? *

- Ano
- Ne

45a) Pokud ano, proč?

Maximálně ve 2 větách.

46) Máte nějakou psychiatrickou diagnózu? *

- Ano
- Ne

46a) Pokud ano, jakou?

- Deprese
- Mánie
- Bipolární porucha
- Porucha osobnosti
- Schizofrenie
- OCD
- Úzkostná porucha
- Other:

47) Popište rozdíly mezi heterosexuálním a homosexuálním vztahem.

Dobrovolná otázka na závěr 1. dotazníku, pokud se Vám chce ještě psát. Délka i uchopení otázky jsou na Vás.

Submit

Never submit passwords through Google Forms.

C Dotazník 2

Homoparentalita z pohledu G/L komunity - 2. část (speciální)

Tato část dotazníku se přímo vztahuje k tématu mé diplomové práce. Prosím, věnujte jí zvýšenou pozornost!

Vyplňte dotazník co možná nejvíce důkladně, otevřeně a upřímně.

Prosím, rozešlete odkazy na dotazník dalším lidem, kteří se mohou do výzkumu též zapojit.

Vysvětlivky:

- Otázky uvedené jako L, jsou určeny jen ženám.
- Otázky uvedené jako G, jsou určeny jen mužům.
- Otázky L/G mohou být zodpovězeny muži i ženami.

- Otázky označené červenou hvězdičkou jsou povinné.
- Otázky bez hvězdičky jsou většinou vázané na otázku výše a rozvádí ji.
- Některé otázky mohou být vyloženy subjektivně, v tomto případě se řiďte vlastním úsudkem a výkladem.
- Otázky, jejichž možnosti mají před slovy kroužek, mají jen jednu možnou odpověď.
- Otázky se čtverečky mají možných odpovědí více.
- Otázky na vypisování jsou jen ve vaší vlastní režii - odpovídejte prosím stručně a výstižně.

* Required

1) L/G: Vychováváte dítě v homosexuálním svazku? *

- Ano
 Ne

2) L/G: Pokud ano, jakým způsobem bylo počato?

- Heterosexuální pohlavní styk s expartnerem
 Heterosexuální pohlavní styk s kamarádem za účelem početí
 Heterosexuální pohlavní styk s cizím člověkem za účelem početí
 IVF (ze zkumavky)
 Inseminační oplodnění (partnerkou pomocí aplikátoru)
 Náhradní rodinná péče (NRP)
 Other:

3) L/G: Setkáváte se s negativními reakcemi okolí?

Pozn. Na to, že vychovááte dítě v homosexuálním svazku.

- Ano
- Ne

4) L/G: Jak si myslíte, že Vaše dítě vnímá výchovu homosexuálním párem?

Maximálně ve 3 větách.

5) L: Zná Vaše dítě svého biologického otce?

- Ano
- Ne

5') G: Zná Vaše dítě svou biologickou matku?

- Ano
- Ne

6) L: Může biologický otec zasahovat do výchovy Vašeho dítěte?

- Ano
- Ne

6') G: Může biologická matka zasahovat do výchovy Vašeho dítěte?

- Ano
- Ne

7) L: Jaká je pro Vás nejpříjemnější forma oplodnění? *

Bez ohledu na právní normy ČR - vyberte pro Vás nejideálnější variantu.

- Heterosexuálním pohlavním stykem (neznámý člověk)
- Heterosexuálním pohlavním stykem (kamarád)
- Intrauterinní inseminace (pomocí inseminační stříkačky, sperma zavedeno přímo do dělohy)
- In vitro fertilizace (asistovaná reprodukce, ze zkumavky)
- Náhradní matka (vajíčko 1 partnerky, děloha 2. partnerky)
- Other:

8) L/G: Chystáte si v budoucnu pořídit dítě? *

Ať už sám/sama, v hetero nebo v homosexuálním partnerství. Pokud jej ještě nemáte, nebo chcete mít další.

- Ano

- Ne
- Nevím
- Other:

9) L/G: Plánujete v budoucnu vychovávat dítě v homosexuálním partnerství? *

Pokud jej ještě nemáte, nebo chcete mít další.

- Ano
- Ne
- Nevím
- Other:

10) L/G: Pokud dítě nemáte, ale uvažujete o možnosti si jej v budoucnu pořídit, jaký způsob je pro vás nejpřijatelnější?

- Adopce (pokud by to legislativa umožňovala)
- Pěstounská péče
- Osvojení dítěte partnera/partnerky
- Vlastní dítě
- Other:

11) L/G: Obáváte se reakce školního kolektivu na fakt, že by Vaše dítě bylo vychovááno homosexuálním párem? *

- Ano
- Ne

11a) L/G: Pokud ano, jakou reakci očekáváte?

Maximálně ve 2 větách.

12) L/G: Myslíte si, že má výchova homosexuálním párem vliv na budoucí sexuální orientaci dítěte? *

- Ano
- Ne

13) L/G: Myslíte si, že má výchova homosexuálním párem vliv na budoucí život dítěte? *

- Ano
- Ne

13a) L/G: Pokud ano, jaký?

Maximálně ve 2 větách.

14) L/G: Myslíte si, že když je dítě vychovááno homosexuálním párem, bude mu v budoucnu chybět vzor jedné z rolí (mužská/ženská), které jsou v běžné rodině reprezentovány otcem/matkou? *

- Ano
- Ne
- Možná
- Nevím, nepřemýšlel/a jsem o tom
- Other:

14a) L/G: Myslíte si, že dítěti může někdo tuto chybějící roli nahradit? *

- Ne, nikdo ji nenahradí
- Prarodiče
- Širší rodina (strýc, teta)
- Autorita (učitelé, trenéři)
- Nevím, nepřemýšlel/a jsem o tom
- Other:

15) L/G: Změnila se nějak Vaše touha mít dítě po coming outu? *

- Ano
- Ne

15a) L/G: Pokud ano, jak?

- Touha po dítěti se zvýšila
- Touha po dítěti se snížila
- Zvýšily se mé obavy z pořízení dítěte
- Other:

16) L/G: Jste pro možnost adopce dětí homosexuálními páry? *

- Ano
- Ne

17) L/G: Jaká je Vaše největší obava z pořízení si dítěte v homosexuálním vztahu? *

Maximálně 3 možnosti.

- Reakce okolí
- Reakce ex partnera
- Reakce rodiny
- Finance
- Právo
- Rozdělení rolí
- Other:

18) L/G: Jaké si myslíte, že jsou největší předsudky okolí? *

- Dítě bude mít mylnou představu o standardním modelu rodiny
- Dítě bude postrádat vzor osoby opačného či stejného pohlaví
- Dítě okouká od svých rodičů homosexuální chování a bude mít problém při hledání partnera
- Dítě se samo stane homosexuálním
- Okolí se bude takovému dítěti vysmívat
- Other:

19) L/G: Jaké jsou Vaše vlastní předsudky? *

- Dítě bude mít mylnou představu o standardním modelu rodiny
- Dítě bude postrádat vzor osoby opačného či stejného pohlaví
- Dítě okouká od svých rodičů homosexuální chování a bude mít problém při hledání partnera
- Dítě se samo stane homosexuálním
- Okolí se bude takovému dítěti vysmívat
- Other:

20) L/G: Myslíte si, že se nějakým způsobem liší výchova dětí v heterosexuálním a homosexuálním svazku? *

- Ano
- Ne
- Nevím

20a) L/G: Pokud ano, popište odlišnost této výchovy.

Maximálně ve 3 větách (jen body).

21) L/G: Jaký je Váš názor na registraci/sňatek homosexuálních párů? *

- Jsem pro registraci
- Jsem pro sňatek
- Jsem proti možnosti registrace i sňatku
- Je mi to jedno

22) L/G: Jaký je Váš názor na možnost adopce homosexuálními páry? *

- Jsem pro
- Jsem proti
- Je mi to jedno

23) L/G: Znáte jiný homosexuální pár vychovávající dítě? *

- Ano
- Ne

23a) Jaký je Váš názor na jejich výchovu?

Maximálně ve 3 větách - co dělají dobře, co špatně.

24) L/G: Setkali jste se někdy s negativní reakcí okolí na homosexuální pár vychovávající dítě?

- Ano
- Ne

24a) Pokud ano, popište tuto reakci.

Ve 2 - 3 větách popište konkrétní případ, pokud nějaký máte.

25) L/G: Jaké důvody ze strany společnosti podle Vás stojí za odmítáním možnosti adopce homosexuálními páry: *

Maximálně 3 možnosti.

- Dítěti tento fakt přinese mnohé těžkosti a nepříjemnosti v jeho sociálním okolí
- Dítě bude škoře šikanováno
- Dítěti bude chybět role matky/otce ve výchově

- Tento fakt bude mít vliv na sexuální orientaci dítěte
- Společnost stále vnímá homosexualitu jako nemoc
- Nedůvěra ve schopnosti výchovy a zajištění ze strany homosexuálního páru
- Other:

26) L/G: Jaké jsou podle Vás ve společnosti hlavní vlivy utvářející pohled veřejnosti na homoparentální rodinu a možnost adopce? *

Vyberte max. 2 možnosti.

- Církev
- Politika
- Média
- Rodina
- Škola
- Other:

27) L/G: Jakým způsobem by se podle Vás dal změnit přístup společnosti k dané otázce? *

Zaškrtněte maximálně 2 položky. Kolonka jiné je pro vaše osobní nápady.

- Větší mediální podpora (diskuze, pořady s gay a lesbickou tematikou)
- Semináře na školách
- Semináře a besedy pro veřejnost
- L/G pochody
- Other:

28) L/G: Co pro vás znamená pojem RODINA? *

1 - 2 větami (stručně).

29) L/G: Co pro vás znamená pojem VÝCHOVA? *

1 - 2 větami (stručně).

30) L/G: Jak si vykládáte pojem HOMOFobie? *

1 - 2 větami (stručně).

Je nějaká otázka, která Vám v dotazníku chyběla nebo chcete něco dodat?

Zde je prostor pro vaše připomínky.

Pokud máte zájem o zaslání výsledku tohoto průzkumu, vepište prosím svůj email:

Nebude přiřazen k Vaším odpovědím - dotazník je zcela anonymní.

Submit

Never submit passwords through Google Forms.